

Ingrid Holm

Inga-Lisa

f

Ingrid Holm

INGA-LISA

Kapitel 1

Himmel vad skönt att komma in. Jag hade bara gått från köpcentrat, men var helt genomfrusen. När jag hängde upp kappan och mössan framför hallspegeln såg jag en skymt av en röd rinnande näsa och tårblanka ögon. Nej, januari är ingen månad att älska, tänkte jag och snöt mig. Kall, mörk och blåsig och oändligt långt till våren. Men det dög inte att stå här och snörvla, klockan var mycket det var dags att sätta igång med middagen.

Någon timma senare hörde jag Kjell i tamburen och trots att vi varit gifta i fyrtio år känner jag alltid en liten ilning av glädje när han kommer hem. Strax därpå satt vi vid det dukade bordet med några tända ljus och dämpad musik i bakgrunden. Vi brukar ha det lugnt och trivsamt medan vi äter. Inga nyhetsprogram, teve eller skrällande musik. Bara vi två och en god måltid. Jag kastade en snabb blick genom fönstret och såg att börjat snöa, genast blev det lite ljusare och lättsammare. Jag har alltid älskat snö, vit, mjuk och bländande vacker döljer den smuts och gammalt skräp. Kjell muttrade lite när jag fascinerad tittade på flingorna som blev fler och fler. Han var inte glad för snö och kyla, det blir halt och snart töar det och blir en blöt sörja av alltihop, sa han.

Till kaffet framför teven åt vi vars sin fastlagsbulle medan dagens nyheter flimrade förbi. Jag stickade på en kofta till mig själv. En mjuk grågrön långkofta som skulle bli schön att ha på jobbet när vi satt i det svala personalrummet och gick igenom vad hänt under dag eller nattpasset. Kjell nickade till emellanåt, han brukar alltid somna en stund under nyheterna. Jag såg på honom från sidan, han såg trött ut, håret hade blivit tunnare, men han var fortfarande en stilig karl, det sa andra också och jag var stolt och glad att han var min man. Vi hade alltid varit lyckliga tillsammans bortsett från en period under nittiotalskrisen och den våg av arbetslöshet som då lade hela landet i malpåse och höjde räntan till 500 %. Jag mindes med en rysning hur det varit och förlorade mig i minnen.

Det hade varit en tryckande varm sensommardag. Det var långt lidet på eftermiddagen och jag skulle avsluta en jobbig dag med att dammsuga lägenheten. Det mesta hade strulat den senaste tiden och att dammsugaren plötsligt började osa kom bara som en bekräftelse på alltings jävlighet. Uppgifven satt jag på köksstolen och stirrade tomt framför mig. Vad skulle jag göra? Jag hade inte råd att köpa en ny dammsugare, jag tjänade inte många kronor på mitt jobb som timanställd inom vården. Och Kjell var arbetslös. Jag kunde se honom genom den halvöppna dörren. Han var en snygg karl och hans askblonda hår var tjockt och glänsande. Men det var ögonen jag alltid tyckt bäst om mörkblå, glittrande, med mörka ögonfransar. Men nu satt han

och tittade på någon fånig komedi i tv, jag mådde illa bara vid tanken att sätta mig där och lyssna på flabbskratten åt de löjliga skämten. Man kunde göra en svart komedi om oss istället, tänkte jag bittert och reste mig och drog ut dammsugaresladden.

Kvällen var fin, så jag tog min gamla kofta över axlarna och gick, utan att säga något. Jag brukar se ljusare på tillvaron efter en promenad, och det var väl vad jag hoppades på även den kvällen. Jag tänkte på Kjell och vårt äktenskap. Vi hade haft en trist uppväxt, men hos varandra hade vi funnit lycka och trygghet. Vi gifte oss unga och flyttade in i den lilla tvåan där vi fortfarande bodde kvar. Då var huset nybyggt och fint och vi var glada åt lägenheten. Kjell jobbade som maskinreparatör och när barnen kom blev jag, som så många andra kvinnor på den tiden, hemmafru. Vi småbarnsmammor umgicks och hade trevligt på dagarna. Ibland tog vi bussen till badstranden eller gjorde andra små utflykter. Och på semestern brukade Kjell, barnen och jag hyra en liten omodern stuga mitt i de djupa smålandsskogarna. Det var trångt och obekvämt men åh, så trivsamt. Och vi var en mycket lycklig familj. Så småningom började jag arbeta som timanställd inom vården, jag hade egentligen velat något annat, men det var svårt utan utbildning. Men trots det så hade vi det bra och kärleken var alltid närvarande. När barnen växt upp och flyttat hemifrån fick vi lägenheten för oss själva. Det kändes skönt äntligen att få ett riktigt sovrum och slippa bäddsoffan. Men när Kjell blev arbetslös förändrades allt till det sämre. Jag ville att han skulle utbilda sig, få ett nytt jobb, ett

bra jobb. Men han kände sig för gammal och ville inte ”sitta på skolbänken igen”. Så arbetslöshet varvades med ströjobb och diverse åtgärder. Jag var arg och besviken, jag tyckte att han saknade vilja och ambition, och ofta sa jag till honom att han var lat och oduglig. Men kärleken fanns där väl ändå, om än nästan kvävd av frustration och trist verklighet.

Efter en kort promenad var jag framme i parken. Det gamla vattentornet avtecknade sig mot en skimrande violett himmel. Solen gick ner i rött, det nästan alltför varma, vädret skulle fortsätta. Vattnet var spegelblankt och fåglarna hade gått till vila, det var tyst och stilla. Luften var ljum och inte en vindfläkt kunde förnimmas, men efter dagens klubbiga hetta bjöd kvällen ändå en smula svalka, som kändes ljuvlig. Det rådde en nästan magisk stämning över parken den kvällen och för första gången på länge kände jag mig nästan lycklig. På något sätt försvann mitt eget jag och medvetande, mina bekymmer verkade små och triviala. Utifrån såg jag mig själv sitta på bänken, en medelålders kvinna klädd i blommig halvlång kjol och rosa tröja och den bruna koftan låg på bänken. Men var det verkligen jag, denna kvinna som såg så trött och förgrämd ut? Besvikelse och sorg hade ristat djupa fåror från näsvingarna till hakan och rynkorna mellan ögonbrynen avslöjade irritation och missräkning. Jag såg en resignerad människa som inte orkade mer. Jag såg en kvinna som upplevt alltför många motgångar och misslyckanden i tillvaron. Jag såg mig själv och jag blev rädd.

Men med ens var jag i ett okänt rum, jag såg mig förvånat

omkring, det var ett vackert rum. Bekvämt, men inte lyxigt, möblerna var väl använda, men inte slitna. Undrande smög jag tyst utmed väggen och nådde en stor hall, därifrån såg jag in i flera andra rum, alla trivsamma och behagliga. Det kändes kusligt att gå omkring i ett främmande hus och inte veta hur jag kommit dit eller var jag var eller hur jag skulle komma därifrån. Villrådig stannade jag, det måste vara en dröm, men jag kunde inte vakna.

Då kom en äldre man emot mig, husets ägare naturligtvis, men hur skulle jag förklara att jag var där? Jag provade ett litet ursäktande leende och stammade fram att jag visst råkat komma fel, och ville han tala om hur jag skulle komma ut och hem? Han log vänligt, verkade inte alls överraskad över att se mig där. Jag följde efter honom och vi steg in i ett kontorsliknande rum, och med ens kände jag igen mannen, det var Ikeas grundare Ingvar Kamprad. Han satte sig vid ett skrivbord, men tog inte upp några papper, han bara satt och tittade rakt fram, till synes i djupa tankar. Åter försökte jag tala med honom och förklara då han oväntat frågade om jag ville ha kaffe och jag stammade fram ett försagt ja tack. Han var vänlig och rar och talade om sitt livsverk, skapandet av Ikea. Aldrig hade han väl trott att hans lilla möbelfirma skulle bli ett jätteföretag med butiker över hela världen. Visst hade han fått arbeta hårt och försaka mycket. Han hade rest över hela världen och suttit i många och långa förhandlingar, men arbetet hade alltid gett honom glädje och tillfredsställelse. Nu hade han lämnat över en

del av ansvaret till andra, han ville ta det lite lugnare. Han var en lycklig människa. Med ett leende mindes han när han gick omkring och sålde julkort med en liten vinst på varje kort. Att sälja mycket med låg provision hade visat sig vara ett lyckat koncept som han sedan alltid tillämpat. Privat hade han också alltid levt enkelt och investerat i företaget, på så sätt hade den lilla möbelfirman sakta växt. Problem och svårigheter hade han sett som utmaningar, till för att lösas, och allt hade gått långt bättre än han någonsin vågat drömma om.

Det var en förunderlig känsla att sitta tillsammans med den store företagsledaren. Jag hade alltid beundrat Ingvar Kamprad för hans enkla rättframma sätt. Han hade fortsatt att vara den genuina smålänningen hur rik och framgångsrik han än blev. Han hade framåtanda och förmåga att se möjligheterna och ta chansen när den kom. Men kanske är allt förutbestämt, och mina förutsättningar var ju så annorlunda än hans...

Min ankomst till denna jord var varken planerad eller önskad. Mina föräldrar var närmare fyrtio år, när jag föddes och de hade redan fyra barn. Fyra barn, som de hade svårt att försörja. Jag blev ytterligare en börda. Liten och klen var jag redan från födelsen, och när jag efter en ovanligt lång vistelse på BB äntligen kom hem fick min storasyster Berit, ta hand mig. Mor arbetade på fabriken, far var sjuklig, men arbetade ändå ibland. Visst var min syster både duktig och snäll, men hon var bara fjorton år och alltför ung att ta ansvar för en klen lillasyster. Ofta fick jag gå hungrig och smutsig. När det var kallt frös jag alltid i

mina tunna, slitna kläder. Ett par gånger under min tidiga barndom fick jag lunginflammation och fick ligga på sjukhus. Men jag längtade hem hela tiden och ingen kom och besökte mig. Egentligen förstår jag inte vad jag längtade efter, på sjukhuset fick jag mat och jag slapp frysa.

När jag kom hem var allt som vanligt, fattigt, kallt och eländigt. Så började mitt liv, skygg och försagd väntade jag alltid på nästa olycka. Vi bodde som man sade omodernt, med dass ute på gården och i köket fanns bara en vask med kallt vatten. Där skulle sju personer sköta sin hygien och där skulle maten tillredas. Och efter våra enkla, snabbt framdukade måltider, värmdes diskvattnet på gasspisen. Tvätten sköttes också till stor del i köket, men det fanns ett brygghus i källaren. Där lade man lakan och annan vittvätt i den stora tvättgrytan och kokte tvätten, som sedan skulle sköljas, säkert ett enormt arbete och därefter skulle den våta, tunga tvätten bäras upp på torkvinden. Hos andra familjer var det mannens jobb men far orkade inte, så mor och vi barn fick hjälpas åt. Kanske var det inte så konstigt att det inte fanns någon lycka hos oss.

– Tänk om jag hade haft pengar, pengar att skaffa det vi behöver. Att en enda gång i mitt liv få uppleva den trygghet och glädje som en god ekonomi ger. En grund att bygga vidare på. Tänk om jag kunde få en liten del av alla dina pengar Ingvar, om du ville hjälpa mig, oss. Du skulle kunna förändra vårt liv, vårt äktenskap och ge vår existens en mening. Ja, tänk om...

Tyst viskade jag min önskan och trodde att Ingvar skulle

slänga ut mig, men han frågade lugnt hur mycket jag behövde.

– En tusenlapp skulle nog räcka till en dammsugare, svarade jag försiktigt. Men varför bara en ynka tusenlapp, varför inte lägga till en nolla eller två? Tveksamt och lite osäkert la jag till 100 000 kr. Utan problem accepterade han min önskan. Jag var överväldigad. Naturligtvis skulle pengarna inte räcka i evighet, men det kändes tryggt att ha pengar på banken, det hade jag aldrig haft förr. Men Kjell skulle behöva ett riktigt jobb. Oh, om det gick att ordna denna förtrollade kväll! Jag visste att Kjell skulle bli en utmärkt säljare, han hade servicekänsla och kunde säkert arbeta med möbler och inredning. Han var egentligen duktig på det mesta om han bara fick en chans att visa det. Men de enda jobb han fick numer var tillfälliga, enkla, tråkiga jobb. Jag kände givetvis till att Ingvar Kamprad inte var personalansvarig han hade ju faktiskt lämnat över mycket av företagsansvaret för länge sedan, men jag pratade på, övertygad om att hans ord och rekommendation ändå skulle väga tungt. Och jodå visst skulle Kjell få ett arbete på Ikea. Då nämnde jag mitt eget jobb som timanställd i vården, det var dåligt betalt med knepiga arbetstider. Jag visste aldrig när jag skulle jobba eller vara ledig. Varför kunde inte jag också jobba på Ikea, i kassan eller vad som helst? Utan vidare funderingar och med ett förnöjt småleende skrev Ingvar Kamprad ett intyg att han hade träffat Kjell och mig och blivit så imponerad över våra kunskaper och vårt intresse för Ikea att han verkligen ville tillstyrka att vi skulle få arbeta på företaget. Det blev en proffsig

och snygg referens, undertecknad av Ingvar Kamprad själv. Jag satt med utskriften i handen glad och förvånad över hur lätt allt hade gått. Med det här brevet skulle vi säkert bli anställda och få visa att vi förtjänat förtroendet. I en nästan euforisk stämning såg jag mig omkring i rummet. Jag längtade efter Kjell för jag ville berätta om allt som hänt och vad vi fått, men det gick inte. Klockan var nästan tolv på natten och jag var inte det minsta trött, men jag var hungrig. Jag skulle kunna sätta i mig en jättepizza. Och med ens satt vi i köket på bordet fanns det allt möjligt gott; öl, bröd, ägg, sill och ett par goda ostar och några kex. Nu skulle jag fira att Kjell och jag till slut hade fått chansen till ett nytt liv, jag visste att det skulle bli fantastiskt. Fru Fortuna hade knackat på vår dörr och jag hade släppt in henne. Nöjd och glad njöt jag den förtrollade natten i Kamprads kök! Nu hade jag allt jag drömt om, ett bra jobb och pengar på banken. Vad mer kunde en människa begära? Jo, en bättre bostad naturligtvis, ett eget litet hus.

Jag minns att jag fick både hus och möbler genom Ingvar Kamprads försorg och jag hade inte dåligt samvete. Tvärtom tyckte jag att det var rättvist att vi skulle få ett eget hus, det hade alltid varit min dröm, om än ouppnåelig förr. Jag hade aldrig vågat tro att vi skulle komma ifrån vår gamla tvårummare, där vi bott sedan början av 70-talet. Visst var den var fin när vi flyttade in, men numer andades hela området förfall och misskötsel, allt var nerslitet och smutsigt, miljön hade bara blivit sämre och sämre. I tvättstugan var maskinerna ofta ur funk-

tion och då stod man där med sin smutstvätt. Våra gamla vänner och grannar hade flyttat för länge sedan, ett tag försökte vi också hitta något bättre, men när vi såg priser och insatser gav vi upp. Det hade inte varit inte för oss. Men denna magiska natt var allt möjligt, i natt fick vi ta för oss. Och det var precis vad vi skulle göra.

Och ännu efter alla dessa år minns jag huset jag drömde fram den märkliga sommarkvällen. Konstigt att man kunde drömma så mycket och komma ihåg allt, men så var det. Den lilla gula tegelvillan var omgärdad av en tät ligusterhäck och jag öppnade grinden. I den milda sensommarsolen låg en underbar trädgård med en tät gräsmatta och vackra välskötta blomsterrabatter. Äppleträd och bärbuskar. Vid uteplatsen glödde röda rosor mot en vit mur. I en liten damm porlade en fontän och vattnet glittrade i solskenet. Vi steg in i en hall med trägolv och vita väggar. Och köket med blå luckor vita väggar var fint och välskött. Blårutiga gardiner och grålaserade köksmöbler, tänkte jag. Det fanns en utgång direkt till den stora inglasade uteplatsen. Här kunde vi dricka vårt morgonkaffe innan vi körde till jobbet. Jag nöp mig i armen, men tack och lov så vaknade jag inte. Vardagsrummet, också vita väggar och trägolv och precis lagom stort! Sovrummet var hade rosenmönstrade tapeter. Och utgång till trädgården, så härligt att gå direkt från sängen och sätta sig och njuta av morgonsolen och så praktiskt att lägga ut sängkläder på luftning. Bredvid sovrumsrummet fanns ännu ett rum, det kunde

vara gästrum eller arbetsrum. Vi hade aldrig haft vare sig det ena eller andra, men det skulle bli fint att ha ett extra rum. Badrummet var litet men fint med badkar, dusch och ljusblå väggar. Golvet var mörkblått. Som havet, tänkte jag. Och det fanns ett fönster där jag kunde ha en liten krukväxt.

Efter alla dessa år minns jag ännu den förunderliga lyckokänslan. Men inte ens i drömmen kunde jag låta bli att tvivla på mitt förstånd, en övertrött hjärnas fantasier. Ja, men låt mig då slippa vakna, låt mig få sova, för jag orkar inte möta verkligheten. Jag njöt av trädgården där den nedgående solen fick allt att skimra och glänsa som guld. Rosorna vid trädgårdsmuren doftade, liksom lavendel och kaprifol. Några vita blommor vid grinden var nästan självlysande i skuggan, och den lilla fontänen porlade oförtrutet. Jag hade alltid tyckt om blommor och allt som växer i naturen, men inte ens i mina vildaste fantasier hade jag trott att jag skulle få en så underbar trädgård som denna. Och jag kände mig förvirrad men oerhört lycklig. Då blev allt stilla, inga frågor, ingen längtan, ingen malande oro. Jag såg åter mig själv utifrån, kvinnan i den fula koftan med blommig kjol och rosa tröja. Hon såg lite vilsen ut, men hon hade ändå fått en viss styrka och beslutsamhet.

Plötsligt frös jag och skälvande andades jag in den friska kvällsluften. En första aning av höst kunde förnimmas och det kalla månskenet gjorde marken silverskimrade. Och jag insåg att jag somnat där på bänken och sovit i nästan tre timmar. Jag

hade gått hemifrån vid halvåtta och sedan suttit här en liten stund innan det underliga, oförklarliga, fantastiska äventyret hade börjat. Med ens började jag gråta, jag grät och grät, det var som om jag inte kunde sluta. Jag grät över allt som gått fel i mitt liv. Och jag var så trött, det var som om jag aldrig skulle kunna röra mig mer. Men så småningom lugnade jag mig och såg mig oroligt omkring, Att vara ensam i en mörk park kändes ganska skrämmande. Och medan jag snabbt gick hemåt tänkte jag på vår ungdom, mindes våra förväntningar och vår framtidstro.

Vi ville så mycket. Kjell hade haft en värre uppväxt än jag. Han hade inga syskon och hans far Gösta, hade fått för sig att han inte var far till Kjell som var blåögd och ljus, medan Gösta själv var kort och mörk och hade mörkbruna ögon. Dessa misstankar hade gått ut över pojken, som fått stryk varje dag, och ofta hade han blivit utelåst. Många nätter sov han i källaren på en gammal filt och mat fick han ordna bäst han kunde. Hans mor Ulla hade inte gjort något för att hjälpa honom. Kanske var det inte Gösta som var far och kanske hatade Ulla den biologiske fadern, men att låta Kjell lida för det, hennes eget barn, det var oförlåtligt. När Kjell fyllt sexton tog han hyra på en båt och stannade på sjön ett par år. Han meddelade inte sina föräldrar och han skrev aldrig till dem. Och han har aldrig någonsin kontaktat dem. Han vet inte ens om de lever och han bryr sig inte om det. Deras liv är honom helt likgiltigt, och jag förstår honom.

Kjell sov när jag kom hem och jag smög försiktigt ner i sängen och somnade nästan genast och sov djupt och drömlöst resten av natten. Klockan var nästan tio när jag vaknade och hörde Kjell i köket och kände doften av nybryggt kaffe. Plötsligt bubblade glädjen upp, jag rusade in och kramade Kjell och sa glädjestrålade ”Oh Kjell, detta är första dagen på vårt nya liv”! En svag, sval bris svepte in igenom köksfönstret. Jag såg mig om i den välbekanta lägenheten med de slitna tapeterna och de gamla, fula möblerna. Kände tristess och leda, men också en ny glädje och förväntan.

Försiktigt väckte jag Kjell för jag visste att han ville se filmen som började om en liten stund. Han log lite generat och sa att han visst hade somnat. Och jag sa att det hade han säkert behövt. Vi fyllde på våra koppar och såg filmen. Innan vi gick till sängs stod vi tillsammans vid fönstret och tittade på snön som fortsatte att falla. Marken var dold av ett vitt mjukt täcke. Till och med Kjell tyckte att det var vackert. Och sedan lade vi oss, som vanligt hand i hand efter en mjuk godnattpuss. Men jag hade svårt att somna, och på nytt tänkte jag på hur det hade varit de där svåra åren. Vi kunde aldrig unna oss något, det gällde bara att försöka få mat för dagen och pengar till hyran. Våra jobb var osäkra, min timanställning gjorde att jag aldrig visste när jag skulle vara ledig eller jobba. Om jag ens skulle jobba. Ibland blev det för mycket, först sen kvällstjänst, sedan tidig morgon och kanske eftermiddag dessutom. Jag vågade inte säga nej till

något eftersom jag inte visste när nästa chans kom. Och Kjell fick ett och annat extrajobb på någon verkstad, men för det mesta ingenting. Arbetsförmedlingen ville att han skulle gå en datakurs, för allt skulle gå genom data i framtiden. Men han ville inte, det skulle kännas löjligt ansåg han. Men vårt liv tillsammans hade trots allt, varit gott. Vi saknade ägodelar och status, men vi hade inte varit olyckliga. Det var först efter arbetslösheten, som jag börjat känna mig besviken och missräknad, eftersom jag tyckte att Kjell saknade ambitioner. Jag ville inte att han skulle vara nöjd med vårt enkla liv, jag ville att han skulle anstränga sig för att vi skulle få det bättre. Om han åtminstone hade försökt, men han var alltid så tillfreds med allting.

– Lilla gumman, sa han ofta när jag klagade, vi har ju allt vi behöver, ett hem och mat varje dag. Och vi har varandra. Eller är inte det värt något numer?

Men jag blev bitter och glädjen tog slut. Själv hade jag fått erbjudande om att gå en undersköterskeutbildning, men jag tvekade. Tänk om jag inte klarade det, om jag blev sämst i klassen. En gammal käring som alla skrattade åt. Nej jag hade varit rädd, men den där drömmen hade blivit en vändpunkt. Jag måste tro på mig själv, jag skulle vara som jag varit i drömmen lugn och säker, ta för mig. Det var säkert fler i min ålder som skulle gå utbildningen. Och det var som om oturen hade vänt efter den där natten på bänken. Jag anmälde mig till utbildningen och Kjell fick så småningom fast jobb. Och sedan blev allt bara bättre hela tiden. Och jag kände att sömnen var på väg.

Kapitel 2

Jag vaknade tidigt som vanligt, det var fortfarande mörkt, men Kjell var redan uppe. Jag kände den härliga doften av nybryggt kaffe och sträckte på mig innan jag steg ur sängen. Jag hade börjat bli lite stel om morgnarna numera. Men det var väl bara vad man kunde vänta sig, ingen blev yngre och mitt jobb slet en hel del på kroppen. Men det gav också mycket glädje och aldrig att jag ångrat att jag gått utbildningen. Tvärtom, jag hade trivts på skolbänken och sedan läste jag vidare till sjuksköterska, med högsta betyg! Men det blev ingen villa, inte heller några Ikeamöbler. Vi bodde kvar i vår gamla lägenhet i ett par år, men när priset på bostäder rasade, fick vi möjlighet att köpa lägenheten här för nästan ingenting. Vi fann oss väl tillrätta, lägenheten passade oss perfekt. Jag fick visserligen ingen trädgård, men en underbar uteplats där vi planterade rosor och andra växter. Och vi fick både disk- och tvättmaskin, tänk om jag haft det när barnen växte upp! Grannarna var trevliga och bra även om vi inte umgicks. Vi bodde i bottenplan där bodde också en ung ensamstående kvinna som nästan aldrig var hemma och en frånskild man som hette Anders Mårtensson. I våningsplanet över oss bodde ännu en ung kvinna med sin dotter Filippa, och familjen Bengt och Ellen Andersson. Bengt körde

långtradare och var mycket borta, Ellen städade i skolan och de hade tre barn i skolåldern. Mittemot dem bodde en änka som verkade tro att hon var en riktig grevinna, men i hennes namn fanns varken af eller von, hon hette helt enkelt Marta Holmberg. Hon var alltid extravagant klädd och bar ofta hatt och gnistrande smycken när hon skred fram med högfärdig min. Hon såg varken till höger eller vänster. Och Yvonne Palm på tredje våningen, var också ganska nyinflyttad. Hon jobbade i kassan på Coop och hon verkade så vänlig och rar. Inte heller den äldre mannen som också bodde däruppe hade bott i huset så länge, han var änkeman, en trevlig behaglig man, men lite ensam förstås. Ett ungt par med en liten baby bodde också på samma plan. Jag såg dem ibland, killen hade alltid bråttom, men Malin, som tjejen hette, var lugn och stillsam. Verkade lite tillbakadragen, kanske blyg. Fast vad visste jag, jag kände henne inte. Men efter vad jag visste var alla våra grannar vanliga människor, man såg dem ibland på väg ut eller in, men ingen stannade och pratade. Sådant finns det inte tid för numera. Tyvärr eller kanske inte...

Dagarna gick och så småningom blev kvällarna ljusare och det var inte helt mörkt när vi steg upp. Det skulle bli en ny vår och vi kikade efter de första vårblommorna i rabatten. Jag tycker om alla årstider men kanske våren ändå är den bästa. Den friska luften, och spirande nytt liv bland torra vissna löv. Den 27 februari firade Kjell och jag hans födelsedag ensam hemma med kaffe och varsin fastlagsbulle. När våra födelsedagar infaller mitt i veckan brukar vi inte ha några gäster förrän i vecko-

slutet, så gör väl de flesta som jobbar. Jag hade köpt en snygg mörkblå skjorta och en randig slips till honom. Själv var han inte så glad för att köpa kläder. Men jag hade också hittat en dvd-skiva med en av hans favoritfilmer, den blev han nog gladare för än skjortan, skulle jag tro. Hur som helst, kvällen förlöt lugnt och skönt framför teven, barnen ringde förstås och gratulerade, det var som vanligt, precis som vi ville ha det. Allt var egentligen bra, men ändå fanns det en gnagande oro, en tanke som inte ville försvinna helt. Och det var alltid värst om kring Kjells födelsedagar. Orsaken var en dröm, en ond skrämmande dröm. Efter min dröm om Ikea är jag rädd att jag har en förmåga att se in i framtiden. Men jag brukar tänka att det inte hade varit någon sanndröm. Vi fick varken villa eller nya möbler från Ikea. Inte heller jobb där. Och det var ju egentligen inte så konstigt att jag drömt så den där kvällen när jag uttröttad somnat på parkbänken för på förmiddagen hade jag tittat i den nya Ikeakatalogen och fantiserat om allt jag skulle köpa om jag haft pengar. Nej det var annorlunda med den här andra drömmen, den kom tillbaka och var likadan varje gång.

Jag ser mig själv stå i ett fönster och vinka till Kjell som cyklar på gatan, det är mulet men jag vet aldrig vad det är för årstid. I nästa ögonblick ringer det på dörren och en gråklädd otydlig man står där och ber mig följa med. Som i trance följer jag honom och ser snart en liten folksamling. Jag känner en oerhörd skräck och vet att Kjell ligger där bland alla

människorna. Och jag vet att han är död, fast han ser lugn och fridfull ut, som om han sov. Inga skador syns i hans ansikte. Några regndroppar glänser på hans panna i det svaga ljuset. Och plötsligt är det som om han log, jag ser tydligt den lilla uppvinklingen i ena mungipan. Snart ska han öppna ögonen och förvånat se sig omkring. Kjell min man, min älskade. Sakta räcker jag ut handen för att väcka honom med en smekning, men han slår inte upp ögonen, jag känner dödens isande kyla. Förtvivlan genomborrar mig, och med varje fiber i min kropp förstår jag att döden är obeveklig. Aldrig mer ska jag få uppleva den tröst och glädje som bara Kjell kan ge mig.

Och varje gång jag genomlidit denna fruktansvärda mardröm vaknar jag kallsvettig med ansiktet vått av tårar. Och varje gång kryper jag tätt intill Kjell, känner värmen från hans kropp och vet att vi har fått ännu en frist. Men hur länge...

Nästa morgon var som vanligt, Kjell satt vid bordet med tidningen och en kopp kaffe, jag smekte honom hastigt över kinden innan jag bredde en smörgås. Tysta satt vi tillsammans och läste morgontidningen medan vi drack vårt kaffe. Sedan, som två gamla väl inarbetade parhästar, reste vi oss samtidigt och plockade undan. Det var dags att fara till jobbet, om jag inte hade nattskift brukade jag åka med Kjell. Idag skulle Hilma komma tillbaka från sjukhuset, Hilma, ragatan på 10-an, som hon ibland kallades. Hon hade cancer i magen och hade blivit

opererad. Vi visste ännu inte hur det gått, om de fått bort allt eller om cancer skulle komma tillbaka. Men hon var ju gammal, snart 90 år och hade väl inte så lång tid kvar hur som helst. Och visst var hon ganska besvärlig, men om man var vänlig och lyssnade på henne kunde hon nästan vara trevlig. Och vad visste vi om hennes liv, varför hon blivit en gammal ungmö, som de föraktfullt sa och menade att ingen velat ha henne för hon var så elak.

Som vanligt var det fullt upp redan från början, någon hade haft en svår natt och behövde få sova längre, en dam hade fallit och slagit sig, men det var mest blåmärken och lite svullnader. Hon kände sig bättre när vi tittat på det och lagt om det. Och så var det vanliga: tvätt, blöjbyte och bäddning. De som kunde skulle upp och sitta i matrummet och äta. Andra fick matas på sina rum. Tiden rusade iväg det var inte tid att tänka på några mardrömmar och det var faktiskt riktigt skönt.

På lunchen kom Agneta och satte sig vid mitt bord. Hon suckade djupt och såg ledsen ut.

– Hej, här sitter du och ser glad ut, inledde hon, ja du har det bra du. Fina ungar och bra man. Självt har jag ena riktiga skitungar och min man är inte bättre.

– Åh vad har nu hänt, frågade jag och visste att hon skulle berätta om ett särskilt besvärligt veckoslut. Fast hennes veckoslut var visst alltid besvärliga.

– Jo i lördags kom Jonas hem och ville låna bilen, min nya som jag är så rädd om. Men han behövde den för hans egen var

på verkstad. Men han skulle inte köra långt och han skulle tanka och vara så försiktig. Jo visst, det hade jag hört förr. Han är aldrig försiktig! Jag sa att jag behövde bilen själv men då ingrep min korkade make och sa att jag kunde ta hans om jag körde honom till golfklubben först. Jag tycker inte om hans stora klumpiga bil. Och jag visste inte ens om jag skulle ut, jag ville bara slippa att låna ut min bil. Men Sven kan aldrig tänka längre än näsan räcker. Naturligtvis tog Jonas bilen och naturligtvis lämnade han inte den förrän i går kväll. Skitig, med nästan tom tank. Jag fick hålla på i över en timme att städa och tvätta den. Men Sven bara skrattade, han är själv lika slarvig, för honom räcker det att bilen är stor och ny, att putsa och tvätta mer än en gång i månaden är onödigt. Och igår kväll ringde Pia och behövde låna pengar för de var bjudna på 45-års fest nästa lördag och hon måste köpa ny klänning och gå till frissan. Som vanligt försökte jag säga att hon kunde väl hitta något billigt på rea, men jag visste att det var lönlöst. De hade varit tvungna att köpa nytt till barnen och så hade tvättmaskinen gått i sönder. Det blev dyrt att få den lagad och nu var pengarna slut. Hon kunde inte ens handla på rea och för övrigt var det inte roligt att komma i billigt skit som blivit över, sa hon. Jag hörde att hon var sur och visste att hon snart skulle tala om hur snål jag var. Hon tror att vi var rika som troll, ja snudd på mångmiljonärer, och att det var vår skyldighet att ständigt ge henne och hennes familj pengar och bidrag till allt mellan himmel och jord.

Jag försökte säga att barn förblir nog alltid barn inför sina

föräldrar och tycker kanske att våra pengar är deras. Fast våra barn klarade sig bra, Peter eller Christina hade bra jobb och de hade nog aldrig bett oss om pengar. Men om så hade varit hade vi naturligtvis hjälpt dem så mycket vi kunnat. Agneta var lite konstig på det viset. Kanske hade barnen rätt i att hon var snål.

– Ja, du tycker väl att jag skulle hjälpa dem eftersom vi har god ekonomi, fortsatte hon som om hon läst mina tankar, och visst det hade vi gärna gjort om de hade brytt sig om oss annars. Men så är det inte förstår du. När de inte behöver pengar finns vi inte i deras värld, då är de med sina vänner och Olle och Siv, svärföräldrarna. Och de åker utomlands varje år, och på weekendresor då och då utan en tanke på att betala av på sina skulder. När de gifte sig gav vi dem 100 000 kronor som handpeng på villan och lånade dem ytterligare 200 000 räntefritt så de skulle bo billigt. Gissa hur mycket de betalt på det lånet? Jo, ett par gånger alldeles i början satte de in några tusenlappar på vårt konto, sedan blev det inte mer och nu anser de säkert att det är preskriberat. Nej, som sagt om vi känt oss lika uppskattade som hans föräldrar då hade det varit annorlunda. De firar alltid julafton tillsammans och byter julklappar. Fina julklappar. Till oss kommer de ett par timmar på annandagen med en julblomma eller en chokladkartong! Och söndagsmiddagar, varannan vecka hos Olle och Siv och varannan vecka hemma hos Pia och Lars. Vi är aldrig med, aldrig tillfrågade. Men när pengarna tryter då är vi alltid tillfrågade.

Hon log bittert men jag såg att hon hade svårt att hålla tå-

rarna borta. Så förskräckligt, tänkte jag, att ha det så. Och jag undrade förstås hur det hade kunnat bli så. När gick det fel, för någon gång måste barnen ha älskat sina föräldrar. Och Sven och Agneta, älskade de varandra, det verkade inte så, men när upphörde de att bry sig om varandra? Jag ville så gärna hjälpa henne, hon var en fin människa, omtänksam och hjälpsam. Men hon hade ett stelt, lite högdraget sätt som nog stötte bort en del människor. Fast jag tror att hon är lite blyg och rädd att göra bort sig. Åter tänkte jag på Kjell och vårt äktenskap och våra barn och barnbarn. Vi hade alltid haft det gott tillsammans. Och varit just tillsammans. Jag var ju hemma med barnen i flera år, det gav förvisso en tunn börs, men vi hade tid för varandra. Jag handlade, städade och lagade mat, och barnen hjälpte till. När sedan Kjell kom hem åt hela familjen i lugn och ro den middag som barnen och jag lagat till. Sedan var Kjell med dem medan jag diskade, de spelade något spel, läste, ritade eller såg vi barnprogram i teve tillsammans. Och efter barnprogrammen lade barnen sig och var utsövda och pigga när det var dags att stiga upp och gå till skolan. Så var det ju på den tiden, men det var då det! Nu är det mossigt och gammeldags, ingen varken vill eller kan vara hemma med sina barn. Det är så mycket man måste numera. Fast blir man lycklig av alla de där prylarna? Jag tror inte det, jag ser ju på Agneta och Sven, de har hur mycket pengar som helst, men ingen lycka eller glädje.

– Du måste berätta för dina barn hur du upplever det, de har säkert ingen aning om att du känner dig utnyttjad, sa jag och

önskade att vi haft mer tid att prata men rasten var slut och vi reste oss båda. Jobbet väntade.

Kapitel 3

Första söndagen i mars firade vi Kjell, med en middag för våra barn och deras familjer, och ett par av våra gamla vänner. Vi steg upp tidigt och efter frukosten gick vi en rask promenad, eftersom vi visste att det inte skulle bli av efter maten och vi ville försöka att hålla vårt nyårslöfte att promenera minst en halv timme varje dag. Det var kallt men en liten strimma sol syntes i horisonten, ljuset och den friska luften påminde om att våren var på väg. Vi pratade lite om att vi nog skulle kunna åka till våra danska vänner några semesterdagar till sommaren.

När vi kom hem drog vi ut matbordet och satte i extraskivorna, och lade på den vackra vita damastduken. Genast såg hela rummet festligt ut. Vi dukade med den fina servisen som vi köpt billigt på auktion. Kristallglas och bestick i äkta silver fullbordade elegansen. På det långa bordet satte vi tre låga vasar med röda rosor och några Orrefors ljuslyktor emellan. Vi ville inte skryta eller försöka verka finare än vi var, men för oss som aldrig haft råd med vackra saker var det roligt att ha möjlighet att duka riktigt fint ibland. Maten var god och vi slapp tråkiga rester. Som vanligt öppnade Kjell sina presenter med barnslig förtjusning, han fick biljetter till en fotbollsmatch, en snygg tröja och några Dvd skivor. Men den goda maten, de trev-

liga presenterna och det festligt dukade bordet var bara kulisser, det viktiga var att vi var tillsammans, att vi var friska och att vi tyckte om varandra, mådde väl tillsamman. Och det gjorde vi.

Våren kom tidigt, vintergäck och krokus lyste upp i rabatterna och fåglarna kvittrade muntert varje morgon, då var det lätt att stiga upp. De gamla blev också lite piggare, vi försökte ta ut dem som ville och orkade, åtminstone en liten stund varje dag. Den friska luften och solljuset gjorde underverk, de åt bättre och sov lugnare. Men de som var mycket sjuka blev ofta sämre, som om de visste att de inte skulle få vara med om ännu en sommar gjorde de sig redo att lämna jordelivet. Inte heller hade våren någon positiv inverkan på Agneta, hon var ofta ledsen och irriterad. Än var det barnen som var otacksamma och allmänt odrägliga, än var det Sven, hennes man. Han skulle snart fylla 60 och hade tänkt att de skulle fira det med en jättefest, men Agneta visste inte hur hon skulle orka. Fast de skulle få hem maten genom en cateringfirma, som också skulle hjälpa till med dukning, servering och allt. Och en städfirma skulle sköta städningen både före och efter, så Agneta skulle bara ta det lugnt, le och vara en glad och god värdinna, menade Sven. Men jag är varken god eller glad, sa hon bedrövat till mig. Att ni inte skiljer sig, sa jag ofta, jag tyckte att det måste vara bättre att vara ensam än att leva med någon man inte längre älskar eller ens kan fördra. Och barnen kan hon väl strunta i, de är

vuxna och klarar sig själv. Ingen mor ska behöva krusa och göra sig till för sina vuxna barn som uppenbarligen inte bryr sig om annat än hennes pengar. Men så har jag sagt till henne ofta och hon säger alltid att hon ska göra det sedan och så går tiden, medan hon blir äldre och äldre till sist är det kanske försent.

Efter ett par veckor var rosenspireor och lingonoxbär som inramade lekplatsen nästan helt utslagna och lindarna utmed gatan, stod i sin skiraste grönska. Krokusarna som var instoppade bland buskarna, var nästan utblommade och skulle snart ersättas av tulpaner och narcisser. Luften var frisk och folk vände sina vinterbleka ansikten mot den värmande vårsolen. En dag när jag kom hem såg jag att Evert Olsson, pensionären som bodde några trappor upp, satt på lekplatsen med några barn omkring sig. Han vinkade glatt till mig och sa något som jag inte uppfattade, men jag vinkade tillbaka. Det såg för all del trevligt ut, men man läser ju mycket om pedofiler, det är som om hela mänskligheten blivit förryckt. Fast jag kunde inte tro att den rare gamle mannen var pedofil, han hade väl bara satt sig där just då, det var ju en underbar vårdag. Men när jag sett honom sitta där flera dagar och att barnen verkligen satt hos honom på bänken började jag bli lite bekymrad. Och en dag när Kjell och jag var nere på Coop och handlade sa jag lite oroligt till Yvonne som satt i kassan att det verkade lite underligt att den där gubben satt där bland barnen alltid. Man läser ju så mycket, sa jag. Men

Kjell höll inte med, det märkte jag nog, och Yvonne svarade lite kort att Olsson saknar väl sina egna barnbarn.

– Kanske det, svarade jag tvivlande och gick ut med Kjell i släptåg.

– Tro inte genast det värsta, sa han, Olsson sitter ju där fullt synlig för alla, det är väl inget konstigt, tvärtom. Men dagen därpå mötte jag Ellen på väg ut och hon har ju tre barn så jag tänkte att jag skulle fråga om hon inte var orolig. Men jag sa bara att man skulle hålla koll så det inte var skumt med Olsson, som satt hos ungarna var dag.

– Man vet ju vad inte vad gubbar kan hitta på, sa jag kanske överdrivet insinuant. Och då kom Yvonne förbi och stannade och frågade vad jag menade.

– Vad tror du kan hända där på bänken? Han tycker att det är roligt att ha glada barn omkring sig ibland. Hans egna barnbarn bor i utanför Filipstad har han berättat.

– Ja, ja, svarade jag så kan det börja, men man kan ju inte se utanpå hur folk är, jag ville bara påtala för föräldrarna så de håller ögonen öppna.

Jag var verkligen både orolig och rädd, men inte ville jag Evert Olsson något illa och Yvonne förstod väl det för hon log och sa

– Det är klart att man ska vara försiktig, och hålla reda på vad som händer, men Evert Olsson är helt okej, det kan jag lova.

– Ja, man läser ju varje dag om barn som blir utsatta för

övergrepp. Och ingen reagerar. Men naturligtvis ska man inte döma på förhand, fortsatte jag lite svävande till Ellen, som svarade att hon skulle påminna barnen än en gång, så de inte följde med någonstans.

Jag suckade lite och sa, att jag verkligen inte ville sprida rykte eller oro i huset. Och Ellen svarade att hon lärt barnen att aldrig gå med någon de inte kände. Det var nog ingen fara.

Kapitel 4

Det vackra vädret höll i sig ytterligare någon vecka. Men en dag började det åska och regnet öste ner. Det var årets första åskväder och det kändes ganska befriande efter den sista tidens värme. Nu kunde inte Olsson sitta på bänken med barnen och det var bra, tyckte jag. Fast en dag fick jag höra att han bjudit in lilla Filippa till sig och hennes mamma hade fått hämta henne där. Det hade blivit ett hemskt ståhej. Så jag hade kanske inte haft fel, men det var i så fall inget som gladde mig. Det gick några dagar utan fler incidenter men en dag hade ungarna skrivit en del hemska saker om Olsson och ritat fula gubbar. Jag mådde illa och var orolig så när vi var och handlade nästa gång passade jag på att fråga Yvonne om hon visste var han fanns.

– Vi har inte sett honom på ett tag nu, han är kanske rädd eller vad kan det vara? Jag var verkligen bekymrad och menade inte alls att anklaga honom men Yvonne blev alldeles blek och rösten darrade när hon svarade.

– Han kanske är så ledsen och besviken att han inte vill gå ut. Men då är ni väl nöjda, att förstöra livet för honom var väl ert mål! Hon fräste ilsket och slängde växelpengarna i skålen och gick eftersom det inte fanns några kunder efter oss. Men

som sedan jag sedan sa till Kjell, jag undrade ju bara. Varför blev hon arg? Jag förstod mig inte på henne längre, förr var hon var hon alltid så rar, vänlig och hjälpsam. Men på sista tiden var det som om jag varit pestsmittad, hon tittade inte åt mig och sa aldrig något, det var väl ändå inte mitt fel om nu Olsson gjort något? Och var han oskyldig, vilket Gud give, så visade det sig väl snart. Filippa hade visst själv ringt på hans dörr, då när det åskade. Hon hade varit ensam och rädd för åskan. Så det var väl inte så konstigt att han släppte in henne. Men Cecilia ställde till ett jäkla väsen. Nej jag ville verkligen inte Evert något illa, men barn är ju så utsatta numer, det finns så mycket avarter, det är som om människor inte är normala längre. Så var det väl ändå inte förr? Kjell travade på bakom mig, han var tyst och verkade arg. För första gången under vårt långa äktenskap förstod jag inte honom. När vi kom hem försökte jag vara som vanligt, pratade om hur fint blommorna klart vintern där ute och att vi snart skulle sätta ut trädgårdsmöblerna. Men han svarade knappt utan satte på teven och låtsade att han var väldigt intresserad av hur man kunde spara energi genom att tilläggsisolera vinden. Något som knappast var aktuellt för vår del. Men jag hade kvällsskiftet och skulle snart iväg så han kunde ju sitta här och sura bäst han ville.

Det var en vacker men kylig kväll, när jag kom fram stod jag en stund vid entrén. Andades in den friska luften och längtade plötsligt till semestern, det var inte så långt dit. Agneta var på

väg hem och vi pratade en stund om sommaren som vi båda såg fram emot. Hon verkade lite gladare, sa inget om sin familj, utan visade en ny blus som hon köpt på lunchrasten. En snygg ljusblå blus med djup V-ringning som var så modernt. Jag sa att den var jättesnygg och sedan gick vi var och en till sitt. Som vanligt var det fullt upp på avdelningen och jag hade inte tid att tänka på mina bekymmer där hemma. Vi hade fått veta att Hilmas operation inte hade lyckats helt, det fanns tumörer kvar som inte gick att ta bort men hon skulle åtminstone vara relativt smärtfri under sina sista månader. Jag satt en stund och pratade med henne och hon var som vanligt, klagade lite på service och hänsyn och jag försökte förklara att vi hade många patienter, vi hade inte tid att sitta flera timmar hos var och en. Men hon fnös och sa att hon nog visste vad vi tyckte om henne. Man blir ledsen när tiden inte räcker till att vara snäll och omtänksam mot en döende människa. Jag gav henne i alla fall ett glas saft och satt kvar medan hon drack och stoppade om henne och sa god natt och önskade att hon skulle få sova gott hela natten.

Det hade blivit en otrevlig stämning i vårt område, barnen fortsatte att skriva fula ord om Evert Olsson och en del vuxna verkade ta för givet att det var sant. Jag var fruktansvärt orolig, tänk om det var jag som startat detta och om han var oskyldig. Hur skulle jag då kunna förlåta mig själv? Och var fanns han det verkade som om ingen sett till honom på länge. Men en dag kom ett par poliser och det visade sig att han legat död i sin

lägenhet i flera dagar. Det var ohyggligt, han hade tagit sitt liv och det var min skuld. Jag blev som bedövd av sorg, ånger och förtvivlan. Vad hade jag gjort, det var som om jag mördat den stackas mannen. Och Kjell varken kunde eller ville inte ge mig någon tröst, han var tyst och sluten, satt ofta och stirrade rakt fram. Han måste ju förstå att jag var ledsen och skuldmedveten. Men han tyckte väl att jag förtjänade att vändas. Var det var mitt fel att Olsson tagit livet av sig? Eller hade det hänt ändå? Ja, det får vi förstås aldrig veta. Jag känner i alla fall en oerhörd ånger och sorg. Men varför sa Kjell ingenting innan, medan Evert ännu levde? Varför sa han inte ifrån direkt när jag började med mina uppenbarligen befängda påståenden. När jag pratade med barnen och föräldrarna. Varför var han alltid tyst? Jag stod i köket och hackade lök och tårarna rann. Hela tiden kände jag Kjells anklagande blickar och Gud ska veta att jag skulle ge vad som helst för att ställa tillbaka tiden. Men jag hade uppriktigt och ärligt trott att jag hjälpte grannarna och framförallt barnen när jag sa att det kanske var något konstigt med Olsson. Nu efteråt kunde jag inte förklara hur jag hade tänkt. Men det är väl allt man läser och hör, det är ju som om ingen människa är normal och inga normala känslor finns. Allt handlar om våld och kriminalitet. Men jag ska aldrig mer lägga sig i, aldrig någonsin. Om jag bara kunde göra ogjort vad jag gjort mot Olsson, men den skulden får jag alltid leva med. Jag lade ifrån mig kniven och gick in badrummet och låste dörren. Jag orkade inte tänka på mat och jag stod inte ut med Kjells tysta förebrående

blickar. Jag måste vara ensam en stund. Det var mörkt i badrummet, men jag tände inte ljuset. Jag satte mig på golvet och grät tyst. Kände en oändlig förtvivlan och skuld. Försvann sakta in i ett barmhärtigt mörker...

Jag frös när jag vaknade, stel och värkbruten. Det var kallt och tyst. Försiktigt öppnade jag badrumsdörren och fann att lägenheten låg i mörker. Kjell hade tydligen gått ut, vad han måste hata mig, han har kanske lämnat mig. Jag satte mig i soffan i det nästan mörka rummet. Dofter från den milda sommarkvällen trängde sig in genom den halvöppna altandörren. Hur skulle det bli om Kjell inte kom tillbaka? Fylld av oro och förtvivlan satt jag i det dunkla rummet. Det var i slutet på maj och plötsligt kom jag att längta till havet, mindes hur ljuvligt skönt det kunde vara att slumra på en halvskuggig plats och lyssna på måsarnas skrik och andas in den saltmättade luften. Kjell var en duktig simmare och brukade vara länge i vattnet, men själv trivdes jag bäst nära bryggan, där jag väntade med termoskaffe och bredda smörgåsar. När Kjell kom upp med vattnet drypande om sin, starka vältrimmade kropp drack vi kaffe och hade det mysigt tillsammans. Skulle jag aldrig mer få uppleva dessa sköna dagar vid stranden?

När jag kom hem efter nattsiftet såg jag genast att Kjell inte varit hemma. I två dygn hade han varit borta. Jag var förstås orolig och rädd, men kanske allra mest arg. Han kunde väl sagt något, inte bara fegt ge sig iväg. Visst förstod jag att han var besviken, men jag hade trots allt inte velat skada någon. Jag

hade bara tänkt på alla ofattbara saker som händer numera när inte ens spädbarn går säkra från pedofiler. Och för övrigt hade jag självfallet inte menat att de skulle förfölja Olsson. Jag hade tänkt tala med barnen och föräldrarna igen, men... Det kändes som om jag mördat Olsson. Utan att orka klä om lade jag mig på sängen och somnade. Utanför väntade en varm, vacker sommardag, men jag brydde mig inte. Jag var bara så olidligt trött.

Det var sen eftermiddagen när jag vaknade. Rummet var kvavt och jag öppnade fönstret och satte mig på sängen en stund, missmodig och rädd. Kjell hade inte hört av sig. Var fanns han, hade drömmen varit en sanndröm som slagit in, var han död? Men nej då hade de ringt från sjukhuset. Ilsket reste jag mig för att åtminstone duscha och byta kläder. Efteråt kändes det lite bättre och jag satte på kaffe och läste tidningen och åt ett par smörgåsar. Timmarna gick jag städade lite och sedan satt jag en stund på uteplatsen. Hörde att Anders Mårtensson sysslade med något på sin sida, det inte ofta man hörde honom. Det hade blivit så tyst och stilla i huset sedan Olsson dog.

Jag reste mig och gick in och stängde fönstret. Vemodigt mindes jag ljusa sommarkvällar på min barndoms bakgård då grannarna tog ut sina pinnstolar och satt på gården och pratade, ibland kom någon med en kaffepanna och kanske någon bjöd på kakor eller skorpor. Det var enkelt och okomplicerat, det behövdes inga speciella utemöbler eller engångskoppar i plast, man tog det man hade. Ibland satt tanterna ute tills mörkret föll, då och då sänktes rösterna och det viskades, då visste vi ungar

att det var något riktigt spännande på gång. Vi smög närmare med öronen på skaft, men blev tyvärr alltid upptäckta och någon sa "Små grytor har också öron".

Men den tiden kommer aldrig tillbaka. Med ens kom jag att tänka på mor. Kom ihåg hur jag i många år missbedömt henne och dragit mina egna felaktiga slutsatser. Precis som jag hade gjort med Olsson. Jag kom ihåg brevet... Det var strax efter att Peter flyttat hemifrån när Kjell och jag blev ensamma i lägenheten. Jag hade skickat ett kort till mor och skrivet något skämtsamt om att vi äntligen var ensamma på täppan. En vecka senare fick jag svar. Dröjande gick jag bort till byrån, jag var nästan säker på att brevet fanns kvar. Och jodå, det låg bland några gamla teaterprogram och sedan länge utgångna garantier, diverse kort och broschyrer. Försiktigt tog jag upp det tunna pappret ur kuvertet och kände en ilning av sorg och saknad när jag mindes mor.

Kära lilla Inga-Lisa

Ja, det är din mor som skriver till dig. Jag tror att du har det lite svårt just nu. Det är en milstolpe i livet när barnen flyttar hemifrån. Men du har Kjell, och ni har förhoppningsvis många fina år kvar att leva tillsammans. Ta väl vara på dem!

Fast det är så många år sedan far dog kan jag fortfarande känna sorg och saknad när jag tänker på honom. Jag kan inte säga att det går över för det gör det inte, men det blir

annorlunda med tiden. Det som är svårast att minnas är att jag så ofta var irriterad och trött på honom. Han var ju sjuk i TBC i många år och jag fick klara det mesta arbetet ensam. Han ville så gärna hjälpa till, men han orkade inte. Det var en hemsk sjukdom. Den förstörde vårt äktenskap och er barndom. Men far var naturligtvis den som led mest. Jag älskade honom verkligen, och önskade att han fått leva. Men vad hjälpte det? Och när du kom till världen var jag så rädd att du skulle bli smittad, att vi skulle förlora dig. Du var så underbart söt, liten och hjälplös såg du på världen med stora oskyldiga ögon. Men jag hade så lite tid för dig. Jag var tvungen att arbeta på fabriken och när jag kom hem väntade mer arbete. Pojkarna var ju nästan vuxna, men bodde kvar hemma och skulle ha mat och tvättat och allt. Ja, det var inte lätt. Jag är glad att Berit kunde hjälpa mig, men jag är rädd att hon fick ta för stort ansvar. Men det värsta är att jag aldrig hann med dig. När kvällen kom och alla hade somnat kunde jag sitta och se på dig, och oh vad jag önskade att du skulle vakna så jag fick ta upp dig och krama dig och det skulle bara vara vi två. Men du sov så gott och verkade så lugn, inte ville jag väcka dig.

Åren gick och vi fick aldrig någon tid tillsammans, du och jag. Jag trodde alltid att vi skulle hinna sedan, men du växte upp och blev en främling som inte tyckte om mig och det har varit min stora sorg i livet. Nu är jag gammal och har väl inte så långt kvar, men nu när du som du säger, är fri från barn

och ansvar, så har du kanske tid att skriva till mig ibland. Och om ni skulle vilja komma och hälsa på mig... Ja jag skulle bli mycket glad om så bara för ett telefonsamtal. Du är ofta i mina tankar och jag önskar dig allt gott.

Mor

Också den gången hade jag missuppfattat allt och handlat fel. Jag satt länge med brevet i handen, det hade varit underligt att läsa det, plågsamt. Längre, längre hade jag trott på min egen fixa idé. Trott att varken mor eller far brytt sig om mig, att de önskat att jag inte funnits och så hade det varit tvärt om. Men som liten hade jag ofta känt mig i vägen och utanför, och trott att deras problem och svårigheter hade börjat när jag föddes. Jag kände tårar av självförelöser och ilska över hur dum och självupptagen jag hade varit. Men som vuxen borde jag åtminstone insett hur mycket arbete mor hade haft, med fem barn och sjuklig man och dessutom ett heltidsarbete. Naturligtvis blev det ingen tid över för lekar, kramar och skoj. Att hon överhuvudtaget orkade så mycket som hon ändå gjorde är beundransvärt. Men jag tänkte aldrig på det, jag ville ha uppmärksamhet och när jag inte fick det tolkade jag det fel. Och levde mig in i rollen som en stackars ensam flicka som ingen brydde sig om. Och tyckte synd om mig själv! Med skam mindes jag också mitt ogillande över Kjells förnöjsamhet och livsglädje. Jag förstod inte att han kunde glömma gamla oförrätter. Han grämde sig aldrig över sin barndom, han glädde

sig istället över vårt liv, våra barn och vår lycka. Men då tyckte jag att han saknade ambition och framåtanda. Nu hade han kanske lämnat mig, trött på min självgodhet och mitt sätt att dra egna felaktiga slutsatser.

Men mor och jag hade åtminstone försonats. Jag kom ihåg att det hade varit sent när jag ringt upp henne den där kvällen. Och inte visste jag vad jag skulle säga, men jag kunde inte vänta. Mors röst var svag, jag kände knappt igen den. Var det verkligen så länge sedan? Men hon blev glad och vi pratade länge. Jag sa att jag gärna ville komma och hälsa på och vi bestämde att jag skulle ta tåget upp veckan därpå och stanna ett par veckor. Samtidigt skulle jag träffa mina syskon och se mig om i min gamla hemstad. Det var länge sedan sist.

En mulen gråkall vårdag hade jag tagit tåget upp till mitt barndomshem och efter några timmars resa äntligen varit framme. Mor stod i fönstret. Så liten och spröd hon såg ut, håret var tunt och vitt och kinderna rynkiga, men ögonen strålade av glädje och förnöjsamhet. Jag minns att jag hade svårt att tala, det var som en klump i halsen men vi höll om varandra och grät av glädje, men också över förspillda år. Sedan drack vi kaffe och åt fransbrödbullar och mor visade hur hon hade det i sin lilla, men bekväma lägenhet. Så fint allt var, jag kände igen flera av möblerna sedan barndomen, hon hade inte köpt så mycket nytt. Men en bekväm tv-fåtölj hade hon åtminstone investerat i. Hon var lite stel och hade svårt att resa sig, men

annars var hon var frisk och skötte sig själv, lagade sin egen mat och städade själv fast hon snart var åttio år. Hon var så vänlig och rar. Det blev två underbara veckor. Berit bodde bara ett par kvarter från mor och var ofta med på kvällarna när vi satt i det lilla trivsamma vardagsrummet och pratade. Dagarna gick bara alltför snabbt, men vi bestämde att vi måste träffas oftare. På lördagen innan jag skulle åka hem kom mina äldre bröder så det blev det en riktig syskonträff. De bodde längre bort med sina familjer, men de brukade besöka mor flera gånger om året. Lasse hade beställt bord på en ett trevligt hotell där vi åt en härlig middag med en underbar utsikt över en stor sjö och skogen var så vacker, med vårens första spröda grönska mot en ljusblå himmel. Solen glittrade på vattnet och mors ögon strålade. Jag förnam en stilla lyckokänsla, en förnöjsamhet som jag inte kunde minnas att jag någonsin känt förr. Jag suckade tungt, mor blev nästan åttiosex år och vi träffades flera gånger och Kjell var ofta med och han tyckte också mycket om henne.

Det hade blivit mörkt i rummet, men jag brydde mig inte om att tända. Mörkret och tystnaden var rogivande. Det var skönt att vara stilla och minnas och kanske se något försonande i livets olika händelser. En sorts påminnelse om att man aldrig ska ta något för givet. Men vi hade haft det bra, Kjell och jag. Vi älskade vårt hem och vår lilla uteplats som nu var ett blommande litet paradiset, med rosor och flera olika sorters perenner. Förra året hade vi köpt nya trädgårdsmöbler och en stor parasoll. Vi hade inte kunnat ha det bättre i en villaträdgård. Med en

trött suck reste jag mig och gick till badrummet, får väl duscha och lägga mig. Kan nog inte sova, men jag vill inte sitta uppe heller. En hastig blick i spegeln visar ett trött ansikte, det gråsprängda håret är okammat och kinderna är infallna, halsens rynkor framträder tydligt. De blågrå ögonen är glanslösa. Men jag bryr mig inte.

På lördagsmorgonen hörde jag när Kjell kom hem. Han hade varit borta en vecka, men efter ett par dagar hade han åtminstone ringt hem och sagt var han var. Han hade haft svårt att förklara varför han gått och telefonsamtalet blev kort. Ingenting kändes bättre efteråt. Det var tyst i lägenheten, jag hörde att han öppnade fönstret och släppte in den friska, lite kyliga morgonluften. Lördag, ett helt långt veckslut och vi var tvungna att prata. Vad skulle han säga och vad skulle jag säga? Jag hörde honom gå omkring i vardagsrummet. Sedan gläntade han försiktigt på sovrumsdörren, jag låtsades sova där jag låg ihopkrupen med ansiktet vänt mot dörren. Mjukt smekte han min kind och viskade mitt namn medan han tvekande och osäkert bad om förlåtelse. Jag slog upp ögonen och tittade falskt yrvaket och förvånat på honom. Sedan drog jag täcket över huvudet och mumlade att jag måste sova för jag hade jobbat natt.

– Förlåt mig Inga-Lisa, förlåt mig. Fortsätt att sova du, jag sätter mig i rummet och läser tidningen. Jag vill bara att du ska veta att jag älskar dig.

– Så det passar att komma nu, förstår du inte hur orolig jag

har varit. Jag kikade ilsket fram över täcket. Jag visste inte när du skulle komma, eller om du alls skulle komma! Du bara ringer och säger att du är ledsen för Olssons skull. Tror du inte att jag är ledsen, tror du inte jag har legat vaken och vridet mig i ångest och ruelse. Känt skulden. Var fanns du då när jag behövde dig? Jo, då satt du hos en kompis och beklagade dig. Nu står du här och glor och tror att allt blir bra bara för att du är tillbaka. Eller har du kanske bara kommit för att hämta dina kläder?

– Inga-Lisa, min allra käraste vän. Han såg vädjande på mig och sträckte ut handen. Jag önskar att jag kunde förklara varför jag gav mig iväg. Men det kan jag inte! Jag kände en bara enorm vanda, det var som jag inte kunde andas här. Det var inte din skull. Jag tyckte att jag gjort fel, jag skulle ha sagt något... Överallt såg jag Olsson, kände skuld och sorg. Ångesten när man förstår att inte man inte kan göra sitt misstag ogjort. Jag antar att jag gick för att försöka komma ifrån tankarna och skulden, men man kan inte rymma från sig själv.

Han talade lågt, fundersamt och såg bedrövad ut.

– Men jag vill be dig om förlåta att jag övergav dig när du hade det lika svårt som jag. Fast du kan kanske inte, jag kanske begär för mycket. Du var ju lika olycklig som jag, vi skulle ha varit tillsammans. Men jag, jag smet iväg och lämnade dig... Jag hoppas i alla fall att du kan sova nu. Jag skulle inte väckt dig. Vi får prata när du sovit. Han reste sig och strök mig över det rufsiga håret.

Jag såg på honom, lite böjd stod han där, skamsen och ång-

erfull. Han hade sina säckiga fula byxor och den gamla gröna tröjan på sig. Hans förr så klara blå ögon var matta och trötta, håret gråsprängt och lite tunt. Han verkade trött och sliten. Min stilige man började bli gammal. Jag kände en plötslig ömhet för honom, vi hörde ihop och behövde varandra.

– Kjell jag är glad att du ändå kom till sist, och vi har klarat oss igenom svårigheter förr. Det ska vi göra nu med. Jag log lite.

– Vill du inte lägga dig och sova en stund? Du ser trött ut, sedan äter vi frukost tillsammans. Jag såg på honom. Kände att jag älskade honom och kärleken måste man vara rädda om. Tiden går alltför fort och vi blir inte yngre. Vi ska inte sura och tjura, vi tycker ju om varandra, trots allt. Vi måste förlåta... gå vidare. Jag skrattade lite, ville inte bli högtravande och patetisk.

– Så kom då gubbe och håll om mig! Låt oss sova en stund, sen får vi se vad vi hittar på idag.

Han såg tacksamt på mig och drog av sig tröjan innan han kröp ner i sängen. Sedan låg vi där tätt ihop. Det var skönt att vara tillsammans igen. Men vart hade alla åren tagit vägen? Det kändes inte alls så länge sedan vi träffades, den där söndags-eftermiddagen i september. Han hade permis från LV5 där han gjorde lumpen och drev omkring på staden med några kompisar när jag kom förbi. Jag tittade i ett skyltfönster när han och kompisarna kom fram för att snacka. Först var jag inte intresserad, men efter en stund tyckte jag att de var ganska roliga, och det var något speciellt med Kjell så jag följde med till fiket. Jag

minns att jag hade en röd jacka, svart snäv kjol, och högklackade svarta skor. Och på den tiden skulle alla tjejer se ut som den franska filmstjärnan Brigitte Bardot med rosa plutmun och massor med svart mascara. Håret upptuperat, långt och blont. Jag minns att Kjell sa att jag var snyggare än originalet. Och han gjorde sitt bästa för att få mig intresserad, när vi hade druckit Coca och spelat några skivor på jukeboxen föreslog han att vi skulle gå ut och lufta oss. Vi gick runt i timmar den kvällen och pratade och skojade. Och överallt fann vi anledning att stanna och kramas och pussas. Han berättade att han varit på sjön ett par år innan han gjorde värnplikten och han sa också att han var tvungen att åka tillbaka tidigt nästa dag.

Så unga vi hade varit, han nitton och jag sjutton år. Men vi trivdes tillsammans redan från början. Kanske var det kärlek vid första ögonkastet för äktenskapet höll fortfarande efter alla dessa år. Vi ville bryta upp så snart som möjligt från våra föräldrahem ja, han hade redan lämnat sitt och skulle absolut inte tillbaka efter värnplikten, vad som än hände. Jag bodde hos mor, men ville gärna flytta. Och det hade gått bra för oss, vi hade fått fina ungar och klarat oss skapligt. Visst hade det krisat när Kjell blev arbetslös för några år sedan. Då såg jag allt i svart och tyckte att vi hade misslyckats med allt. Jag såg bara olyckor och elände, och kunde inte ta till mig att massor av människor var arbetslösa då. Jag tyckte att Kjell, var lat och att jag själv hade haft otur. Kjell skämtade som vanligt och sa att det var övergångsåldern som förändrat hans glada fru till en gnällkärring.

Det hade varit en jobbig tid men så kom den där märkvärdiga drömmen. Den som blev en vändpunkt. Med ett småleende min- des jag hur jag kommit ut i köket den morgonen. Rufsigt och förvirrad kramade jag Kjell och talade om ett nytt liv. Och se- dan började jag på undersköterskeutbildningen och som ett un- der fick han jobbet på verkstan. Sedan hade det bara gått uppåt. Nu hade vi ett fint hem med soffgrupp i skinn och soffbord och bokhylla i mahogny och flera handknutna mattor. Kjell brydde sig väl inte så mycket, men jag blev stolt och glad varje gång vi gjorde ett bra köp på auktion.

Gud vad det var skönt att vara vänner igen, att vi hittat till- baka till varandra. Skulden skulle jag aldrig bli fri från även det inte enbart var mitt fel att Olsson begick självmord. Det var så mycket som hände då, barnen och Cecilia och andra grannar. Det var väl egentligen bara Yvonne som hade hjälpt honom. Och nu tålde hon inte mig. Det var jag ledsen för, för jag tyckte mycket om henne. Hon var en ovanligt rar flicka som brydde sig om sina medmänniskor. Nu var det i alla fall bara en vecka kvar till semestern och Kjell och jag skulle äntligen komma iväg och hälsa på våra vänner i Danmark. Det var en lång resa och i år skulle vi prova att köra över Öresundsbron, det hade vi aldrig gjort förr, men vi ville gärna se den.

Kapitel 5

Hilma levde vidare, samma barska humör och vassa tunga. Men hon var rolig många gånger, kunde liksom se rakt igenom den som försökte komma ifrån innan hon var klar. Och allt eftersom hennes magproblem fortsatte blev hennes kost mer begränsad. Det var mycket kokt mat, ris och fisk. Men hon ville ha riktig mat. som för henne var det samma som stek och goda såser, starkt kaffe och gärna med en tårtbit då och då. Vi gjorde vad vi kunde för att hålla henne på gott humör och ibland fick hon lite kyckling och kokt potatis och ett litet glas lättöl. Då var hon nästan tårögd av lycka, och sa att det var värt lite magknip. Annars låg hon och mest tyst och halvsov, numera kunde hon ju varken se att läsa eller lösa korsord. Hon förstod nog att hon inte hade så långt kvar, men ingen hade sagt det direkt till henne.

Agneta satt i lunchrummet och åt en minipizza när jag kom in. Jag plockade fram min lunchlåda med stekt ägg, bröd och kaviar. Jag var inte särskilt hungrig.

– Annars är det bra, frågade jag när jag slog mig ner hos henne.

– Ja, det är väl rätt okej, snart semester och vet du i år ska vi dela på oss, känna oss för lite. Jag är utled på de där lyxhotellen

vi brukar vara på. Ligga på en sandig strand och bränna sig och sedan klä upp sig till tänderna på kvällarna och umgås med en massa högdragna tillgjorda människor. Så Sven åker till Svarta havet en vecka, jag har hyrt en liten stuga på Gotland. Vi var på Gotland en gång när vi var unga. Och där var fint minns jag.

– Ja men vad smart, det är säkert klokt att göra så. Ge varandra en provotid. Kjell och jag ska till våra danska vänner, vi ska köra om Öresundsbron för att se den. Fast det är mest Kjell som vill se den, han är så fascinerad av tekniken.

– Och du, minns du att vi en gång pratade om ifall jag kom ihåg när det tog slut, kärleken och allt som varit roligt?

– Ja visst du sa att du inte visste, så du trodde att det var evigheter sedan!

– Och det är just vad det är, närmare bestämt något år efter vi flyttat in i Svens drömkåk. Jag minns vår första villa, så liten och trivsamt den var, bara fyra rum kök och en ljuvlig trädgård. Med bärbuskar, fruktträd och massor av blommor. Och i sovrummet hade vi tapeter med små rosor i någon sorts medaljongmönster, tunna vita gardiner och... Ja, jag älskade den villan. Visst var vårt nya hus var fint, nybyggt med massor av plats och lyxigt värre. Och trädgården var stor, men opersonlig, anlagd av trädgårdsarkitekter med stela planteringar, vintergrönt och gräsmattor. Nästan inga blommor, inga bärbuskar eller fruktträd. Det var inte modernt då. Men Sven var stolt och älskade att ha folk hemma och visa upp allt. Men jag, jag grät i smyg när vi flyttade från vårt första hus.

– Men ert hus är ju fantastiskt, en riktig drömkåk, invände jag. Jag hade gärna bott där när barnen växte upp, fast nu när Kjell och jag är själv är vår lägenhet fullt tillräcklig.

– Ja, men det är just det, huset är för stort, ett skrytbygge som Sven ständigt moderniserar och förbättrar. Fast han är ingen hemmabyggare, så det blir väl massor av hantverkare som går i konkurs om vi säljer! Nej nu är det dags att jobba, men kan du inte komma hem till mig en kväll, det var länge sedan? Sven kommer inte förrän på fredag, så du kan komma när det passar dig.

– Ja, imorgon har jag väl inget särskilt och jag har det mesta klart inför vår Danmarksresa. Ja, det vore kul att se ditt ”hem-ska hus” igen!

– Men då säger vi så, jag lagar till något gott att äta. Det ska bli kul att få prata utan avbrott. Vi ses!

Hon gav mig en hastig klapp på axeln och var borta. Jo visst skulle det bli roligt att träffas, jag har alltid tyckt om Agneta och trivts i hennes sällskap. Fast det var långt ifrån alla som gillade om henne, de tyckte att hon var högfärdig och självgod, en del var lite rädda, kunde inte slappna av när hon fanns i rummet. Men Agneta var långt ifrån högfärdig, tvärtom nästan, hon var nog lite blyg och rädd att folk skulle tycka illa om henne. Därför drog hon sig undan sa inget utöver det hon måste.

Det var skön en sommarkväll när jag parkerade utanför den eleganta villan. En låg vit mur med svart gjutjärnsstaket löpte längs hela framsidan och den höga svarta grinden gled lätt upp

när jag öppnade. Villan såg ut som jag mindes den, vitputsad med kullriga väggar som om man lagt putsen över stora jämna stenar, jag har aldrig tänkt på att fråga hur det var. Taket hade blanka svarta takpannor. Bakom det stora inglasade uterummet skymtade jag en bit av poolen och vid entrén hade det kommit en ny japansk hörna. De gamla tujorna hade antagligen växt sig för höga och blivit omformade. Det var verkligen snyggt med en stenbänk, en japansk lykta, stenar och vattenfall. En ensam koltrast sjöng sin vemodiga aftonsång och himlen var rosaröd i väster. Agneta öppnade innan jag hunnit ringa och hon log glatt välkomnande. Vi gick in i den stora hallen med sitt blanka svarta marmorgolv. Vita väggar och svarta smideslampetter. Tydligt svart och vitt både inne och ute. En aptitretande doft kom från köket.

– Vill du sitta i köket eller därute, frågade Agneta medan hon öppnade ugnen och tog ut ett stort fat med en härligt doftande gratäng.

– Det kvittar, här är ju lika fantastiskt överallt, sa jag och såg mig omkring, har ni ändrat om, jag tyckte att det var ljusare innan?

– Ja Sven ville ha en kyl med ismaskin och då var han ju tvungen att byta även frysen, det skulle vara det här fläckfria rostfria och då passade inte de ljusa skåpen så det fick bli antracitgrå luckor, med vinröda handtag för att ”liva upp” i det grå som han sa! Hon skrattade torrt.

– Ja men det är ju bara rent för snyggt! sa jag lite avund-

sjukt, vi hade vit kyl/frys och grågröna målade luckor. Men å andra sidan så trivdes vi med det.

Vi satte oss på den smakfulla, bekväma uteplatsen och njöt av den goda potatisgrängen med broccoli och räkor. Hon berättade om kvällen då hon träffat Sven, det var något nästan magiskt sa hon.

– Jag var precis färdig sjuksköterska och hade fått mitt första jobb. Ett jobb jag verkligen vantrivdes med. Jag var övertygad om att jag hoppat i galen tunna, tyckte inte alls att jag passade som sköterska, jag visste inte vad jag passade till. Jag var således mycket olycklig och nere den kvällen då en av mina gamla skolkamrater fick mig att följa med ut. Vi kom till ett litet ställe, ett enkelt danshak, men med bra musik. Vi beställde läsk och något annat jag minns inte vad, för plötsligt stod Sven där vid vårt bord och bjöd upp mig. Nej han var inte snygg då heller, visserligen lång och mörk, men det mesta var ändå fel. Han var mager, nästan benig och han hade fula glasögon med tjocka linser. Men jag var ju artig och ville absolut inte nobba så vi dansade och sedan var jag fast! Han var så trevlig, så humoristisk och han dansade underbart. Vi blev ett par den kvällen. Till och med mitt avskyvärda jobb blev uthärdligt när jag visste att Sven fanns. Så förälskad var jag alltså en gång för länge sedan. Jag kan inte fatta det nu!

En svag bris fick det stora bambusnåret att prassla lite annars var det tyst. Fridfullt, men det var lite kvavt det skulle kanske bli åska framemot natten. Jag tänkte på mitt möte med

Kjell, det hade också varit något speciellt, det var som om vi vetat att det skulle bli vi, men vår kärlek tog inte slut. Så sorgligt det måste vara för Agneta och Sven att ha haft något fint och bra och sedan förlora det. När vi ätit plockade vi undan de tömda faten och satte in i diskmaskinen.

– Vill du ha kaffe nu eller ska vi vänta?

– Nej jag tar gärna en bar kopp på maten, men jag måste på toa, ni har väl inte flyttad den i alla fall!

– Nej men han har givetvis ändrat där också. Du kommer nog att tycka det fint.

Fint var inte ordet, jag blev stående i dörren och bara tittade. Väggarna var klädda med sandfärgat, guldskimrande kakel, några prydda med pyramider, Nefertiti och annat som fullbordade det afrikanska temat. Längs taket löpte en dekorlist i guld, brunt och lite mörkblått. Det bruna klinkergolvet såg ut som mörkbetsat trä. Framför det höga fönstret stod en stor kentiapalm och ett par mindre växter. En stilig tiger låg på vakt under träden. Jag kände mig nästan högtidlig när jag kissade i detta tjusiga badrum! När jag tvättade händerna hörde jag Agneta utanför dörren.

– Ja, det var väl inte fy skam det här badrummet? Skrattade jag när jag öppnade.

– Nej då det är fint som fan, svarade hon, tittade du in i den gamla bastun?

– Nej det hann jag inte, har ni byggt om där med?

– Ja naturligtvis, och hela härligheten blev färdig lagom till

jul, vi har tagit bort bastun och satt in ett jacuzzi badkar. Vi använde nästan aldrig bastun så vi köpte en ångdusch i stället.

Återigen blev jag överväldigad av lyxen och smakfullheten. Mörkblått, mörkgrönt och svart med silverinslag, var grundfärgerna här. Och när Agneta tryckte på en knapp strålade det som av tusen stjärnor i taket och på väggarna. Ytterligare en knapptryckning och musik fyllde rummet. Sedan tände hon den vanliga belysningen igen och sa, ja det är mycket man kan göra med små lysdioder. Men jag kan försäkra dig att jag inte är ens hälften så lycklig när jag badar härinne under stjärnorna som jag var när jag satt i ett vanligt skumbad i vårt första hus.

– Nej det förstås, svarade jag tveksamt, men här är ju fruktansvärt fint, det måste du ändå också hålla med om?

– Jo, det är klart jag gör, jag är varken blind eller korkad, men jag är ensam! Alltid ensam och då hjälper inte ens det finaste huset på hela gatan. Man är ändå inte glad. Jag ska visa dig några bilder från när vi var unga, vårt första hus och allt som det var då. Om du orkar med! Familjefilmer och släktfoton brukar ju vara en bra väg att få iväg gästerna. Så snälla säg ifrån om du inte vill, vi kan prata om något annat.

– Nej men visst vill jag se hur ert första hus såg ut, du har ju så ofta pratat om det. Och jag tror det är bra att tänka bakåt, kanske upptäcka var det gick snett. Ni kanske hittar kärleken igen.

– Ja det vore ju ett under förstås... Men kan du inte stanna i natt, så dricker vi lite vin. Säga att du vill!

Hon såg vädjande på mig och visst ville jag. Jag var ledig i morgon, men jag måste ringa till Kjell. När jag hörde hans röst i telefon kände jag den vanliga glädjeilningen. Plötsligt önskade jag att han varit här, jag ville krama honom säga att jag älskade honom. Men jag sa förstås bara som det var och han skrattade lite åt vårt vinparty!

När jag kom tillbaka hade Agneta tagit fram några fotoalbum och lagt på bordet, men hon höll på vid teven, och sa att de hade sina gamla filmer på skivor, det är lättare än att joxa med projektor, duk och allt som man fick hålla på med förr. Men vi har inget ljud på de första.

Och snart rullade de första bilderna fram med lite hack och flimmer men det blev snart riktigt bra. Så söt hon hade varit som ung, tänkte jag överraskad. Nu var hon en stilig kvinna, men knappast söt. Då hade hon ett mjukt rart ansikte och skrattade ofta och skojade framför kameran. Sven såg väl inte så dum ut, snarare fulsnygg och charmig. Men visst var han lång och mager och glasögonen var fula. Antagligen har han kontaktlinser numera, för jag har aldrig sett honom med glasögon. Å andra sidan har jag inte träffat honom mer än ett par, tre gånger. Hon sa att bilderna var från deras förlovningstid. Och att Sven var så gullig då, rar och omtänksam. Nästa film är från deras bröllop, hon ser strålande lycklig ut, ja det riktigt lyser om henne. Hur kunde något som börjat så bra gå snett tänkte jag, illa till mods. Och sedan kom filmen med Huset, hon stannade filmen och körde några stillbilder. Jag blev alldeles kallsvettig för hu-

set såg precis ut som det jag drömde om på parkbänken. Gult tegel, ytterdörren på mitten med ett stort fönster på ena sidan och två små på andra sidan. Man ser också några rosenbuskar mot en vit mur. En fontän. Sedan blir det inomhusbilder. Agneta sitter vid ett grönbetsat köksbord och skrattar och dricker kaffe, hon är klädd i en blommig sommarklänning. Mittemot sitter ett medelålders par.

– Svens föräldrar, sa Agneta, riktigt rara människor. Mamma tog bilden och pappa och Sven var i trädgården. Köket var ganska litet, men det fanns plats för ett stort bord. Och jag var så himla lycklig vi hade precis fått veta att vi skulle få barn. Vi talade om det för våra föräldrar den här dagen. Det var en fin dag, Agneta hade tårar i ögonen, det var Pia jag väntade, tillade hon bittert. Men här ser du vardagsrummet, rätt stort tyckte jag då åtminstone, och vi hade nya möbler inte alls dyra eller fina, men vi tyckte om dem. Vi ville ha moderna möbler. Och ser du så stort sovrummet är, Pia låg därinne tills hon var nästan året, sedan fick hon eget rum. Och Jonas hade också kunnat ha eget rum om Sven velat ha sin lilla kontorshörna i sovrummet. Han hade inte så mycket jobb med sig hem på den tiden.

Sedan kom en liten snutt när Agneta badar Pia i badrummet. Pia gurglar förtjust mot fotografen och Agneta skrattar lyckligt. Hon var visst alltid glad på den tiden. Glad och söt, och så avspänd och lugn. Sedan blev det fler bilder från trädgården, och visst var den underbar med frodig grönska, grönsaksland, frukt och bär precis som Agneta sagt. Det kändes lite kusligt att

se hur mycket som stämde med min dröm, men jag ville inte säga något till Agneta. Hon skulle inte förstå, jag fattade ju inte själv hur det hängde ihop, men lite märkligt var det allt. Agneta fortsatte att berätta medan bilderna rullade förbi. Berättade om deras lugna vardagslycka. När Sven kom hem varje kväll, hur de kunde sitta tätt tillsammans i soffan och prata hur länge som helst om allt och ingenting.

– Vi hade alltid roligt, vi älskade på udda platser och på udda tider, sa hon. Det fanns en glad lekfullhet i allt vi gjorde, och jag trodde att det alltid skulle vara så. På veckosluten körde vi ibland hem till någon av våra föräldrar men vi favoriserade ingen. Vi hade så mycket gemensamt, sa Agneta sorgset, planer för barnen förstås, men också för oss själva, livet och vad vi ville göra. Varför såg vi inte när gick det snett, frågade hon uppgivet som så många gånger förr.

– Jag tror det började när jag väntade Jonas, fortsatte hon sedan tankfullt. Sven talade om att han måste bli något, göra karriär. Men jag var nöjd, tyckte att vi hade det bra. Det kunde inte bli bättre vad skulle vi med karriär till! Agneta slog upp mer vin till oss och sa att hon gärna hade stannat hemma med Pia medan hon väntade Jonas. Pia ville inte börja på dagis och grannen hade tvillingar i samma ålder och de träffades nästan varje dag. Men Sven ansåg att Agneta måste hålla sig uppdaterad på jobbet annars skulle hon bli efter sedan. Så hon hade jobbat ända till Jonas föddes och Pia var på dagis. Det var gnäll och gråt varje morgon, men Sven sa att barn behövde komma hemi-

från liksom vi själva. Och det blev förstås som han ville, fast det skar i hjärtat att lämna Pia när hon var så ledsen. Men när Jonas kom till världen blev Agneta hemmafru igen. Och trivdes, liksom Pia som fick leka med grannflickorna. Agneta tystnade och drack lite mer vin. Hon tittade tankfullt på filmen och sa sedan eftertänksamt att det var där det började. Sven blev förändrad från en snäll omtänksam familjefar till en streber som bara skulle ha mer. Han hade ju fått en son, sa han ibland, och han hade ansvar för familjen, men jag ville inte. Pia ville inte, vad Jonas ville visste ingen för han var bara en baby. Men när han var nästan tre år var flytten ett faktum. Jag blev tvungen att lämna mitt hem, min underbara trädgård, allt jag odlat, allt jag drömt om. Huset skulle säljas, jag skulle jobba och barnen på dagis och Sven skulle bli något. Ja så var det, sa hon tyst och jag hörde att hon grät.

Jag satte mig hos henne och höll om henne. Längre, längre satt vi så, hon kunde inte sluta gråta och jag hade inga ord till tröst. Men till sist lugnade hon sig och bad om ursäkt, och gick till badrummet. När hon kom tillbaka hade hon tvättat sig, näsan lyste röd och ansiktet var lite blankt men hon såg nästan glad ut. Hon hade klätt sig i någon sorts pyjamas och räckte mig en liknande dress.

– Gå och klä om dig så har vi pyjamasparty! Du kan ta min nattkräm om du vill smörja in ansiktet, sa hon leende. Och det finns hur mycket vin som helst.

Jag gjorde som hon sa, tanken att sitta uppe, prata och dricka

Kapitel 6

Jag var uppe tidigt, jag som annars brukade vänta att stiga upp tills Kjell satt på kaffet, men det var första semesterdagen och vi skulle köra till våra vänner i Dammark. Vi hade en lång resa framför oss, men gott om tid. Allt var packat och klart det var bara att sätta sig i bilen och köra. ”Åh vilken underbar morgon, åh viken underbar dag!” Jag sjöng högt och falskt som vanligt när jag var på extra gott humör. Kjell kom upp ur sängen han blängde lite på mig och frågade varför jag alltid skulle förstöra de bästa dagarna med mitt galande.

– Käre Kjell, jag har aldrig förstört någon dag för dig, men understundom känner jag för att förgylla tillvaron för oss båda med en vacker sång.

– Du har aldrig sjungit i hela ditt liv, och men dina höga skrik och vrål har drivet mig till vansinne. Understundom!

– Otack är världen lön! Sa jag och pussade honom mitt på munnen.

– Har du packat ner strumpor till mig?

– Ja naturligtvis, själv kan du ju inte. Ska du packa så tar du med dig onödigheter som kostym och slips och glömmmer kalsonger och tröjor!

– Kostym är aldrig onödigt, vem vet vart vi hamnar, jag vill

inte riskera att inte bli insläppt på en flott nattklubb bara för jag inte är klädd.

– Nattklubb! Vi ska vara i en stuga på landet, där finns nog inga kostymevenemang!

– Nä, nä du bestämmer som vanligt lilla Lisa. Det är bäst. Har du ätit?

– Nej men kaffet är klart jag dukade därute, det är underbart väder. Ta din kopp och kom.

När vi var klara med frukosten och köket blänkta rent och fint, bar Kjell ut väskor och annat. Jag kom efter med några kassar och ett par små presenter. Vi brukar åka över Halmstad Grenå men denna gång skulle vi prova att köra över Öresundsbron, men på hemvägen blir det färjan som vanligt.

Vi satt tysta och lyssnade lite förstrött på radion, det var svalt och skönt i bilen. Jag försökte att halvsova lite och Kjell nynnade på en dansk sång.

– Måste du sitta där och gnälla, man kan inte sova.

– Du ska väl inte sova nu, du ska väl se dig om när du är på resa. Snart är vi vid bron, den berömda.

– Jag kom sent i säng och var uppe med tuppen för att få allt klart. Du snarkade som en gris när jag lade mig.

– Jaså, ja förlåt då. Sov du lite, jag väcker dig innan bron.

Vi körde vidare under avspänd tystnad. Jag lyckades somna en stund, men vaknade snart igen och kände mig utvilad och pigg. Kom plötsligt ihåg att kameran antagligen låg nerpackad i bagageluckan, men vi måste ju fotografera bron så vi fick stanna

innan och plocka fram den.

– Nu Lisa sjusovare, nu är det dags att vakna om du ska se teknikens under, Öresundsbron! Ropade Kjell för han trodde att jag sov.

Jag reste mig lite stelt och såg mig omkring och framför oss låg den vackra bron, vit mot klarblå himmel. Vi körde snabbt in på parkeringen och fick fram kameran efter lite rotande bland väskor i kassar. Sedan betalade vi och körde fram, det är en fantastisk skapelse, smäcker och elegant. På ömse sidor glittrade det mörka vattnet i solen.

– Visst är den väl fin Kjell och tänk vilket arbete som ligger bakom innan den blev klar. Vi tittade upp i de högsta bropelarna.

– Ja det är märkligt att den kan se så smäcker och lätt ut, den ska ju tåla tåg och tung trafik dygnet runt. Man skulle tro att den skulle vara kraftig och klumpig.

– Um, det är ingenjörskonst på högsta nivå. Och tänk på dem som byggt den, tänk att de har jobbat högt däruppe i kyla och blåst.

– Ja, det är otroligt, det är roligt att ha sett den, ett mästerverk. Men det är skönare att åka med båten, äta fiskfilé eller smörrebröd och ta en lille en och öl.

– Ja det är klart, men man slipper boka och passa tider.

– Och nu kommer vi in i tunneln. Tänk att vi är långt under vattenytan men det känns som Tingstad tunneln eller vilken tunnel som helst. Det är skitfint som man säger.

När vi kört några mil i Danmark behövde vi sträcka på be-

nen och ta fram kylväskan. Vi hittade en fin rastplats med bord och bänkar och toalett. Det fanns några stora körsbärsträd också, men bären var inte mogna. När vi ätit av vår matsäck och köpt varsin glass gav vi oss iväg, jag körde och Kjell hade kartan redo.

Snart närmade vi oss den lilla byn där vännerna bor. Det hade mulnat på, men det såg inte ut att bli regn.

– Vad det ska bli kul att träffa dem, fast det är det ett tag sedan så känns de aldrig främmande.

– Nej, det är trevliga människor, lätta att prata med, och den här gången ska Ole och jag fånga de riktigt stora fiskarna.

– Jaså det ska ni! Och kanske stå för kvällsmaten hela veckan! Ja, ja, bara ni rensar och fixar till allt själv!

– Tror du att de gamla vikingarna rensade fisk när de kom hem? Åh nej de lade sig på fällan och väntade på att fru Viking skulle laga maten och bjuda till bords med skummade mjöd.

– Vad du är historiskt bevandrad! Men vi är i vilket fall som helst inte vikingar, så deras regler gäller inte. Men vi behöver säkert inte oroa oss alltför mycket, det brukar aldrig bli något till med ert fiskafänge. Tursamt nog, för vi vill inte äta fisk var dag.

– Ja vi får väl se, nu är vi snart framme.

Vi körde sakta genom ett litet samhälle och upptäckte snart vännernas vita villa. Och som vanligt blev det ett glatt möte. Matbordet stod dukat vid det stora fönstret med utsikt över den välskötta trädgården. Och vi åt, drack och pratade avslappnat

och glatt. Och hunden Nikke som hunnit fylla elva år, var fortfarande pigg och glad och höll oss sällskap vid bordet.

När vi ätit och dukat av var det hög tid att köra till sommarhuset som bara låg någon mil bort i ett stugområde. Nikke skulle givetvis följa med och satt redan vid dörren. Det var nästan kväll när vi kom fram. Det hade varit en lång dag och vi var trötta. Men en stund ville vi ändå sitta uppe med våra vänner, det var ju inte så ofta vi sågs. Så när vi bäddat sängarna och ställt in väskorna slog vi oss i deras stora inglasade uterum och såg ut över trädgården. Kvällen var stilla och rofylld, solen gick ner i rosa bakom tallarna. En koltrast drillade och en annan svarade. Vi satt tysta och njöt av stillheten och tystnaden, medan vi drack varsin sval öl och åt goda danska smörrebröd.

Jag vaknade av en frisk vind som drog in genom det halvöppna fönstret. Jag låg i sängen och tittade upp i taket, lyssnade på Kjells lugna andetag och fåglarna som kvittrade därute. De andra sov nog fortfarande men jag var tvungen att gå på toaletten. Sedan kom Nikke och hälsade och jag drog snabbt på mig min joggingdress. Tillsammans med hunden gick jag en runda i den ljuvligt friska morgonen. Det såg ut att bli en fin dag och solen strålade från en molnfri himmel. Det är synd att sova bort sin tid, sa jag till Nikke, som instämmande viftade med svansen. Granarna doftade friskt och marken var fuktig, mjölkört och gullmåra lyste i det torra gräset. Längs stigen stod några stora vildrosor med röda och rosa väldoftande blommor. Och i ån glittrade vattnet, mellan näckrosorna.

När jag kom tillbaka möttes jag av kaffedoft och ett dukat frukostbord. Kjell och Ole diskuterade sina fiskeplaner. Från radion hördes de senaste nyheterna. Vi åt och drack kaffe och njöt. När fiskegubbarna gett sig iväg körde Mona och jag till ett köpcenter i närheten. Vi tyckte om att handla och titta på grejer och vi hittade alltid något nytt och kul att köpa. Fast för oss svenskar har det mesta blivit dyrt i Danmark. Annat var det förr, när jag var barn. Då var det tvärtom. På eftermiddagen spelade vi Dart i trädgården och sedan åt vi kvällsmat. Men fisken lyste med sin frånvaro! Dagen därpå åkte vi alla tillsammans och tittade på ett hembygdsmuseum och åt en god middag på en trevlig vägkrog.

Veckan gick alltför fort, och till sista kvällen hade faktiskt ”gubbarna” fått ett par fiskar som var stora nog att laga till. Under stolta rop och mycket visande rensades fiskarna och lades på grillen, men de fick sällskap av ett antal korvar. Trädgårdsbordet var dukat med öl, bröd och smör och en stor skål potatissallad. I en annan skål fanns en fräsch tomatsallad med gurka. Och en liten flaska Ålborg väntade i kylen. Ett par grannar var också inbjudna till den gemytliga festen. Det danska tungomålet blandades med svenska, alla förstod väl inte allt, men med ett glatt humör löste det sig. Jag såg på Kjell där han satt klädd i sina mörkblå shorts och den nya vita tröjan lyste i skymningen. Han var välklippt och solbränd och bar sina år med heder. Avslappnat och trevligt pratade han med Ole. Kjell hade så lätt att prata med folk, han var naturlig och vänlig, sa sin mening

och lyssnade på andra. Självt är jag mer spontan och pratar ibland innan jag tänker. Som med Evert Olsson, tänkte jag med ett sting av smärta.

När maten var uppäten och fiskarna blivit vederbörligt beundrade satt vi kvar vid det avdukade bordet. Mona och jag hade bryggt kaffe och de gula muggarna ångade av den goda varma drycken. I skymningen skimrade ett par vita björkstammarna och några prästkragar. En rad trädgårdslyktor lyste svagt längs gången upp mot stugan. Det var vackert och fridfullt. Hunden snusade gott på det mjuka, svala gräset. Han fått smaka av alla läckerheterna och var trött och mätt. Stämningen var avspänd och glad och man småpratade medan solen sakta sjönk ner bakom tallarna. De flesta var väl ganska trötta och det var dags att gå till sängs. Och dagen därpå var det dags att köra hem.

Semestern gick bara alltför fort. När jag kom tillbaka till jobbet var det som jag aldrig varit borta och samtidigt kändes det som en evighet sedan jag gick på semester. Konstigt. Men Hilma levde och hade saknat mig sa hon, och jag hade tänkt på henne flera gånger, undrat om jag skulle få se henne igen. Men hon verkade faktiskt ganska pigg. Klagade på maten och på att ingen haft tid med henne och ja, det vanliga. Och jag förstod henne, det hade ju varit semester med vikarier som inte kände till rutinerna och patienternas olika vanor. Men nu lovade jag henne att det skulle bli bättre. Fast tyvärr var jag inte säker på

att kunna hålla mitt löfte. Agneta hade en vecka kvar av sin ledighet och jag undrade hur hon haft det. De hade ju semestrat på olika håll, men det hade säkert varit bra dem att få perspektiv, kanske upptäcka att de saknade varandra. Själv skulle jag aldrig kunna tänka mig att åka någonstans utan Kjell. Vi trivdes alldeles utmärkt tillsammans. Vi hade inte gjort något speciellt när vi kommit hem från Danmark. En dag var vi på Liseberg med barn och barnbarn och hade jättetrevligt, fast det var inte karusellerna som lockade mest numera. Men det var roligt att promenera omkring, få nya intryck, äta, se på folk, dricka en öl, äta glass och beundra alla vackra blommor. Naturligtvis badade vi några gånger i havet, lite kallt men uppfriskande. Och på en sommarrea hade vi hittat ett fint bokmönstrat laminatgolv, som Kjell lagt i köket, det blev jättesnyggt. Och i tamburen satte vi upp en ny tapet i vitt tegelmönster. Det blev genast mycket ljusare och med ett par smides lampetter vid spegeln påminde det lite om Agnetas svart och vita hall. Fast bara lite! Och så hade Kjell och jag en liten kräftsiva, bara vi två!

Det hade varit en ovanligt varm augustidag och vi ville passa på att ta sommarens sista havsbad så vi gav oss iväg på förmiddagen och köpte lite kaffebröd att ha med. Sedan stannade vi i borta flera timmar. En underbar dag, men lite vemodigt att sommaren snart var slut. När vi badat och solat gick vi hand i hand vi längs stranden och njöt av de saltmättade vindarna och måsarnas skrik. Himlen var azurblå och molnfri och jag var ledig ända till måndag kväll. Det var skönt att leva. När vi kommit

hem och burit in väskor, filtar och handdukar försvann Kjell, vart visste jag inte. Lite irriterad tänkte jag att han kunde väl hjälpt till att skaka ur sanden och plocka undan. Men han kom efter en stund bärande på en massa kassar och påsar. Jag stod halvnaken med en burk eftersol kräm i handen och tittade förvånad och överraskad på när han plockade upp kräftor, öl, ost, frukt och en del annat smått och gott. Jag hade precis duschat av mig saltvattnet och skulle smörja in mig men plötsligt såg vi på varandra och utan ord gick vi till sovrummet. Vi kramades och älskade och det var underbart. Vi hade alltid haft det fint tillsammans, men numera blev det mer kramar än sex. Men när vi älskade så var det lika fint som någonsin förr.

Sedan föreslog Kjell att jag skulle vila medan han dukade på altanen. Men jag hade förstås inte tid att ligga och glo i taket, jag letade upp en min snygga långklänning och tog på mig ett fint halssmycke med tillhörande örhängen. Jag var riktigt nöjd när jag såg mig i spegeln. Jag hade nog gått ner ett par kilo under sommaren och håret var nyklippt och tonat i kastanjebrunt med ljusa slingor. Jag smög in i badrummet för att sminka mig lite och med blå maskara, ögonskugga och läppglans kände jag mig riktigt snygg.

Jag kände knappt igen vår lilla uteplats, Kjell hade satt upp lyktor och blommor och dragit för vindskyddet. På bordet stod fat och skålar med kräftor, köttbullar, ost, bröd och ett frukt. Och på bänken stod öl, vodka och kaffe och konjak. Vi skulle tydligen festa riktigt! Jag kramade Kjell, han hade också klätt

sig fin i vit skjorta och ljusgrå byxor och han luktade gott av det nya rakvattnet. Glada satte vi oss till bords och slog upp öl och snaps. Men innan jag hunnit ta min första röda läckra kräfte reste Kjell sig.

– Vi firar varken födelsedag eller bröllopsdag, men jag tycker ändå att vi har anledning att ställa till en liten fest. För vi har varandra, vi mår bra och vi har vänner, jobb och allt vi behöver. Och jag älskar dig lika mycket idag som någonsin förr! Varsågod min sköna sa han leende och räckte mig ett litet paket.

– Tack, men Kjell vad kan det vara?

– Det bästa sättet att få veta är väl att öppna det, sa han och skrattade.

Och med ivriga fingrar slet jag i det vita bandet som satt runt det lila pappret och fick upp en underbar guldring med en gnistrande diamant.

– Så fin, ropade jag. Oh Kjell vad glad jag blir! Jag kramade honom länge med tårade ögon, och jag har inget till dig. Jag har inte alls tänkt... Men oh, jag älskar dig, jag är så glad för dig och jag skulle aldrig kunna leva utan dig.

Sedan högg vi in på läckerheterna och hade en fantastisk kväll med många glada skratt när vi talade om allt roligt vi upplevt, så många glada och goda minnen. Och i den mörkande kvällen glimmade våra färgglada lyktor och det varma kaffet ångade och värmdde oss när det blev lite kyligare. Och medan sensommarnatten stilla lade sig till ro satt vi tätt tillsammans och njöt av tystnaden. Och jag förstod precis vad Ag-

neta menade när hon sa att lyckan inte fanns i en flott lyxvilla eller ett fett bankkonto. Men en bråkdel av en sekund mindes jag mina mardrömmar, fick man vara så lycklig... Det finns en tid för glädje och en tid för sorg stod det visst skrivet. Jag rös och kröp närmare Kjell, ångest och rädsla fick inte förstöra detta ögonblick av fullkomlighet.

På tisdagen fick jag äntligen träffa Agneta, och jag märkte genast att något hänt. Hon var annorlunda, inte så stel och stram som hon brukade. Men vi hade inte tillfälle att prata någon längre stund hon sa bara att hon haft det jättefint i stugan i stugan på Gotland och att hon hade något att berätta. Jag undrade förstas om de hade hittat tillbaka till varandra eller hur det gått. Och dagen därpå satt hon på sin vanliga plats i matsalen. Jag frågade förstas hur det varit på Gotland.

– Ja det började inte så bra, när jag kom dit öste det ner och var kallt. Jag hade ju bilen så jag frös inte, men ändå. Sedan hittade jag inte till stugan, inte ens till byn och det blev mörkt så jag fick ta in på ett hotell över natten. Men dagen därpå var det sol och fint väder och jag fick en riktigt bra vägbeskrivning och hittade stugan utan större svårigheter. Den var ännu bättre än jag föreställt mig efter bilderna i katalogen, annars är det ofta tvärtom. Men den var perfekt, trädgård med massor av rosor och tre små rum i stugan. Nåja, jag packade upp och klädde om mig och gick till stranden som bara låg några hundra meter bort. Och vet du där satt en karl, jag tyckte genast att det var något bekant med honom, men jag ville inte stanna och titta

efter, så jag gick sakta förbi och försökte kika bakom solglasögonen. Och vet du vad, då ropade han mitt namn och jag kände igen honom. Det var en gammal skolkamrat, han hade gått en klass över mig och jag hade faktiskt svärmat lite för honom. Men det hade aldrig blivit något mellan oss, sedan flyttade vi och sågs aldrig mer. Nu berättade han att han bodde på Gotland sedan flera år tillbaka och jobbade som veterinär. Han bodde nästan granne med min stuga. Så underligt det kan bli. Hon såg förundrat nästan blygt på mig. Du kommer inte tro detta, men vi blev faktiskt kära och jag har sagt upp mig och ska skiljas. Allt har gått i ett svindlande tempo, men jag vet att det är rätt. Jag kände det med en gång. När jag ser Lasse med djuren blir jag alldeles knäsvag av kärlek. Han är så duktig och han älskar verkligen djuren och ser dem inte som något man tjänar pengar på.

– Men Agneta, jag är... Åh jag vet inte vad jag ska säga! Så lycklig för din skull. Det har ju gått så fort allting, men det strålar om dig, det är säkert rätt. Men vad säger Sven och barnen?

– Han säger inte så mycket, verkar inte bry sig, han ville sälja huset redan innan och köpa lägenhet i Stockholm och ett litet sommarställe i skärgården. Men det var ju inte alls vad jag ville, nu får vi båda som vi vill. Jag får pengar för min andel och kan köpa hus på Gotland eller flytta in hos Lasse, sa hon spjuveraktigt. Och barnen, de har inte brytt sig innan så de behöver inte bry sig nu. Jag har äntligen fattat att det är dags att

sluta hoppas, de kommer aldrig att älska varken mig eller Sven. Och jag klarar mig utan dem nu.

– Men, ja du behöver kanske inte jobba genast, men om du skulle vilja, finns det jobb där?

– Ja, till och med det! Jag får jobba hos Lasse, på hans praktik, som sköterska fast med djur. Och han har hästar, hundar och katter, jag som alltid har velat ha åtminstone en katt, får nu djur av alla sorter. Ibland får jag nypa mig i armen för att fatta att jag inte drömmer.

– Jag är verkligen glad för din skull, men jag kommer att sakna dig. Gotland ligger så långt bort, jag får kanske aldrig se dig mer. Och du har varit min bästa vän ända sedan jag började jobba här.

– Åh men det är klart att vi ska ses, du får väl åka över, jag bjuder på resan och jag vet att du inte kan vara ifrån Kjell så länge så du får ta honom med! Nu vet jag hur underbart det är att älska på riktigt. Jag hade glömt hur det kunde vara.

Vi pratade en stund till sedan var rasten slut men jag tänkte på henne hela dagen. Att hon vågade ta ett så stort steg, sätta allt på ett kort. Tänk om Lasse inte var den hon trodde, hur kunde hon veta efter några veckor? Hur kunde de veta? Men hon hade ju varit olycklig med Sven i många år. Tog det slut med Lasse så hade hon åtminstone pengar så hon kunde klara sig ett bra tag. Och jag fylldes av glädje för Agnetas skull. Hon förtjänade verkligen att bli lycklig.

Kapitel 7

Det var fullt med folk i auktionshallen, men vi var ute i god tid och markerade våra platser. Timmen innan auktionen skulle börja behövdes för att titta på allt och skriva upp nummer på det vi var intresserade av. Och hur mycket man var beredd att betala. Det var viktigt att vara förberedd för det kunde gå snabbt när Nisse, som ropade ut, satte igång. Dörrarna stod öppna ut mot den svala septembereftermiddagen, folk kom och gick. Många var stamkunder och kände varandra, de stod i grupper och pratade och det var en glad och gemytlig stämning i lokalen. De flesta var medelålders och äldre, konstigt att inte ungdomarna hade upptäckt hur billigt de kunde få ihop ett fint första hem. Moderna möbler, köksutrustning och serviser fick man nästan gratis. Och fyndlådor för ett par tior. Jag var på andra varvet och skrev upp det vi var intresserade av i anteckningsboken sedan gällde det att inte låta sig ryckas med i alltför höga bud. Kjell hade hittat en jättefåtölj i mörkbrunt skinn som han trodde skulle vara skön att sitta i när han såg på tv, men jag tyckte att den var alltför stor och klumpig. Och vi har redan fåtöljer.

– Ja, bara du får bestämma så blir det bra, muttrade han, men han kunde nog hålla med om att den var lite väl stor.

– Men den här jordgloben att sätta flaskor i, den är väl inte så dum. Den skulle passa vid fönstret i stället för den där blomlådan. Inga växter trivs ju där ändå.

– Ja, kanske det, sa jag, den var faktiskt i bra skick, såg jag när jag undersökt den. Ska vi gå upp till 300 kronor?

– Ja, det tycker jag absolut. Och jag såg en låda där borta med diverse verktyg. Det mesta var väl inget, men där fanns en fin hylsnyckelsats. Bättre kvalité än den där jag fick i julklapp.

– Den jag köpte till dig! Var inte den bra nog? Jag såg låtsat sur ut.

– Jo, men den här är bättre.

– Ja, du och dina verktyg! Men däremot har jag skrivit upp överkast och gardiner, de är hur fina som helst och i ljusgröna färger. Kommer att passa jättebra till tapeterna.

– Ja, du och dina gardiner! Kjell log retsamt. Men han höll med om att det var ett fint set, om vi fick det för 300 kronor, som jag hade satt som högsta bud.

– Nej men Kjell titta vad fin! Ropade jag, när jag fick se en stor tomte med en lykta i handen. Han skulle passa precis i hallen, där kan han stå och hälsa alla välkomna till jul

– Är han inte lite för stor? Vi har ju inte så mycket plats.

– Jag kan flytta undan paraplystället, men vad kan en sådan gå på? Jagfunderade, tomten var hel och felfri, så fast det var långt till jul kunde den bli dyr. Jag ger upp till 500 kronor, bestämde jag snabbt. Men inte mer!

Sedan tittade vi bland prydnader och annat som vi kanske kunde bjuda på om det blev jättebilligt. Där fanns en fin tavla som skulle kunna ersätta en som vi tröttnat på och några fina glas.

Det började dra ihop sig och folk letade rätt på sina platser,

det var alltid en spänd förväntan när auktionen skulle börja. Skulle man få det man tänkt eller blev det för dyrt. Ibland hade vi kommit hem med allt vi kryssat för, ibland hade vi inte fått något, men för det mesta blev det åtminstone en fyndlåda. Där fanns alltid någon grej vi kunde ha användning för. Nisse startade auktionen, först gick några lådor med diverse grejor. 20 kr för en låda Tupperwareaskar, hade väl kostat minst 100 kronor styck från början! Sedan kom Kjells verktyg, och han fick dem för en hundralapp. Eftersom det skulle dröja ett tag innan vårt andra objekt skulle upp gick Kjell för att köpa kaffe och bullar. Nisse ropade ut varorna i snabb takt och skämtade ofta med publiken. Två damer som, liksom vi tillhörde stammisarna, hade fått sällskap av en väninna. Som vanligt hade de smörgåsar med sig och köpte bara kaffet, plötsligt höll jag på att sätta kaffet i vrångstrupen då jag råkade höra vad den ena sa.

– Vad är det för segt pålägg du har på smörgåsen, viskade hon. Jag kan inte tugga i sönder det?

– Men snälla du det är ost och skinka. Du tog väl bort mellanlägget?

– Mellanlägg? Nej det tänkte jag inte på! Jag hörde hur de prasslade och plockande med servetter.

– Ja här är det, inte konstigt att det var svårtuggat. Kvinorna småskrattade.

Jag märkte att Kjell också hört de tre damernas påläggsbestyr. Plötsligt exploderade vi i ett fnissande som knappast var passande för ett stadgat medelålders par. Generade försökte vi

kamouflera det med att hosta och låtsa att vi satt i halsen. Med röda kinder såg vi att Nisse vände sig mot oss.

– Nu, mina damer och herrar, får jag be om största möjliga tystnad! Så auktionen kan fortsätta, sa han skenbart strängt. Här kommer Lars med en fin fåtölj som har nummer 24. Kjell, den skulle väl passa dig?

– Det tycker jag med men jag får inte för Inga-Lisa, svarade Kjell och alla skrattade och så fortsatte utropen.

När vi efter ett par timmar lämnade auktionen var vi ganska nöjda fast jultomten hade vi inte fått.

– Att den skulle gå på 1000 kr, det är ofattbart. Det kostar den knappt ens som ny. Men folk är tokiga efter julpynt, vad det verkar.

– Ja, se på dig själv, svarade Kjell. Jag valde vettiga grejor och fick dem till ett bra pris. Se på verktygen. Och jordgloben fick jag för 250 spänn. Ska du köpa den ute så går den på närmare tusenlappen.

– Och nu ska vi hem och tvätta gardinerna och sängöverkastet. Det är ju i nyskick, och fin kvalité. Du får putsa fönstren och bära ner grejor i källaren.

– Jag ska fylla min jordglob, och ikväll ska jag slå upp en whisky för att fira mitt förvärv. Glasen som låg i fyndlådan är också fina.

Kvällen blev glad och trevlig, vi bjöd hem ett par gamla vänner och på en kopp kaffe och nybakat vetebröd. Och Kjell serverade whisky och likör från sin nya jordglob. Dagen därpå

var en fin höstdag med sol och mild luft. På eftermiddagen gick vi till skogen som så ofta förr. Det var ingen stor skog, egentligen ingen skog alls, men när man gick bland de täta busksnåren och de höga träden kändes det nästan som att gå i en riktig urskog. Med en rysning kom vi ihåg mordet som skett här för några veckor sedan. Att något sådant kunde hända mitt ibland oss, mitt på dagen. Jag skulle åtminstone aldrig gå här ensam mer. Fast i och för sig förstår jag att risken för en upprepning är liten. Men ändå tog jag Kjell under armen och tätt ihop fortsatte vi promenaden.

Kapitel 8

Till slut kom den, fredagen som blev Agnetas sista arbetsdag hos oss. Hon var uppkörd och stressad, men glad och förväntansfull. Vi satt vid vårt vanliga bord och jag var förstas ledsen, jag visste att jag skulle sakna henne. Och som hon läst mina tankar lade hon sin hand över min och sa att vi skulle träffas många gånger. Gotland är inte världens ände!

– Men visst kommer jag att sakna dig och kanske jobbet. Jag har verkligen trivts här, men jag kommer att älska jobbet på Lasses klinik, jag älskar djur så det kommer att bli perfekt. Det som varit tråkigt här är ju att man får mindre och mindre tid med de gamla som vi ska bistå. Det är inte roligt att bara springa förbi när någon ropar och behöver hjälp. Kanske bara prata, men... Och barn och barnbarn, kanske kommer jag att sakna dem också. Men de kan ju komma och hälsa på så ofta de vill. Om de vill. Fast jag tvivlar på det!

– Men jag kommer ihåg när jag var barn och tonåring, då trodde jag alltid att mor och far inte älskade mig, att de inte ville ha mig. Och jag flyttade hemifrån så fort som möjligt. I flera år, även som vuxen, var jag bitter och missbelåten. Tyckte att mina föräldrar hade svikit mig. Det var egentligen en slump att mor skrev till mig och berättade om min barndom, hur det varit. Att de älskat mig, kanske till och med mer än mina äldre

syskon. Jag var ju ”lillflickan”! Men far hade tbc och mor fick arbeta alldeles för mycket. Det blev aldrig tid att vara med mig. Att kramas, leka och allt det jag ville. Och de var så rädda att jag skulle bli smittad, få den hemska sjukdomen. Detta hade jag aldrig tänkt på, inte ens som vuxen, jag kände mig oönskad och var alltid ledsen. Och värst av allt var nog att jag nästan inte hade någon kontakt med mina föräldrar som vuxen. Det blev något kort då och då, telefonsamtal. Och på fars begravning kunde jag inte riktigt sörja, för jag tyckte att jag aldrig känt honom. Men tack och lov så försonades jag med mor och vi fick några goda år innan hon dog. Ja, det är kanske inte alls så i er familj, men tänk om det är något liknande. Om barnen tror att ni inte älskat dem. Du har ju sagt att Pia inte trivdes på dagis, kanske hon har fått för sig att du inte brydde dig om henne när du lämnade henne.

– Ja jag vet inte, men det tror jag knappast. Och Jonas trivdes på dagis. Han har alltid varit en glad kille och lika intresserad av prylar och grejor som sin far. Han ville aldrig sitta i knäet och mysa med mamma det minns jag. Och jag vet inte hur han har det med sin egen son, Robin. Han bor ju hos sin mamma. Jag har inte sett honom på snart två år. Tyvärr, men Jonas och Lisa flyttade aldrig ihop, det tog slut innan Robin var född. Och Lisa bor i Märsta med en ny man, tror visst att de har barn ihop också.

– Ja så är ju nuförtiden. Men du kan väl försöka ta kontakt direkt med Lisa och Robin. Om du vill! Du förstår jag tänker

på alla år jag var dum och olycklig, helt i onödan. Så jag vill inte att någon annan ska göra om mitt misstag. Att du flyttar kan ju till och med bli en nystart för dig och barn och barnbarn. De har dig inte lika självklart längre. När de förstår att du är en självständig människa så kanske... Jag önskar dig i alla allt gott. Och vi måste hålla kontakten. Hela tiden, inte låta det rinna ut i sanden. Jag kände att jag höll på att gråta, så jag tillade skämtsamt, Gotlandsanden! Och vi skrattade och kramade om varandra.

Kapitel 9

December, julmånaden, jag älskar den månaden, Ute är det mörkt och kallt men i nästan alla fönster strålar adventsstjärnor och ljusstakar. Och butikerna börjar sälja julsaker redan i slutet av oktober, många tycker att det är för tidigt, men jag hör inte till dem. Lagom till första advent har jag satt fram de flesta julsakerna. Gamla kära tomtar, en del kantstötta och fula, men de har varit med i alla år och får absolut inte slängas. Jag bygger upp små byar och i de mörka decemberkvällarna lyser det i röda stugor där tomtar bor i vita bomullslandskap med gröna granar och glitter. Och fast jag har flera kartonger fyllda med tomtar, julgrisar och annat hittar jag ändå alltid något nytt. Kjell och barnen brukar skratta och säga att jag har tomtar på loftet. Men de trivs med julpyntet, det är en viktig del i vårt julfirande. Men så kom den ohyggliga dagen då vår lilla värld nästan föll i spillror. Det var en decembereftermiddag när jag stod i mitt julfina kök och bakade lussekatter. Stora guldglänsande och lockande låg de på bordet, det doftade nybakat i hela lägenheten och julmusik hördes i bakgrunden. Dagen därpå skulle vi gå på auktion, årets sista. Den brukar vara extra trevlig, Nisse och hans gäng är klädda i röda tomteluvor och bjuder på glögg och pepparkakor innan auktionen börjar. Att gå dit var en populär

jultradition. Och på söndagen skulle Kristina och Peter med sina familjer komma och på middag och få med sig lite julkakor för ingen av dem tyckte sig ha tid eller lust att baka själv. Jag hörde Kjell i tamburen och frågade lite förvånat,

– Kjell är det du? Ja vem skulle det annars vara, tänkte jag småleende för mig själv. Men är du inte tidig, klockan är väl inte ens fem?

– Jag vet inte, jag gick lite tidigare idag, jag har varit hos företagshälsovården.

– Ja men så bra, och allt var förstås bra med min lille gubbe, sa jag och gick ut i tamburen där han satt kvar på bänken.

– Nej, det var inte så bra, suckade han tungt och då såg jag att han var alldeles gråblek. Han förblev sittande och tittade rakt fram.

– Men Kjell vad är det? Jag kände skräcken komma krypande, jag mådde illa och kunde knappt stå upprätt. Kom vi går in och sätter oss, darrande tog jag hans hand och vi gick in i rummet. Vad har hänt, vad sa doktorn, du är väl inte sjuk? Paniken spred sig och jag blev torr i munnen och kände mig svimfärdig.

– Jag... han sa att jag kan ha prostatacancer. Kjell satt blek och uppgiven utan att säga mer.

– Men Kjell, det får inte vara sant, de måste, de har säkert fel, du mår ju bra, du har alltid varit frisk. Du kan inte ha cancer, då blir man mager och trött... Jag pladdrade på. Tankarna fladdrade oroligt, jag kunde inte fatta det. Kjell har ju alltid

varit frisk. Vad ska vi göra nu då, ska du opereras, måste du ligga på sjukhuset till jul? Men oh, det kvittar ju bara du blir bra.

– Lugna dig Inga-Lisa, förlåt om jag skrämde dig, det är inte så akut, de ska ta fler prov, sedan får jag ta ställning till hur jag ska göra, operation eller strålbehandling, eller inget, de vet inte än hur... jag vet inte. Jag måste tänka i lugn och ro. Men oroa dig inte, det ska inte var så farligt sa doktorn.

Tysta satt vi tillsammans, förkrossade. Hur skulle det bli, var detta slutet, var allt förbi? Mörkret sänkte sig i rummet bara stjärnan i fönstret var tänd och julkakorna låg orörda kvar i köket. Kvällen segade sig fram, vi såg på teve utan att se. Det tomteröda hemmet kändes fel, det borde ha varit grått, tänkte jag, grått eller svart som sorgen. Kaffet och de nybakade lussebullarna smakade ingenting. Så småningom lade vi oss. Tysta höll vi om varandra och försökte tro att det ändå inte var hopplöst, men vi sov oroligt och i gryningen steg vi upp. Kjell lagade kaffe och jag dukade fram bröd och pålägg. Tysta satt vi vid köksbordet, adventsstjärnan var tänd och spred sitt varma ljus i köket.

– Kjell vi måste ju ändå tro att du blir bra. Är det inte rätt vanligt att män får den här sjukdomen?

– Jo doktorn sa ju det. Han sa en massa annat också, men jag blev skärrad så jag uppfattade inte allt. Men de ska visst kolla om det spridit sig. Har det inte det så är det nog inte så farligt. Då kan de operera eller strålbehandla. Jag ska få mer besked

nästa vecka när de tagit alla prover. Men jag mår ju bra. Jag har inte misstänkt något. Så det har kanske inte...

– Nej, det är klart att det inte har spridit sig. Du är ju pigg och stark som en yngling. Då kan man inte vara allvarligt sjuk.

Vi fortsatte att resonera om olika metoder och sakta tog vår vanliga optimism överhanden och vi kunde lägga oron lite åt sidan. Vi måste vänta och se. Och på eftermiddagen gick vi på auktionen och där i den varma glada stämningen glömde vi nästan oron för sjukdom och död. Jag köpte en stor tomte med belysning, inte så fin som den jag sett förra gången, men jag var ändå nöjd. Sedan köpte vi en hel matservis. Den gick för en spottstyver och skulle bli en extra julklapp till Christinas son Sebastian och hans tjej som snart ska flytta ihop. På något sätt hade vardagstryggheten återvänt och på hemvägen handlade vi söndagsmaten och kvällen framför teven blir nästan som vanligt. Men strax efter midnatt hörde jag att Kjell var vaken och orolig.

– Kan du inte sova Kjell, viskade jag. Och strök honom över den skäggstubbesträva kinden. Det var som om döden knackat på dörren och det var svårt att låtsas att vi inte hört. Kom och kryp ner här hos mig, fortsatte jag och lyfte på täcket.

– Jag blev bara lite rädd, svarade Kjell och höll om mig. Rädd och arg! Jag vill ju inte lämna er. Jag vill leva här med dig... men får jag? Det var så mycket vi skulle göra... Allt vi inte hunnit under åren med arbete och vardagens alla bestyr.

– Och vi ska göra allt det där. Du ska inte dö, inte på länge.

Kjell jag älskar dig! Vi måste tro och vara starka, om vi bryter ihop blir det bara värre.

Vi smekte varandra och kände plötsligt samma lust och begär som förr och älskade ömt och innerligt. Efteråt låg vi stilla och tysta. Hopp och förtvivlan stred inom oss.

– Men... Inga-Lisa om jag ska opereras så kommer vi, så kommer jag aldrig mer att kunna. Han talade lågt och otydligt. Du kommer att ha odugling i sängen...

– Men jag kommer ju att ha dig, du lever och finns hos mig. Du tror väl inte att jag skulle älska dig mindre för att du inte kan få upp lille Snorre! Jag skrattade ömt och pussade honom lätt.

– Lille Snorre, så jävla liten är han väl inte! Kjell log lite.

– Nej han är precis lagom. Jag menar bara att vi kommer att klarar oss lika bra vare sig Snorre ställer upp eller inte. Vi har haft ett långt roligt liv tillsammans, vi har älskat mycket och haft det bra på alla vis. Och du har alltid varit en riktig snygging...

– Du talar i dåtid, du menar förstås att nu är jag gammal och ful. Och vem vill ha en gammal gubbe? Nej du har väl rätt. Han suckade trött.

– Du är inte gammal och ful och jag vill ha dig. Men allt förändras, det gör vi också. Vi var unga och vackra när vi träffades, vi levde och älskade som unga människor gör. Men vi fortsatte att älska varandra också sedan... när vi inte längre var så unga. Vi har åldrats ihop. Vi har fått rynkor och du har fått en

liten mage. Ditt hår är lite tunnare och lite gråare, men jag älskar dig. Min kropp har också fått skavanker och brister. Och kampen mot rynkor och grått hår har jag gett upp! De har blivit en del av mig. Vi ska inte skämmas och försöka dölja vår skröplighet, vi ska vara stolta för vi har levt. Sex och kärlek är inte samma sak. Vi har väl ändå inte sex så ofta numer, det är naturligt, det bara kvällspressen som försöker få oss att tro att alla alltid måste ha sex! Känner man inte för det, orkar man inte, vill man inte, så är man konstig och måste söka läkare. Det finns Viagra. För man måste ha ett livaktigt sexliv till sista andetaget! Men det är bara mediatrams, än så länge hör det väl till privatlivet och man gör vad man själv vill och känner för.

– Jamen om jag blir opererad så kan jag kanske inte alls! Jag kommer att förlora potensen helt, det är det som oroar mig!

– Potensen! Jag försöker ju säga att vi klarar oss utan din potens. Vi har alltid haft ett bra sexliv, och det kan fortfarande tända till och vara underbart. Jag vill inte förringa den sidan av livet, inte alls. Men du kommer att vara lika stilig och manlig ändå, jag kommer alltid att beundra dig, älska dig och vara stolt över att du är min man...

Vi låg tysta en stund, medan tankarna flög som vilsna fåglar runt, runt utan att finna ro. Desperat sökande någon liten smula.

– Och du, tänk om jag fick bröstcancer, det är väl ungefär lika vanligt som prostatacancer. Skulle jag då inte operera bort det sjuka bröstet för att jag förlorar min kvinnlighet? Skulle jag inte längre vara kvinna! Ville du inte hellre ha mig frisk och

kry utan bröst, än död i förtid med bröstet i behåll? Jag vet vad jag väljer. Och jag är övertygad om att du skulle dela mitt val!

– Det är klart, det är inte dina bröst jag älskar, det är dig. Jag förstår vad du menar, men...

– Jag är glad att du förstår, då vet du att du ska följa doktors råd. Vi ska lyssna och välja det som är bäst, det som låter oss leva tillsammans, med eller utan en aktiv Snorre! Ska vi försöka sova lite nu raring.

– Ja, vi får väl det, det är alltid bäst att göra som du säger! God natt min älskling. Han kramade mig ömt och kärleksfullt. Man ska inte ta ut olyckan i förväg. Och det är skönt att veta att du tycker att jag är en fin gubbe! Jag måste ju försöka att passa ihop med min vackra fru!

Men jag låg vaken, det var omöjligt att somna om. Jag tänkte på vårt långa, lyckliga äktenskap och på framtiden. Jag ville vara lugn och jag har egentligen en positiv livssyn, liksom Kjell. Vi brukar inte oroa oss i förväg. Men det var annorlunda nu. Cancer är en skrämmande sjukdom. Men som jag sagt till Kjell så brydde jag mig inte om potensen. Allt är så sexfixerat numer. Småflickor apar efter popsångerskor och tävlar i vem som visar mest och åmar sig bäst. Och deras mödrar uppmuntrar eländet när de köper stringtrosor och sexiga linne och kortkort till sina småtjejer. Jag gäspade stort och drog upp täcket, men sömnen ville inte infinna sig, mörkret vibrerade av rädsla och tankarna fladdrade omkring utan sammanhang. Jag kom att tänka på en episod på jobbet häromdagen. Vi hade läst om en tjej som

blivit våldtagen av flera killar i sitt hem. Men under rättegången kom det fram att den där kvinnan varit berusad, men ändå fullt medveten om att hon bjudit in killarna. Hon brukade göra så och gillade visst gruppsex. Men den gången hade hon upptäckt att någon hade försökt stjäla något i bostaden. Och då blev hon ilsken och anmälde allihop för våldtäkt! Jag suckade, inte visste jag hur det hade gått till, jag hade bara läst några rubriker. Men Mia, den nya tjejen på jobbet, tyckte att man alltid skulle tro på tjejerna! Om en kvinna påstår att hon blivit våldtagen så är det så. Hon sa också att en tjej ska kunna vara naken och berusad mitt i natten utan att bli våldtagen. Jag höll förstås med om att ingen ska behöva bli våldtagen, men jag tycker att både män och kvinnor har ansvar för sig själv. Jag vände mig irriterat i sängen, Mias inställning var förnedrande, ja nästan kränkande, som om kvinnor var enfaldiga våp, som starka kloka män måste ta ansvar för. Mor brukade alltid säga ”som man är klädd blir man hädd”. Och det hade nog varit klokt för många unga tjejer att tänka på det ibland. Men det är nog svårt att vara ung idag. När tjejer ska se som Barbiedockor, långa och smala och med jättebröst. Ingen är ju skapt på det viset men det kan plastikkirurgerna fixa. Dyrt förstås, men antagligen värt pengarna för många unga tjejer skönhetsopererade sig både här och där. Andra skäms och känner sig misslyckade. Är man inte vacker och sexig så är man ingenting. Ja, det är fortfarande synd om människorna, som August Strindberg sa för länge sedan. Men varför ska skolflickor ha bara magar och visa det mesta av brös-

ten i skolan. Var de inte där för att lära och inte för att exponera sig själv? Tänk om eleverna hade haft skoluniformer. Inte som uniform förstås, utan jeans och tröjor med skolans symbol och färg. Det hade kanske till och med bidragit till en ökad gemenskap mellan elever och skola och fokuserat intresset på skolarbetet. Men förslaget hade stötts och blötts i evighet, och de som menade att det inkräktade på den personliga friheten vann alltid. Men ungarna kan väl klä om efter skolan, och på lov och veckoslut. Och för dem som inte har råd att köpa dyra märkeskläder vore det väl praktiskt med en gemensam klädstil under skoltid, det skulle kanske till och med minska mobbning. Och låt föräldrarna ta ansvar för sina barn och betala för det de ställer till med. Det är ett anständighetskrav som säkert skulle ge resultat. Idag hånskrattar ungdomarna eftersom de vet att de har makten.

Trött och irriterad skakade jag kudden och smög mig försiktigt upp för att öppna fönstret på glänt. Jag visste att jag inte skulle försöka att lösa världsproblemen i sängen. Men oron för Kjell gjorde det omöjligt somna. Jag suckade, allt kändes hopplöst. Tankarna malde vidare. Dödsskräck och ilska över ett samhälle som höll på att gå överstyr jagade bort sömnen. Men med ens kom jag att tänka på våra barnbarn och deras kamrater, det var fina ungdomar. Och visst hade ungdomen alltid varit i opposition mot det bestående. ”Redan de gamla grekerna”, med ett överraskat leende såg jag plötsligt far framför mig som han brukade sitta i sin stora öronlappsfrätölj. Käre far, så synd att

jag aldrig lärde känna dig riktigt. Men jag minns din tapperhet, din kamp mot sjukdomen, du gav aldrig upp. Far var mycket intresserad av filosofi och bysantinsk historia. Ofta citerade han någon gammal filosof. Tankarna blev lite ljusare och jag mindes modet när jag var ung. Tunna nylonstrumpor och högklackat mitt i vintern! Och håret upptuperat i hövolmfrisyr, rosa plutmun och ögonen inramade av svart eyeliner och massor med svart mascara. Inte var det väl så vackert, men så skulle man se ut då. Och behån var toppig skumgummifylld och sommarkjolarna stod ut som korta krinoliner, med hjälp av stärkta underkjolar, spiraltråd eller skumgummi och ett skärp hårt åtdraget i midjan. Det var varmt i sommarhettan. Killarna haft det lättare, det räckte med jeans och skinnjacka och Brylcreamskletig Elvisfrisyr. Jag suckade lite, det var skönt att ha det bakom sig. Jag var nöjd med mitt liv nu, nöjd med mitt utseende. Jag hade förvisso inte gett upp kampen mot rynkor och grått hår, men åldrandet var inget stort bekymmer. Jag trivdes i min nya korta vindrufsfrisyr med lite toning och slingor. Inte kunde jag jämföras med en lyft kändis men jag såg i alla fall pigg och glad ut. Och jag var stolt och glad för Kjell, han var en stilig karl med sin raka rygg och de blå ögonen som ännu kunde glittra av iver och entusiasm. Försiktigt vände jag sig mot honom och tog hans hand i min. Han måste få leva, jag vill ha min käre gubbe kvar i många, många år. Och med den önsknigen somnade jag äntligen.

Söndagsmorgonen grydde, men himlen var grå och molnen hängde tunga. Kaffet puttrade glatt i bryggaren och spred sin goda doft i det julfina köket. Både adventsstjärna och ljus var tända. Kjell hade satt fram hembakt bröd, pålägg, smör och ost. Nattens oro hade förbytt i lugn och trivsel. Vi satt tysta och läste morgontidningen och kommenterade emellanåt något vi läste. Snart skulle söndagssteken ställas i ugnen och potatis skolas. Det var den andra advent och julen stod för dörren.

Kapitel 10

Jag är mycket för traditioner, och en av mina alldeles egna är att spela samma julsånger när jag packar ner julsakerna, som när jag sätter fram dem. En annan att vi ska äta ris à la Malta medan de sista julljuserna brinner ner. Därför hade jag skickat iväg Kjell för att köpa hem vispgrädde. Jag svepte in tomte efter tomte i silkepapper och lade dem i sina kartonger. Alla noga märkta med innehåll. I bakgrunden hördes glad julmusik. Jag kände mig nästan som tomtemor själv i den nya röda fleecetröjan som jag hade fått i julklapp. Den var underbart mjuk och färgen passade till mitt rödbruna hår. Men byxorna var mina gamla svarta, som satt lagom löst i midjan. Annars var det mycket som stramade både här och där efter jul. Jag var tacksam för att helgen ändå blivit fin, trots Kjells sjukdom. Julafton firades som vanligt här hemma med barn och barnbarn. Vi åt naturligtvis alldeles för mycket, men det var svårt att bryta traditionerna och ta bort någon rätt. Och en del av den goda maten tog vi ju med sig till juldagsmiddagen hos Peter. Annandagen var vi ensamma hemma och njöt av julfriden i lugn och ro. Det nya året skulle som vanligt vakas in hos Christina.

Nyårsaftons morgon hade varit gråmulen, men en blek strimma av sol syntes tveka vid horisonten. Vi körde hemifrån på

förmiddagen och på eftermiddagen gick Christina och jag på Nyårsbönen. Vi är väl inte särskilt religiösa, men inför det nya året vill vi ändå försöka få lite av Guds välsignelse. Jag tände ett ljus och bad tyst men intensivt att Kjell skulle få leva länge, länge med mig. När vi kom hem dukades det stora bordet med en mörkblå duk och en vacker blomgrupp med liljekonvaljer och blå hyacinter. De slipade kristallglasen, som Kjell ropat in på en auktion, gnistrade och de blåvita tallrikarna passade precis till bordduken. Servetterna var vackert brutna och allt såg festligt och fint ut. Jag log lyckligt när jag tänkte på den gångna helgen. Vi hade ätit kalkon och med hasselbackspotatis och gräddsås och druckit ett gott rödvin därtill. Och vid tolvslaget gick vi ut i trädgården med champagneglas och tillsammans med grannarna skålade vi för det nya året. På avstånd hördes kyrkklockorna, men snart överröstades de av raketer och smällare. Jag mindes hur vi stod där i raketernas gnistregn. Kaskader i rött, grönt och vitt lyste upp den svarta himlen och alla var glada och upprymda, men mitt i allt stoj och glam fick Kjell och jag plötsligt en egen liten oas av stillhet. Vi såg på varandra med värme och kärlek men rädslan och oron fanns där. Var det sista gången vi firade nyår tillsammans, hur långt hade sjukdomen gått. Vi behövde inga ord, vi kände varandras tankar och vi höll om varandra. Hårt. Och under raketernas gnistregn önskade vi att vi skulle få många år tillsammans. Att sjukdomen inte skulle skilja oss åt. Jag suckade men försökte dämpa min ångest. Det hade funnits några små metastaser på skelettet, men det var inte hopplöst,

hade läkaren sagt. Vi måste tro, vi fick inte ge upp, det var ju ändå inte obotligt.

Kapitel 11

Dörrklockan pinglade glatt och jag gick snabbt mot dörren, jag trodde att Kjell glömt nyckeln. Jag öppnade leende. Men det var en okänd man som stod där. Han såg allvarligt på mig och bad att få komma in. Ja, så hade det ändå hänt, precis som så många gånger i drömmen. Allt var fruktansvärt välbekant, men ändå ofattbart. Jag skrek inte, grät inte, såg bara tomt framför mig. Mannen talade och jag lyssnade. Kjell var död. Påkörd av en bil. Vi skulle inte få dela de sista åren. Vi hade talat hur det skulle vara att bli pensionärer, sett fram emot det och tänkt på allt vi skulle göra. Resa, kanske släktforska och Kjell hade tänkt läsa historia. Vi skulle förstås åldras, bli rynkiga och stela, orka mindre... Men ändå tillsammans, alltid tillsammans, nu var den drömmen krossad. En liten förrädisk isfläck och allt var slut. Vi hade inte ens fått ta avsked.

Dagarna som följde försvann i ett dunkel. Peter och Christina kom hem och ordnade allt för Kjells begravning. På fredagen, precis en vecka efter hans död skulle han jordfästas och med hjälp av starka tabletter och stöd av familjen kunde jag vara med. Det blev en fin begravning, Våra barn och barnbarn var förstås där, liksom mina syskon och deras familjer. Kjells

arbetskamrater och vänner deltog naturligtvis också. Alla hade kommit för att följa Kjell till den sista vilan och hedra hans minne. Det var stort, högtidligt och andaktsfullt. Kistan var täckt av vackra blommor och kyrkokören sjöng. Prästen talade fint, hon sade många vackra tankvärda ord om Kjell och hans liv och hon försökte också ge mig tröst och styrka. Det kändes rogivande, ja nästan behagligt, att sitta som i dvala och lyssna. Jag undrade om det fanns en värld på andra sidan och om Kjell i så fall kunde se oss här och om han tyckte att han fått en fin begravning.

Efteråt samlades begravningsgästerna i församlingshemmet och drack kaffe. Det var värdigt och stilfullt, inget glam eller skojande. Även de minsta barnen förstod stundens allvar och höll sig lugna. Kjell hade varit populär och omtyckt och alla hade något gott att säga om honom. För mig kändes det skönt att lyssna, att höra alla uppskattande ord, men sorgen var ändå förlamande. Efteråt följde Christina med mig hem, vi satt en stund tillsammans i det halvmörka rummet. Tysta för det mesta, men ibland erinrande vi oss något minne och talade lågt. Jag skulle ta med sig lite kläder sedan följa med Christina hem och stanna några dagar, men hur skulle jag någonsin kunna bo här utan Kjell. Allt påminde om honom och att han lämnat mig för alltid. Varje timme, varje minut önskade jag att jag fått dö med Kjell, livet utan honom var meningslöst. Och det sved som salt i ett öppet sår när jag tänkte på Evert Olsson. Han hade också blivit ensam, hans fru gått bort och i sin sorg och ensamhet

hade han sökt sig till grannbarnen. Men då hade jag sått mitt bittra frö och misstänksamheten hade drivit barn och grannar till grym förföljelse. Tragedin hade kulminerat när Olsson tog sitt liv. Jag mindes och sorgen, skammen. Och skulden kändes outhärdlig. Kjell hade inte delat min misstänksamhet utan be-
drövad vänt sig från mig. Men han kom tillbaka. Jag såg honom framför mig den där sommarmorgonen när han kommit tillbaka och väckt mig. Lite tvekande och tafatt hade han stått där och bett om ursäkt, fast det var jag som gjort fel. Först hade jag varit arg och bitter för att han lämnat mig när jag behövt hans stöd och tröst. Jag mindes min irritation och ilska när han stod där och sa att han var ledsen. Och jag mindes hans säckiga byxor och den gamla gröna tröjan han hade haft på sig. Och jag mindes att han sett gammal och trött ut. Men vi hade försonats. Det var som om jag fått en föräning den gången. På måndagen åkte jag hem. Christina tyckte att jag skulle stanna längre åtminstone veckan ut. Men jag ville hem, ingenting blev bättre för att jag stannade borta.

När jag såg vår gata var det som om jag hade väntat att allt skulle vara förändrat, men det var som vanligt. Huset, trappan med sina stänkmålade väggar och bruna dörrar, allt var välbekant, allt utom saknaden. Och med en ilning i maggropen öppnade jag dörren till ensamheten. När jag kom in i den kvava lägenheten och såg Kjells jacka och den bruna kepsen på hatthyllan, strömmade minnena mot mig och jag blev stående inför dörren. Bilder av barnen, Kjell och mig själv blandades

och allt snurrade runt som en karusell fortare och fortare. Och genom en dimma av tårar satte jag mig rakt ner på golvet.

Ingen kunde ta över min sorg och saknad. Ensamhet för-
tvivlan och ånger var som en mörk ogenomtränglig vägg. Vet-
skapen om att det inte fanns någon återvändo var outhärdlig. Sakta, sakta varje steg var en övermäktig påfrestning gick jag in i vardagsrummet och satte mig i soffan. Längre satt jag där, det blev skymning, det blev kväll och det blev natt. I den tidiga gryningen lade jag mig fullt påklädd, utan att vare sig tvätta mig eller borsta tänderna, på sängen. Genom den lilla vädringsluckan hördes människor prata, barn skrika och skratta. Som om ingenting hade hänt när jag hade trott att allt skulle stå stilla i förstenad sorg, som jag. Men ingen brydde sig om att Kjell var borta. Bara jag och jag borrhade i huvudet i kudden och ville aldrig mer vakna. När jag vakande nästa gång var det nattsvart mörker och tyst i huset. Jag låg stilla kände en svidande tomhet. Men plötsligt hörde jag Kjells lugna andetag från sängen bredvid. Lugnt och tryggt andades han och jag kände värmen från hans kropp. Han var inte död! Det hade varit en dröm, en mar-
dröm, nu var allt som förr. Uppfylld av glädje skulle jag resa mig och sträcka ut handen för att röra vid honom. Men något höll mig tillbaka. Och i tystnaden var det som om Kjell viskade att han skulle stanna hos mig en liten tid, att han skulle hjälpa mig och att vi skulle mötas igen.

Personalchefen var mycket förstående och tillmötesgående

när jag berättade om Kjells olycka och död. Naturligtvis skulle jag vara ledig och ta det lugnt. Men jag ville inte vara ledig, jag ville jobba så mycket som möjligt, inte ha tid att tänka. Arbeta och stupa i säng på kvällarna. För i ensamheten malde tankarna och sorgen blev outhärdlig och i nattens tystnad grät jag övergivet. Så hade drömmen ändå blivit sann, Kjell halkade på en isfläck och bilen som kom från andra hållet hann inte stanna. Kjell dog genast och det var mitt fel för att jag ville ha den där grädden. Det hade dröjt några år, och de sista åren hade väl egentligen varit de bästa, men döden kom ändå hård och obehaglig.

En morgon mötte jag Malin och hennes lilla flicka Josefin i trappan, de var på väg upp och jag skulle just gå in. Vi har väl aldrig direkt pratat förr, men numera känner jag mig så ensam och vilsen och att jag gör vad som helst för att slippa öppna min dörr och gå in. Och när Malin frågade hur jag mådde började jag gråta och kunde inte sluta. Minsta omtänksamhet och vänlighet får mig att tappa fattningen, men de följde med mig in och lilla Josefins obekymrade försök att prata och nyfiket titta på allt hejdade gråten. Jag bjöd på saft, och kakor och vi satt i köket och pratade. Malin är så ung men hon verkar lugn och klok. Hon berättade om sin tro att allt levande har en själ. Och jag talade om att Kjell hade haft cancer, men att han skulle dö så här blev ändå en chock för oss alla. Och jag berättade om min dröm, min fruktansvärda dröm som plågat mig i så många

år och till sist blivit sann. Malin såg eftertänksamt på mig och sa det är just sådant som visar att livet inte tar slut med döden.

– Vi har ett syfte med vår tid här på jorden och sedan går vi vidare. Dör, men kommer tillbaka, varför säger man annars att livet är en skola? Med bara en klass! Men det måste ändå vara hemskt att bli ensam, fortsatte hon, ni hade kanske levt ihop länge?

– Ja vi var gifta i nästan fyrtio år, svarade jag och Malin lade sin hand över min och sa att hon trodde att allt är förutbestämt, att vi har vår utmätta tid här. Men att våra kära som vi saknar och sörjer, finns med oss. Och jag vågade tala om att just det hade jag upplevt, att jag kände Kjells närhet och omtanke varje dag, varje natt. Att jag hör honom och förnimmer hans kärlek. Men ändå vågar jag inte tro. Det är så osannolikt att han som är död finns här.

– Jo, jag tror på det, de döda vakar över oss och hjälper oss, innan de måste gå vidare. Det finns så många berättelser, man kan inte bortse från dem. Malin såg tveksamt ner medan hon talade långsamt och tankfullt.

– Jag har ofta en känsla av att det finns något annat, något större, jag kan inte tro att livet bara är den korta tid vi finns här på jorden. Men Mats tror inte på sådant, han säger att vi föds och vi dör däremellan ska vi leva och göra vårt bästa för att ha det bra Och var och en blir salig på sin tro, tillade hon med ett litet leende. Men Josefin började bli trött, hon klängde och gnällde och började gråta riktigt så Malin sa att de måste gå

hem och låta lilla Jossi sova middag. Men hon lämnade sitt telefonnummer och sa att jag kunde ringa eller komma upp, när som helst om jag behövde hjälp eller sällskap. Och vi kramade varandra innan de gick. När de gått kände jag hur trött jag var, jag kunde knappt ta mig till sovrummet, men jag visste att jag inte skulle kunna sova utan tabletter.

Dagarna gick, jag hade slutat att leva, men jag existerade ändå på något vis. Steg upp och körde till jobbet, även på min fritid, pratade med arbetskamrater och hjälpte till med patienter. Det var skönt att prata och lyssna. Jag saknade förstås Agneta, men vi ringde ofta till varandra och hon ville att jag skulle komma och bo hos dem några veckor. Men som jag sagt till mina barn, att resa bort hjälper inte, jag kan inte resa från sorgen. Därför stannar jag hemma arbetar och sover och tar mina sömntabletter. Och jag har mer och mer kommit att ägna min tid åt Hilma. Jag vet ju att hon snart ska dö, och det har blivit viktigt för mig att göra hennes sista tid så bra som möjligt, jag vill att hon ska ha det riktigt bra och känna att någon verkligen bryr sig om henne.

Biblioteket hade hon lämnat för länge sedan, men under flera år var böckerna ändå till stor glädje för henne. Hemma hade hon haft flera bokhyllor fulla med böcker fast det var länge sedan hon köpt nya. Som pensionär brukade hon besöka sin gamla arbetsplats, där hon varit föreståndare, ett par gånger i veckan. Hon fick en pratstund med arbetskamraterna, läste tidningar och lånade hem nya böcker. En del hade väl lika gärna

sluppit henne för hon hade inte varit särskilt uppskattad där heller, hade hon anförtrott mig en gång. Nej jag hade nästan anat det, Hilma hade en viss förmåga att plocka fram allt negativt och tråkigt. Hennes röst var missbelåten och entonig och hon skrattade sällan. Fast vad visste jag om hur hon varit på sitt jobb. Hon hade kanske varit glad och vänlig på den tiden.

Hilma hade bott på äldreboendet i några år, men varit inlagd på sjukhuset i längre och kortare omgångar sedan hon fått cancer. Först opererade de bort en stor tumör i magen och efter strålning trodde de att hon skulle bli bra, men efter något år upptäcktes det att hon hade några små metastaser. Då genomled hon mycket plågsam strålbehandling och var oerhört trött och nedslagen när hon återkom till äldreboendet. Jag försökte väl muntra upp henne lite men i början gick det inget vidare. Jag brukade sätta mig vid sängen med en tidning eller bok och fråga om Hilma ville att jag skulle läsa för henne. Det var länge sedan hon själv kunnat se att läsa, men hon hade lånat talböcker och ändå fått läsbehovet tillfredställt, men sedan fick hon problem med hörseln också och det fungerade inte med hörapparaten och talböckerna. Då blev ensamheten än värre. Hilma stönade lite i sömnen, men hon somnade igen, hon hade fått smärtstillande och lugnade så hon hade inte ont.

Kapitel 12

En dag stod jag stod utanför min dörr när Ellen kom inspringande i trappan. Jag hade gått från bussen i snöblandat regn och med den kalla vinden piskande i ansiktet. Mina kassar var blöta och glasögonen immade. Ellen frågade om hon kunde hjälpa mig.

– Ja tack, jag kan inte se, mina glasögon har immat igen, jag hittar inte nycklarna, svarade jag.

– Vänta ska jag se om jag kan hitta rätt. Hon tog nycklarna och såg en som verkade passa till ytterdörren. Se där varsågod, sa hon vänligt.

– Tack, ja tack så mycket, svarade jag lågt. Men jag stod kvar vid dörren utan att gå in. Plötsligt började jag gråta. Jag bara stod där och kände hur tårarna rann.

– Men snälla vad är det, sa Ellen förskräckt, kom vi går in. Hon tog kassarna och satte dem innanför dörren innan hon stängde.

– Kom så ska jag hjälpa dig av med kappan, sa hon sedan och fick av mig de våta ytterplaggen.

– Vilket väder vi har fått, och så kallt det blir när det blåser! Vill du att jag sätter på lite kaffe?

– Ja tack om du har tid så, svarade jag håglöst och satte mig på en köksstol.

– Visst har jag tid. Barnen är i skolan och Bengt har flyttat.

– Jaså. Ja så kan det också gå...

– Inga-Lisa jag förstår att du har det svårt nu. Det är ju inte så länge sedan din man gick bort.

Ellen hängde upp sina egna våta kläder och gick till köket. Och det är väl ungefär som hennes eget så hon hittade både kaffe och koppar. Snabbt dukade hon på det vita köksbordet. Hon skar upp några bröskivor och lade på ett fat, smör och ost hittade hon i kylan. Jag såg att hon tittade på de vissnade julblommorna i fönsterkarmen och på julduken som låg på bordet.

– Nej, han dog den sjunde januari, den dagen kommer jag aldrig att glömma, den dagen dog egentligen jag med... Eller jag önskar åtminstone att jag fått göra det

– Ja sorgen känns oöverstiglig i början. Men på något sätt så blir det bättre. Bra blir det aldrig, men man lär sig leva med sorgen, minnas det som var bra. Min syster, Lisbet dog när hon var sjutton år. Hon var min storasyster som jag hade älskat och beundrat. Så dog hon i en meningslös olycka, hon åkte med ett gäng ungdomar och han som körde var berusad. Tre dog, men han överlevde. Jag hatade honom i många år, men jag antar att han hatade sig själv lika mycket. Nu kan jag se mer försonande på det, men jag kommer alltid att sörja och undra vad som blivit av henne om hon fått leva.

– Ja, hon fick ju knappt börja leva. Kjell och jag träffades när vi var tonåringar och har hållit ihop sedan dess. Jag kan liksom inte fatta att han inte finns här längre. Att han bara dog, utan att jag hann säga farväl.

– Ja, på många sätt är olyckshändelser värst, man är så oföberedd.

– Men jag var ändå lite ... Kjell var sjuk, han hade cancer, men det fanns hopp att de skulle kunna bota honom. Men så skickade jag ut honom den där kalla vidriga eftermiddagen. Och så dog han därute på gatan. Precis som jag drömt för många år sedan är sedan.

– Åh, har du drömt att det skulle hända, men det behöver inte betyda något.

Jag såg att Ellen blev lite osäker, visste väl inte riktigt vad hon skulle tro. Men vi satt kvar vid köksbordet och pratade. Och jag berättade om drömmen då Kjell dött i en olyckshändelse, att det varit mitt fel. Jag borde ha kommit ihåg, och inte skickat ut honom när det var så halt på gatorna. Och jag skämdes för mitt kök som förr varit så rent och trivsamt. Jag som alltid älskat att pynta och göra fint. Byta gardiner och se till att krukväxterna var fräscha och fina. Men de röda julgardinerna hängde fortfarande kvar och blommorna var vissna och döda. Christina hade erbjudet sig att komma och hjälpa till med städning och allting men jag ville inte, orkade inte. Jag hade tackat nej. Jag tror att det skulle ännu värre om hon var här. Det skulle påminna om när vi alla var tillsammans, det skulle göra alltför

ont. Jag får kanske sälja och flytta någonstans där jag aldrig varit med Kjell. Kanske. Jag kände att tårarna var på väg men jag fick inte gråta, jag ville så gärna att Ellen skulle stanna en stund till.

.– Det var väl gott med kaffe Inga-Lisa, sa Ellen, det värmdde. Jag gick från busshållplatsen och var genomfrusen, men nu känns det bättre.

– Ja, det är kallt ute och inne med tycker jag. Du vill väl gå upp till dig nu? Och jag ska nog lägga mig lite.

– Jag har ingen brådska hem, om du vill stannar jag en stund. Men du har kanske jobbat och behöver sova. I så fall kan jag komma igen en annan gång. Som jag innan så har Bengt har flyttat, vi har ju kommit så... ja, vi ska kanske skiljas, men tänkte ta en provotid först. Timeout, som man säger!

Och Ellen berättade om hur de har haft det genom åren. Att hon själv hade tagit hand om barnen och hemmet medan Bengt jobbat som långtradarechaufför. Hur ensam hon känt sig, liksom övergiven. Om hans otrohet, hennes egen tvekan och ambivalens inför skilsmässan. Jag lyssnade tyst och kände oväntat att mina egna problem och sorger liksom lade sig. Insåg att andra också har bekymmer, att man kanske kan hjälpa varandra lite om man inte stänger in sig. Och medan skymningen sakta sänkte sig satt vi kvar på köksstolarna och pratade om livet, om det som gått snett, men också om det som blev bra. Med ens fick vi syn på kassarna som stod kvar vid dörren och vi skratade, medan jag hämtade dem och satte dem på köksbänken. Jag

plockade upp bröd och ost och en burk marmelad. Ett paket prinskorvar och en kartong ägg hade jag också köpt.

– Ellen skulle du inte kunna äta kvällsmat här med mig? Jag har köpt mat men när jag ska laga den orkar jag inte. Det känns omöjligt att äta ensam. Vill du stanna ett tag till hos en gnällig käring? Jag ska försöka att skärpa mig lite.

– Ja visst jag stannar gärna, får jag bara springa upp och säga till barnen att jag är här lite till. De har säkert kommit hem från skolan nu.

– Ja, gör det, kan du inte be dem komma ner och äta med oss när maten är klar? Jag har mer i kylen, så det räcker.

– Ja, men det är ju jättebra, Inga-Lisa. Jag kommer snart tillbaks och hjälper dig.

I tystnaden grinade övergivenheten och meningslösheten åter mig i ansiktet. Den lilla gnutta av glädje jag känt var borta och ensamheten kändes lika tung som innan. Jag plockade lite förstrött med kopparna, satte dem i vasken och tog bort julduken. Tänkte att jag skulle lägga på en annan då kom Ellen tillbaka.

– Hej igen, ja ungarna var hemma, hade hunnit ta var sin macka, men de kommer gärna hit och äter med oss om en stund.

– Men så bra jag blev nästan rädd att du ångrat dig! Jag tog fram stekjärn och torkade av bordet.

– Inte ångrar jag mig, jag är ju också ensam, vi kan väl träffas fler gånger, gå ut ibland, äta tillsammans, hos oss ibland, här ibland precis hur du vill. Ellen log och såg glad ut. Tänk om vi kunde bli vänner, om jag fick någon att prata med. En väg ut

ur ensamheten. Om Bengt inte kommer tillbaka är vi ju båda ensamma.

– Ja det var ju en bra idé, det så trist att laga mat till sig själv och sedan sitta där själv och... Men jag jobbar ju på lite konstiga tider, så det kan ju inte bli var dag förstås.

– Nej men det är väl nästan bara bra. Alltid blev kanske för mycket! skrattade Ellen. Men nu får vi sätta igång, ska du eller jag duka?

Efter en halvtimme kom barnen ner, lite försagda stod de vid dörren kanske rädda att jag skulle börja gråta eller vara konstig, men jag kände mig nästan glad och log och bad dem sätta sig. Extraskivan var ilagd så vi fick gott och väl plats. Maten var upplagd på bruna keramikfat, prinskorv, ägg, några skivor falukorv och stekt potatis, bröd, smör och ost. Det doftade riktigt aptitretande och för första gången på länge kände jag mig hungrig. Ellen hade slängt de vissna krukväxterna och satt några stearinljus i fönstret. Det blåste och snöade ute och det kändes trivsamt och tryggt att sitta tillsammans i det varma köket. När vi ätit, dukat av och diskat kom vi överens om att Ellen skulle hjälpa mig att städa och ta bort Kjells kläder. Jag var inte säker på att jag skulle klara det, men jag ville försöka. Och Ellen förstod. Vi bestämde att hon skulle komma strax efter middag på fredag, då skulle vi ha hela veckoslutet på oss för jag skulle inte börja jobba förrän måndagsmorgon.

Vi började med att packa ner julsakerna i och bära ner dem i källaren. Sedan tog vi ut mattorna och lade dem på uteplatsen i den bitande kylan. Efter några timmar där skulle de bli friska och klara i färgerna. Det allra svåraste, det som tog nästan en hel dag var när Kjells kläder skulle sorteras. Jag ville ta bort dem, men det var ändå så fruktansvärt svårt. Varje plagg var en påminnelse om honom, i varje plagg såg jag Kjell och mindes när han burit det. Det blev många tårar, många minnen, men Ellen lyssnade och tröstade bara genom att finnas där. Till sist föreslog hon att vi skulle spara något, låta någon eller några tröjor vara kvar, och då valde jag den gamla gröna tröjan som Kjell haft den morgonen när han kom tillbaka. Den påminde om en stund av lycka och försoning. Sedan skulle vi lämna de bästa kläderna till Myrorna det andra kan kastas. Och Ellen förstod precis vad jag menade när jag sa att det skulle kännas lättare att komma hem när det inte fanns spår av Kjell överallt. Jag vill inte se hans ytterkläder i tamburen och påminnas om att han aldrig ska komma hem igen. Men jag ska aldrig glömma, aldrig sluta sörja. På sängbordet stod ett gammalt fotografi av den unge starke Kjell. Han var så snygg och log med vita tänder, hans ögon var glada och han hade hela livet framför sig. Just så ville jag minnas honom. Jag sörjer, men hoppas att vi får träffas på andra sidan på något sätt. Annars var ju allt meningslöst.

En stek stod i ugnen och potatisen kokte för fullt och ett fat grönsaker stod i mikron. Ellen satte fram de rustika bruna tall-

rikarna och en stor skål med sallad, medan jag gjorde såsen. Om en stund skulle barnen komma ner och äta middag, och de hade ätit frukost också här. Arbetet hade gett oss aptit och maten var god. Vi satt kvar vid bordet och pratade om allt möjligt. Barnen tyckte att det var kul att mamma fått en kompis, nu när pappa inte var hemma. Plötsligt sa Åsa att Filippa skulle flytta

– Vad säger du var ska hon flytta? Vi tittade frågande på henne.

– Hon Cecilia alltså, har gift sig med han som bodde där, Niklas heter han. Men Filippa säger pappa nu. Det var jättehemligt innan, men nu har de sålt lägenheten och ska flytta nästa månad.

– Vart ska de flytta och har Cecilia verkligen gift sig, när hände det?

– På nyårsafton. Det var ett riktigt sagobröllop, sa Filippa och hon hade en vit klänning och diadem med blommor och pärlor. Och Niklas är jätteschyst. Jag har träffat han många gånger när Cess var på sjukhuset och sedan med. Hon är också mycket snällare nu, Cecilia alltså! Åsa var glad att ha fått allas odelade intresse.

– Men de ska inte flytta så långt, det är ett av kedjehusen här bortom köpcentret. Åsa och jag ska vara kompisar ändå och jag ska få sova över hos dem.

– Jaså det var en nyhet! Ellen såg förvånad ut. Att den hoppan skulle gå och gifta sig!

– Ja, men nu minns jag att hon blev sjuk en kväll i somras.

Ambulansen kom och hämtade henne och Filippa var här tills hennes mormor kom. Ja, hon sa faktiskt att Cecilia skulle gifta sig... men det hade jag rent glömt bort.

– Och Anders är tillsammans med Yvonne däruppe, de ska kanske också flytta. Det blir nytt folk här tydligen. Hoppas att de blir trevliga.

– Ja, kaptenen som köpte fru Holmbergs lägenhet ser man aldrig, men han kan ju vara bra ändå. Och jag är oftast ensam på det här våningsplanet, Jenny har inte varit hemma på evigheter, jag trodde först att hon var på semester, men sen har jag förstått att hon bor uppe hos honom som bor i Olsons lägenhet. Utlänningen du vet...

– Jaså bor hon där med honom. Konstigt hon verkade så mallig och var nästan aldrig hemma.

– Nej hon hade något resandjobb, men blev visst sjuk. Tror jag åtminstone. Hon har ju aldrig pratat med oss.

– Då kan man väl i alla fall säga att kärleken har blommat i huset! Fast inte för oss, sa Ellen.

– Nej vi blev ensamma vi.

Vi satt tysta och eftertänksamma en stund. Barnen började skruva på sig och ville gå upp till sig. Beslutsamt reste vi oss dukade av bordet. Ute sken solen och det kalla vinterljuset var nästan bländande, vi bestämde att gå ut en liten runda för att få frisk luft och passa på att köpa några nya krukväxter. I blomsterbutiken såg jag en söt fågel, snidad i brunt trä och jag tyckte den var så fin. Den skulle bli det första jag köpte till hemmet som

änka, tänkte jag lite sorgset. På söndagskvällen var vi äntligen färdiga, trötta men nöjda med vårt arbete satt vi tillsammans i soffan i vardagsrummet. Allt var skinande rent och doftade friskt. Julgardinerna i köket var ersatta med blommiga bomullsgardiner, ljusa borddukar, några ljus och ett fåtal prydnadssaker stod framme, annars var alla ytor rena och tomma. Och när lägenheten var städad och lite omändrad var sorgen inte så bedövande tung, den fanns kvar men gick att leva med. I bokhyllan stod en förstoring av en av sommarbilderna. Kjell och jag satt tillsammans i Oles trädgård. Vi var omgivna av sommarens djupa grönska där vi satt i solskenet framför ett dukat kaffebord. Ole skymtade i bakgrunden när han kom med en flaska likör. Det var Mona som tog fotot och hennes skugga syntes lite i förgrunden. Ett lyckligt minne från en dag när vi trott att glädjen alltid skulle vara med oss. Så fel vi haft och så ont det gör när allt är slut.

Kapitel 13

Jag var trött och frusen och hade precis kommit hem. Jag satt i Kjells fåtölj, med en filt om de kalla fötterna och det kändes skönt. På soffbordet stod en glaskanna med te. Jag hade tänt värmeljuset under och varma teet lyste vackert rödbrunt i kannan. Ett par bullar låg på ett fat under en servett. Jag lyssnade lite förstrött på nyheterna. Vädret ska bli ungefär som det är, regn, snöblandat regn och kanske lite snö senare. Men jag har inte så långt till jobbet så vädret kan kvitta. Jag kan ju välja att ta bussen eller köra själv. Skulle väl ta bussen oftare, men när jag jobbar kväll eller natt går det ingen buss. Det var fredag och snart ska *Så ska det låta*, börja. Men jag vet inte om jag orkar se det ensam. Det hade varit ett av Kjells favoritprogram, han brukade sitta här fåtöljen och sjunga med. Så stolt han varit när han kom på låtarna innan artisterna. Själv var jag inte så bra på att gissa vilken sång de ville ha fram men det var roligt att höra och se de olika artisterna. En del var jättemysiga, naturliga och chosofria. Och så mycket de kunde, men det var ju deras jobb förstås. Peter Zettman hade lett programmet några säsonger, men Kjell och jag hade blivit besvikna när Peter Harryson byttes ut som programledare, på något sätt var det hans program. Visst

var han tjock, men han såg snygg och proper ut och bar sina kilon med pondus, som Kjell brukade säga. Men den nye Peter var faktiskt nästan lika bra. Inte lika godmodig och hjärtevarm som Harryson, men underhållande och kvick i repliken.

Jag suckade och torkade tårarna, när programmet var slut, jag hade gråtit mycket, men det hade ändå varit roligt att minnas hur glad Kjell hade varit. Men det gjorde så ont, som att peta i ett öppet sår. Telefonen ringde och jag fumlade mig ur filten för att svara. Det var Peter.

– Hej mamma, har du sett på teve, *Så ska det låta*?

– Ja det har jag faktiskt, förr brukade Peter Harryson ringa till sin mamma och så ringer du till mig. Så snällt av dig.

– Ja, jag tänkte på dig, ni brukade ju alltid se det programmet, kunde du se det utan att gråta alltför mycket?

Jag kramade näsduken och log lite. Så typiskt Peter att förstå hur jag kände det

– Ja, då men jag har nog gråtit mig igenom det mesta. Allt känns bara så meningslöst och saknaden är som ett svart hål. Och jag vet ju att Kjell aldrig mer kommer tillbaka och jag vet att det blir många, aldrig mer, som jag måste ta mig igenom. Det är helvetiskt svårt varje gång, men man kommer inte undan, man kan aldrig få tillbaka de dagar som gått. Tiden går vidare vare sig vi är med eller inte. Jag kände att gråten stockade sig och blev tyst.

– Mamma vill du att jag kommer hem till dig, du kan komma och bo hos oss några dagar.

Men jag lyckades samla mig och drog till mig pallen och satte mig.

– Det är hemskt snällt av dig Peter att tänka så, men du förstår det hjälper inte. Ingenting blir bättre för att jag bor hos er eller Christina. Sorgen är min och ingen annan kan bära den åt mig.

– Nej det är sant, men du ska inte vara ensam så mycket

.– Nej, men jag klarar mig, jag är mycket på jobbet och imorgon ska jag till Ellen som bor här ovanpå, och äta middag med henne. Hennes man har flyttat, de ska kanske skiljas och hon är ensam med sina tre barn. Vi har börjat umgås lite, hon hjälpte mig att städa undan julen och att tömma Kjells garderob.

– Men mamma, vi kunde ju ha hjälpt dig! Du måste säga ifrån om det är något.

– Jo det vet jag, men det var faktiskt lättare med någon utomstående. Det hade blivit ännu mer känslor och tårar om det varit du och Christina. Ellen kunde hjälpa mig utan att själv vara ledsen.

Vi satt tysta och jag försökte samla mig. Jag vill inte gråta mig igenom hela telefonsamtalet.

– Egentligen ringde jag för att fråga om du vill följa med till Amsterdam till våren. Det är en trädgårds- och tulpanresa. Jag tror att du skulle må att komma bort ett tag.

– Men Peter, vad glad jag blir! Jag snyftade och började nästan gråta igen.

– Såja mamma, då beställer jag en resa och vi bjuder förstås.

Jag ska ge närmare besked vilken dag vi ska åka, så du kan ta semester.

– Ja, oh vad det ska bli roligt! Att få möta våren i Amsterdam. När vi var unga fanns det en landsplåga som hette *Tulpaner från Amsterdam*.

– Ja, den har jag nog hört någon gång, rätt tjugit bit va!

– Ja, den hörde aldrig till mina favoriter. Men att åka och titta på tulpanerna det blir säkert roligt. Du anar inte vad glad jag blev. Tack snälla Peter! Och god natt, hälsa Marie!

Vad menar du, frågade jag häpet? Har ni aldrig...

– Jag har ju trott det, men nu när jag haft tid att tänka, att verkligen tänka så undrar jag... Jag tror att vi blev ihop för att det passade. Vi var i samma ålder, och vi hade alltid känt varandra eftersom vi kommer från en liten by. Och när jag sedan hör dig tala om Kjell, hur ni haft det och hur du ännu efter alla år blev glad varje gång du såg honom... Och att du aldrig kunde tänka dig att vara utan honom ens för en vecka. Då tänker jag att jag längtade ju aldrig efter Bengt när han var borta, inte efter *honom*, bara efter att han skulle komma hem så jag fick någon att prata med. Men han ville bara vila och se på teve. Och någon ilning har jag aldrig känt när jag sett honom! Hon skrattade lite beskt.

– Du har kanske glömt det! Minns du inte hur det kändes när han kramade dig när han varit borta hela veckan, blev du inte alldeles varm inombords då? Och lycklig att han var där med dig och barnen ett helt veckoslut.

– Nej jag blev nog inte det... Jag brydde mig inte om hans kramar, om jag nu fick några. Det var väl mest när han ville älska som han kramade mig. Och jag tyckte inte heller att sex var särskilt kul, det hörde till bara! Ibland bättre, ibland sämre, inga toppar, men heller riktiga dalar! Han ville väl mer än jag antar jag, så kanske det är därför han har haft andra under tiden. Men jag tror inte man får bra sex om inte relationen är bra. Och vi hade aldrig någon riktig gemenskap. Så det blir väl skilsmässa, fast hur ska jag klara mig? Jag vet varken ut eller in. Har jag slösat bort mitt liv på ett värdelöst äktenskap? Och han också förstås... Var alla dessa år ingenting värt? Det känns så hemskt...

– Fast barnen har ni ju, och ni älskar ju dem. Det är väl bra i alla fall.

– Jovisst barnen betyder allt för mig. Bengt kan jag ha eller mista. Men jag vill ändå fortsätta att vara gift för tryggheten att vara två om ansvaret. Ja, jag vet inte... Det verkar ju inte klokt. Om jag aldrig älskat honom, aldrig längtat, aldrig känt något speciellt för honom varför vill jag då fortsätta? Jag kan ju inte vara klok!

– Jag tycker att det var ett riktigt klokt beslut av Bengt att ni skulle skiljas på prov. Så han kan ju inte vara helt hopplös i alla fall, eller hur! Nu när du har tid måste du inse att äktenskap inte bara är trygghet och ett ordnat liv. Det är mycket, mycket mer. Kärlek framför allt, men också närhet och omtanke om varandra. Hänsyn och delade intressen, men också att ge varandra frihet. Och ärlighet! Ingen relation kan överleva om man inte är

ärliga mot varandra, lögnen undergräver förtroendet mellan människor och till slut finns det bara misstro kvar. Men det hade blivit sent och Ellen log och verkade rätt nöjd när hon gick upp till sitt. Hon var ännu ung, hon kunde börja om. Jag undrade om den där studiekamraten inte skulle komma att bli något mer snart. Hon såg alltid så glad ut när hon talade om honom, även om hon alltid sa att det bara gällde ett grupparbete.

Jag kände mig också lite gladare när jag tänkte på resan, plötsligt hade jag fått något att se framemot. Och jobbet hade varit en stor hjälp i sorgen. Om jag inte haft det så hade jag inte klarat mig igenom den här fruktansvärda tiden. Jag brukade vara på arbetet flera timmar varje dag utan lön, det fanns alltid något hjälpa till med och jag tyckte om att gå runt och prata med de patienter som orkade och ville. Och det var många som ville prata, många som behövde lite extra hjälp och sällskap. Det fanns så många människor som levt i misär och elände hela livet. De hade mycket att berätta. Jag öppnade balkongdörren och lät det kalla snöblandade regnet fukta ansiktet. Snöflingorna yrde glatt omkring i gatlyktans sken. Det var vackert därute, vackert och stilla. Jag stängde dörren och gick in för att lägga mig. Lite frusen kröp jag ihop och höll Kjells kudde intill mig. Jag saknade hans närhet och värme. Och för att få lite distans till min egen sorg och smärta tänkte jag åter på mina gamlingar.

De hade också förlorat någon av sina närmaste, en älskad make, ett barn eller ett barnbarn.

Med tiden hade jag alltmer kommit att fästa mig vid avdelningens lilla ragata, fröken Hilma, hennes liv hade nog inte rymt mycket glädje. Hon hade ett par syskonbarn som aldrig hälsade på henne. Men de väntade nog på arvet. Fast det skulle inte bli många kronor, brukade hon säga med ett bittert skratt. När jag var mitt uppe i livet och Kjell levde hade jag inte haft tid att tänka så mycket på henne. Och ibland tyckte jag väl precis som de andra att hon var en gnällkäring. Kanske hade hon varit söt en gång, men hennes humör och sura miner hade säkert skrämt bort alla karlar, sade man och skrattade försmädligt åt ragatan på tvåan. Det var först när jag själv fick uppleva sorg och ensamhet som jag lärt känna henne. Jag brukade titta till henne lite extra under de timmar jag flydde ensamheten hemma. Jag tog med mig veckotidningar och läste högt och berättade lite om världen utanför, men i början fick jag inget gensvar, Hon låg tyst och sluten och tittade upp i taket, eller blundade. Ibland undrade jag om det var lönt att fortsätta, men en dag hade jag hittat en riktigt gammal bok, det var Viktor Rydbergs *Singoalla*. Egentligen hade väl jag trott att Hilma skulle be mig försvinna med den gamla boken, men det blev tvärtom. Hon lyssnade fascinerad till den gamla historien om den ädle riddaren och zigenareflickan och när jag till sist måste gå hem bad Hilma mig ivrigt att komma tillbaks dagen därpå. Och tidigt på morgonen dagen därpå hade jag varit tillbaka. Vi åt en enkel tidig

frukost tillsammans sedan fortsatte jag att läsa och Hilma lyssnade intresserat.

Singoallaboken blev utläst lagom till jag skulle börja jobba. Jag hade tänkt fråga om Hilma ville höra en annan bok. Men hon låg tyst och stilla med slutna ögon, kanske hade hon somnat så jag vände mig för att gå, då hon med svag röst bad mig sitta ner.

– Syster Inga har varit ett stort stöd för mig, viskade hon, läst för mig och allt. Jag vet nog att jag inte är omtyckt här, kanske har de rätt i att jag är en besvärlig käring. Men

– Åh inte är Hilma så besvärlig, vi förstår väl att det inte är roligt att bli gammal och beroende av andra. Men vi hinner ju inte alltid med som vi skulle vilja. Nu när jag blivit änka är jag här för att slippa ensamheten hemma. Här kan jag ibland glömma min egen sorg.

– Ja jag beklagar sorgen syster Inga, det gör jag verkligen, men jag är glad att syster vill vara hos mig. Jag vet att jag inte har långt kvar. Mitt liv har varit ensamt och ingen kommer att gråta vid min grav. Mina syskon är döda, jag har ett par syskonbarn i staden, men de har aldrig brytt sig om mig.

– Ensamheten är svår för många i dag, ska Hilma veta. Men du har ju oss här på hemmet, vi tycker om dig, trots att du bråkar med oss ibland! Jag var tvungen att ta till en nödlögn för jag hörde smärtan i rösten när Hilma talde.

– Nåja, jag var väl en surkart många gånger, men du ska veta att det inte alltid var så. En gång var jag också ung. Ung och

lycklig och trodde att mitt liv skulle bli annorlunda. Så fel jag hade...

Hilma slöt ögonen och låg tyst en stund. Sedan såg hon på mig med en ovanlig glans i de trötta ögonen och började långsamt berätta.

Det hade varit en solig varm septemberdag, när byns rikaste man gästade deras enkla stuga. Det var kväll och lite skumt i rummet där familjen satt och åt kvällsmat. En fotogenlampa spred sitt milda sken över bordet och alla åt och gladdes över att både potatis och råg hade gett bra, de skulle inte behöva svälta i vinter. Förråden var fulla och far var redan lovad arbete vid sågen. De skulle stå sig gott. Men som de satt där knackade det på dörren och patron Markus Larsson på Markusgården kom in. Mor reste sig snabbt och torkade av sin stol och bad den fine gästen att sitta ner. Men han hade avböjde. Han hade varit artig och vänlig och beklagat att han kommit mitt i maten och stört och sa att han kunde sitta vid spisen och vänta medan vi åt i lugn och ro. Mor vimsade omkring och torkade av stolen i spiselvrån. Hon nästan neg och var rent till sig. Den fine herrn var lugn och värdig och satte sig utan vidare åthävor.

Hilma tystnade och andades tungt. Jag rättade till hennes kudde och frågade om hon inte ville sova en stund. Hon kunde berätta mer en annan gång. Men hon ville fortsätta, bara hon fick lite saft så skulle det gå bra. Hon drack girigt den röda jordgubbsaften och lade sig tillrätta på kudden.

Ja, de hade ju försökt att äta och vara normala, men hela

tiden undrade de förstås vad byns storbonde ville dem. Fast Hilma anade vad det gällde och hon kände både fruktan och glädje. När familjen hade ätit färdigt frågade herr Marcus far om de kunde sitta någonstans för sig själv och resonera. Far blev villrådigt stående och menade att finrummet kanske var för kallt, oeldat som det stått ett par veckor. Men de gick ändå in där och stängde dörren. Vi syskon hjälpte mor med disken och att bära ut maten i visthusboden. Men vi undrade vad som avhandlades därinne. Ibland hörde vi fars upprörda röst, medan herr Marcus stämman bara hördes som ett lågt mummel. Efter en, som vi tyckte, evighet kom de båda männen ut. Hilma hade sett på dem för att försöka utröna vad de kommit fram till, men det lilla hoppet hon hade haft slocknade snabbt när hon såg männens allvarliga bistra ansikten. Hilma hade verkligen väckt min nyfikenhet men jag såg att hon var trött så jag lovade att komma igen nästa dag. Försiktigt stoppade jag om henne och släckte lampan innan jag tyst gick därifrån.

När jag kom hem låg ett vackert vykort i brevlådan. Det var från Agneta och hon skrev att hon skulle komma hit några dagar nästa vecka. Huset var sålt och hon skulle se efter om det var något hon ville ha. Hon hoppades att vi skulle kunna träffas, kanske gå ut och äta någonstans eller något annat. Oh vad det skulle bli roligt att träffa henne. Vi hade ju både E-post och vanlig post men för det mesta pratade vi i telefon och då kunde jag glömma min egen sorg för en stund. Jag skyndade mig att ringa upp henne så vi kunde planera. Den natten sov jag utan

sömnpillen och kände mig utvilad och nästan pigg när jag vaknade nästa morgon.

I korridoren skramlades det med matvagnar och kaffedoften spreds över avdelningen. Hilma hade vaknat och jag lutade mig fram för att fråga om hon ville ha frukost. När de kom in med vagnen hämtade jag en portion gröt med sirap och mjölk till Hilma och kaffe och en bulle till mig själv. Men sköterskan sa att jag måste äta ordentligt och gav mig en bulle till. Du behövde säkert stärka dig, log hon och tittade menande på Hilma. Men när vi ätit frukost var Hilma trött, hon orkade inte fortsätta, så jag lovade att komma igen senare. Jag bar ut brickan och såg att det var dags att börja jobba på riktigt. Dagen gick fort det var mycket att göra, ett par undersköterskor var sjuka och som vanligt fanns det inga vikarier.

Sent på eftermiddagen gick jag in till Hilma för att göra henne klar för natten. Tvättning och klädbyte tog lite tid, men till slut låg hon i sin säng ren och fin, klädd i ett ljusblått nattlinne och det tunna grå håret kammat bort från ansiktet.

– Ja, nu skulle jag orka berätta mer om den där kvällen när vi fick besök av den fine herrn. Om syster Inga har tid att sitta här en stund...

– Javisst, jag är ledig nu, jag sitter här så länge du orkar, sedan stoppar jag om dig innan jag går. Berätta nu så länge du vill och kan.

– Ja, han herr Marcus, hade tagit både far och mor i hand när han sagt adjö. Och innan han gick såg han på mig, med out-

grundlig blick. Så fort han stängt dörren haglade frågorna över far, han bad oss sitta ner och blicken han gav mig bekräftade att mina aningar varit riktiga. Patron hade ett allvarligt ärende hit till oss, började far och tystnade. Mor blev otålig och frågade vad det gällde. Det hela hade varit mycket obehagligt och pinsamt för far. Han hade känt sig som en snyltare, som en som försökt att tränga sig in där han inte hörde hemma. Men han hade ju inget visst! Han var oskyldig, och när herr Marcus till sist förstätt det hade de kunnat prata lite lugnare. Jag hade känt kinderna blossa i skam och vrede. Vi hade ju varit överens, jag och Manfred. Jag trodde att det var allvar mellan oss. Men Manfred hade nog insett att hans familj inte skulle acceptera mig som svärdotter. De hade valt ut hans tillkommande, en storbondedotter som hette Lovisa. Det var bara det att varken Manfred eller den blivande makan var intresserade av varandra. Hon var ett par år äldre och nästan en decimeter längre än Manfred. Men det var ju ändå småsaker i sammanhanget, hade han sagt men de tålde inte varandra. Lovisa hade dessutom träffat en annan pojke som hon tyckte om och hon ville absolut inte ha Manfred, som hon menade var en bortskämd odugling. Och Manfred tyckte att Lovisa var en riktig högfärdsblåsa.

Manfred och Hilma hade träffats på vägen till handelsboden, och de hade lyckats hålla sin kärlek hemlig i nästan ett år. Hilma hade gått på vägen då han kommit körande med familjens nya bil. Bara att köra bil på en landväg var något stort på den tiden när de flesta gick eller åkte hästvagn. Men han hade stannat och

väntat in Hilma och erbjudet henne att åka med. Först sa hon förstås nej, inte kunde hon komma till butiken i godsägarens bil. Men Manfred hade övertalat henne och sagt att han kunde släppa av henne en bit innan för att sedan vänta på henne.

Ja, det hade varit en upplevelse att sitta där i den fina bilen bredvid Manfred. Han var en stilig ung man och dessutom riktigt trevlig. Efter den första generade tystnaden hade de pratat och skrattat som riktiga vänner. Ja, så hade det börjat. Sedan hade de träffats ibland. Alltid i smyg. Men det blev förstås inte så många tillfällen under hösten och vintern. Det var ju inte lätt hitta mötesplatser. Men jag tänkte ofta på honom och längtade efter honom. Jag tyckte om att smeka hans mörka mjuka hår och se djupt in i hans grå ögon, sa Hilma. Och han hade ett vackert leende och smilgropar. Han var både manlig och pojkaaktig, inte alls som bonddrängarna och torparegrabbarna. Han hade stil och elegans. Vintern blev lång det året, men på försommaren fann vi vår egen plats i en liten skogglänta. Där träffades vi nästan varje kväll. Manfred hade varit så öm och rar han hade varit övertygad om att de skulle få gifta sig om de tog det lugnt. Han menade att föräldrarna skulle bli tvungna att ge med sig när Lovisa talade om att hon inte ville ha honom. Hilda uttalade de sista orden sakta och tyst, hon höll på att somna. Jag fällde försiktigt ner huvudgaveln och viskade att jag skulle komma nästa morgon. Tankfull begav jag mig hem till min tysta lägenhet, hem till min egen ensamhet och sorg.

Kapitel 14

Tidigt nästa förmiddag ringde Agneta på min dörr. Vi kramade om varandra och grät och skrattade, det var ju så länge sedan. Och när jag tittade på henne såg jag att hon var förändrad. Håret var ljusbrunt och mjuka lockar ramade in hennes leende ansikte. Hon hade bara lite läppglans och mascara och hon såg minst tio år yngre ut, nästan som på de gamla bilderna när hon varit nygift. Ung och glad, lugn. Jag satte förstås på kaffe och dukade bordet med nybakat bröd, pålägg och sedan satt vi där och pratade. Det hade ju hänt så mycket. Hon var lycklig, men för mig fanns bara sorg och mörker. Men det var ändå skönt att ha henne här, att äntligen få träffas. Sedan följde jag med henne till villan, Sven hade inte ändrat något, hade visst inte varit hemma så mycket, och som vanligt blev jag överväldigad av den eleganta stilen där allt var perfekt in i minsta detalj. Agneta gick runt och plockade lite här och där, hon såg nästan ledsen ut men jag trodde inte att hon ångrade sig.

– Vet du när jag nu är tillbaka här undrar jag varför jag stannade så länge. Steg upp körde till jobbet, körde hem. Livet gick förbi. Jag trivdes för all del med jobbet, men sedan kom jag hem och här fanns Sven, eller nej han fanns sällan här. Han hade ju sitt och barnen de kom bara när de ville ha pengar. An-

nars hade de roligare saker för sig. Men vanans makt är stor jag hade väl resignerat, trots att så var det för alla. Alla utom dig och Kjell förstås.

När hon nämnde Kjell kände jag ett hugg av smärta, men hon hade ju rätt. Vi hade varit ovanligt lyckliga, därför var det så oändligt svårt att vara ensam nu.

– Förlåt mig, sa hon snabbt, jag borde inte påminna dig om...

– Nej, det gör inget. Det är som det är. Ute hade det börjat snöa, ett tunt vitt täcke lade sig sakta över marken. Så vackert det blir med snön, fortsatte jag. Det blir lite ljusare fast nu ska det ju ändå g mot vår och dagarna blir lite längre.

– Ja visst och du måste komma till oss snart, och stanna en vecka minst! Ta några dagars semester och stanna så länge du vill! Vi har en gäststuga om du vill bo där eller i vårt lilla gäst-rum.

– Visst det ska bli roligt. Till sommaren kommer jag säkert. Jag har aldrig varit på Gotland så det blir något nytt. Och något som inte påminner om Kjell.

Plötsligt tog hon fram en stor kinesisk golvurna, som stått i ett hörn bakom bokhyllan.

– Vill du ha den här, frågade hon. Eller nej du tycker kanske inte om den? Jag tycker den är fin men jag har inte plats i bilen. Vi fick den i lysningspresent av någon moster, och ingen av oss vill minnas varken lysning eller bröllop. Som du förstår. Hon log och såg frågande på mig.

– Men är den inte för dyrbar att ge bort, ni kan väl sälja den?

Men den är snygg och den passar säkert bredvid vår bokhylla. Jag går inte på auktion nu mer så...

– Men ta den då och är det något annat du vill ha så bara säg ifrån, jag vill inte höra något om pengar. Du vet att Sven har massor av pengar och jag har också vad jag behöver.

Och jag såg mig nyfiket omkring i det stora vackra rummet, men jag hade allt jag behövde. Nu när jag var ensam brydde jag mig inte heller om att inreda och pyssla hemma. Det fick vara som det var. Men jag fick i alla fall en liten röd handknuten matta som skulle passa i tamburen och en mjuk ljusgrön filt. När vi var färdiga var vi hungriga och körde till ett litet värds-hus där vi åt en god middag. Sedan körde vi hem till mig, Ag-neta skulle sova över och följa med till jobbet nästa morgon för att hälsa på patienter och arbetskamrater.

Kapitel 15

Hilma var vaken när vi tittade in strax efter sex på morgonen därpå. Vi drack saft och åt några kex. Hilma nästan log och det var ovanligt och pratade vänligt med Agneta. Och efter elvakaffet tog Agneta farväl, hon hade ju lång väg att köra. Det var tråkigt men till sommaren skulle vi träffas igen. Till lunch gick jag in till Hilma, jag var ledig resten av dagen. När vi hade ätit lade hon sig tillrätta och fortsatte sin berättelse om hur hon och Manfred vävt ljuva framtidsplaner. De skulle gifta sig och ingen skulle hindra dem. I värsta fall fick de väl lämna byn och ta arbetet någonstans. Efter den första trevande blyga kärleken hade de blivit djärvare och till sist, en underbar varm sommardag, när åkrarna stod fullmogna och doftade sött, älskade de där i sin egen glänta. Hilma sa att hon ännu efter alla dessa år kunde känna hur solen värmdes hennes hud där hon låg nästan naken på filten. Manfred hade varit så försiktig och försäkrat att det inte var farligt. Och det blev fler gånger! Ja, efter den första nästan skrämmande upplevelsen hade de älskat många gånger där i sitt lyckoland. Den sommaren hade Hilma varit lycklig. Hon anade inte att det skulle bli den enda hon lyckas få uppleva. Hon träffade Manfred nästan varje dag i skogsgläntan och deras kärlek var äkta och innerlig. De trodde att den skulle vara hela

livet. De hade funnit sitt paradiset där taket var den djupblå himlen ovanför dem, och golvet det varma torra gräset, som en mjuk matta under dem. Och buskarnas djupa täta grönska dolde dem för världen. Doften av fullmogen råg och varm jord var för alltid förknippad med deras unga kärlek. De var tillsammans och de skulle aldrig skiljas. Så naiva och aningslösa de varit och så fel de hade haft.

När jag kom tillbaka tidigt nästa morgon var Hilma redan vaken och låg och tittade på den kolsvarta vinternatten utanför. Det var tyst på avdelningen och jag smekte hennes torra kind. Sedan höll jag upp jordgubbssaft och lade fram några kex. Vi åt under tystnad, medan vi hörde hur folk började vakna. En bil bromsade häftigt någonstans därute. Sakta och lite tveksamt fortsatte Hilma sin berättelse.

Efter den första gången blev det liksom självklart att de skulle älska där i sin egen skogsglänta. Hilma var förstås rädd, att bli gravid skulle ju vara en katastrof. Men Manfred lovade att han var försiktig. Och de skulle ju gifta sig hur som helst, det gällde bara att vänta ut föräldrarna och att Lovisa skulle ge besked. Sedan skulle de gifta sig, deras kärlek var ren och sann. Hemma hade de väl ibland undrat varför Hilma alltid gick ensam ut på kvällarna, men de nöjde sig med förklaringen att hon tyckte om att gå omkring i naturen när det var sommar och hon var klar med arbetet. Men när det gick mot höst var det inte längre lika skönt att träffas i skogen och blev det längre och längre mellan

träffarna. Fast de hade hittat en gammal hölada som åtminstone gav lä för vind och regn. Där satt de ibland och tätt ihopkrupna och försökte hålla värmen. Hilma undrade om inte Lovisa sagt ifrån att hon inte ville ha Manfred, men han svarade undvikande. Ja, så kom då kvällen när herr Marcus kom hem till dem. Hilma ville förstås genast tala med Manfred och få veta vad som hänt och hur de skulle ha det framtiden. De första kvällarna gick hon varje kväll till den gamla ladan, men han var aldrig där och hon träffade honom aldrig mer. Hon var arg och ledsen och fruktansvärt besviken. Kunde inte förstå att han varit så falsk och svekfull. Ibland intalade hon sig att han var sjuk, men när det gått mer än en månad sedan de träffats förstod hon. De hade byggt luftslott och hon skämdes över sin dumhet och att hon varit så eftergiven. Manfred hade kanske menat vad han sagt, men han var svag, han var en mjuk snäll pojke, han hade inte mycket att sätta emot den stränge bestämde fadern. Till sist hade Hilma insett att det var slut, att Manfred aldrig skulle komma tillbaka. Men hon hade fått en sommar av lycka. Nu gick det mot vinter och ensamheten i torpet. Hon måste glömma Manfred.

Ännu en dag gick. Jag jobbade mina ordinarie timmar sedan satt jag hos Hilma. Men de andra skrattade lite åt mig och undrade hur jag kunde sitta hos den besvärliga kärningen alltid. Men jag svarade att Hilma har mycket att tala om och att varje människa har en historia som är värd att berättas. Det är bara synd ingen har tid att lyssna. Men den kvällen var Hilma trött och

hade ont, det blev ingen fortsättning på historien och jag körde hem. Jag tänkte på hur lätt det är att missförstå och döma människor. Visst har väl Hilma varit en riktig gnällspik, snabb att klaga och aldrig gett något beröm, men vem skulle döma.

Det dröjde ett par dagar innan jag fick höra fortsättningen, men en eftermiddag satt jag åter hos henne. Hon tittade efter-sinnande upp taket och hennes magra rynkiga händer med stora blå ådror plockade oroligt på täcket.

– Ja du kan kanske ana hur det gick. Far skällde ut mig och sa att jag skämt ut hela familjen när jag sprang efter en rikemansson. Han ansåg att jag borde förstått att det aldrig skulle gå, men jag försökte ändå förklara. Fast både far och mor sa att det bara var trams. Manfred hade alltid varit ryggradslös och svag, det var hans far som bestämde och han hade bestämt att det skulle bli giftermål mellan Manfred och Lovisa från grannbyn. Det var ett fruntimmer med ruter i, någon som kunde ta hand om gård och grund när fadern föll ifrån.

– Så det blev inget bröllop då? Men Lovisa ville ju också ha en annan.

– Ja, ja men pengar ordnar allt. Och kanske hade Marcus rätt, Manfred var inte särskilt kraftfull, och jag hade väl inte klarat att vara husmor på en sådan gård, med tjänstefolk och allt. Nej det var väl bäst som skedde.

Men det hade inte gått att glömma Manfred. Känslorna svalnade väl något, men det fanns något annat som växte. Hilma var gravid, själv hade hon inte förstått något, hon hade trott på

Manfred när han sa att han var försiktig. Men efterhand som magen blev större blev det uppenbart att han inte hade varit tillräckligt försiktig. Då blev det hennes fars tur att gå till Markusgården. Han badade och rakade sig och klädde sig i finaste kostymen. Och med vattenkammat hår och sidbena tog han på sig hatten oh gav sig iväg. Familjen såg ängsligt efter honom när han gick. Men Hilma hade börjat hoppas, kanske skulle herr Markus vekna när han fick veta att han skulle få ett barnbarn. Men det gjorde han förstås inte. Far kom hem, ilsken och bitter, han anklagade Hilma för att han hade varit tvungen att fara iväg och åbäka sig hos byns storbonde. Han hade i alla fall lagt fram problemet och först hade den förbannade gubben varit hånfull och sagt att det väl inte var säkert att Manfred var fadern. En flicka som gav sig till en kunde väl göra det till flera. Och Manfred hade alltid vetat att han och Lovisa skulle gifta sig, inte skulle han ställa till det med en liten torparjänta. Manfred hade inte varit inte hemma, åtminstone hade han inte visat sig. Men efter mycket diskuterande kom de till slut överens om att Hilma skulle få en stor summa pengar som hon kunde använda till utbildning eller vad hon ville. Barnet skulle adopteras bort genast efter födelsen. Hilma fick flytta upp till faster Sonja, som bodde tillräckligt långt borta. Det skulle inte bli en massa prat i byn. Hilma grät tyst när hon talade om den lilla flickan som föddes en kylig, men solig vårdag. Hon fick bara se en skymt av henne. Och personalen på sjukhuset där uppe behandlade Hilma nedlåtande och föraktfullt. Hon bodde kvar hos

sin faster någon månad. Sedan åkte hon hem, ensam och tilltufsad. Och på midsommarafton stod bröllopet mellan Manfred och Lovisa. Hilma satt inne hela dagen. Hon hatade dem och grät bittra tårar. Men till hösten började hon sina studier som så småningom ledde till att hon blev skolfröken. Hon suckade och blev tyst. Jag trodde att hon somnat men då jag skulle gå ropade hon med svag röst.

– Syster Inga jag skulle vilja fråga, eller be syster om en sak.

– Ja visst vad som helst, jag satte mig igen.

– Jag inte har långt kvar, och själv är jag glad att äntligen slippa jordelivet. I graven får jag väl till sist frid och ro.

– Men kära...

– Hela mitt liv har jag grämt mig över Manfreds svek. Kanske är det mitt eget fel att jag varit ensam, för visst blev jag en bitter och sur käring. Ja, det var väl mitt eget fel. Jag kunde valt att leva på annat sätt, jag borde ha glömt Manfred och vår lilla flicka, men jag kunde liksom inte. De var alltid i mina tankar, ständigt undrade jag hur flickan hade det och varför Manfred inte höll sitt löfte. Hon andades tungt och blundade.

– Men jag tog min tillflykt till böckerna. Jag levde mitt liv genom böckerna, jag läste om andra människor och andra världar. Människor som var lyckliga och som var olyckliga, ja jag läste allt. Andras liv fick väl ersätta mitt, men nu när jag ligger på mitt yttersta undrar jag om jag skulle ha valt annorlunda.

– Men du har väl ändå haft mycket glädje av din läsning?

– Kanske det, men jag har alltid varit ensam och har inte

haft någon att bry mig om. Eller någon som brytt sig om mig...

– Men Hilma jag tycker mycket om dig, det får du aldrig glömma. Jag tyckte faktiskt om dig redan från början, jag tyckte att du var rolig när du skällde och bråkade och vågade ta plats. Du blev en frisk fläkt bland de andra tanterna. Men det är först nu när jag själv blivit ensam och fått känna sorg och smärta som jag verkligen har förstått dig och lärt känna dig. Därför kan jag säga att du är min vän. Och jag vill gärna vara din.

– Tack kära syster Inga, jag är glad att höra det. Syster förstår att jag är rädd att dö ensam och jag vill inte ha någon som likgiltigt bara sitter här och väntar på att jag ska ge upp andan så att hon kan gå. Hilma sträckte ut handen.

– Därför vill jag be dig... om du skulle vilja komma och vara hos mig... sedan när det närmar sig. Så jag slipper vara ensam...

– Ja du kan lita på att jag kommer. Jag ska säga till alla så de vet att de ska kalla på mig i god tid. Du ska inte vara ensam Hilma, jag kommer att sakna dig, jag kommer att gråta, men jag stannar hos dig så länge du behöver mig.

Kapitel 16

Det var sent på eftermiddagen, jag hade precis lagt på den röda mattan i tamburen och satt den kinesiska urnan i rummet bredvid bokhyllan. Medan jag dammtorkade kom jag på mig själv med att nynna lite, det hade jag inte gjort sedan Kjell... Men jag var nöjd med rummet, det hade verkligen blivit snyggt, Kjells jordglob för flaskor stod på ena sidan av bokhyllan och min urna vid den andra, det kändes som om Kjell var där och delade min glädje. Kanske inbillade jag bara, men det var i alla fall lättare att leva vidare i den känslan.

Plötsligt ringde det på dörren, en gäll ilsken signal. Jag skynadade mig att öppna och där stod Ellen med gnistrande ögon och röd om kinderna.

– Ellen, vad har hänt du verkar upprörd?

– Ja du kan inte ana vad som hänt. Fast det är väl bara vad man kan vänta sig numera i det här skitlandet. Jonas har blivit rånad av ett jävla blattegång.

– Men vad säger du, blev han skadad, hur är det med honom? Jag blev alldeles paff, visst läser man varje dag om rån, överfall och till och med mord, men när det drabbar en granne, en nära vän blev det mer skrämmande och påtagligt. Men vi gick in köket och jag satte på kaffe och lade fram några bullar.

De flesta problem blir trots allt mindre vid köksbordet och snart fick jag höra hela historien. Några äldre tonårskillar hade kommit och trängt in Jonas och hans kamrat i ett hörn. Men kompiserna hade lyckats smita undan och springa därifrån medan de tog Jonas mobil, plånbok och en guldkedja som han fått när han konfirmerades. Men han hade åtminstone inte blivit skadad, bara arg och ledsen.

– Du tror kanske att jag är en jäkla rasist, men det är jag verkligen inte. Tvärtom, jag har alltid respekterat andra människor. Och beundrat folk som har tagit sig hit. Lämnat hemland, släktingar, vänner och hoppats att få det bättre. Men sedan har de blivit sittande här sysslolösa och omhändertagna. Nej, jag har aldrig hatat dem. Inte innan...

– Nej, att hata hjälper inte, och tyvärr är det väl inte så mycket vi gräsrötter kan göra. Men vi får försöka att ”gräva där vi står” så att säga. Att ta vårt ansvar var helst vi ser något som är fel. Ett vänligt leende mot en mörkögd kille eller tjej kan avväpna aggressioner. Skapa kontakter, men vi ska naturligtvis inte vara välvilliga till dumhet. Blir vi illa behandlade ska vi inte pjoska, utan visa att vi också kräver respekt. De säger själv så ofta att de vill ha respekt, men för att få det gäller det ju att förtjäna det, man får inget gratis.

– Men fattar de det? Nej det verkar inte så!

– Jag tror att myndigheterna varit alldeles för försiktiga och feiga. Överseende och tolerans i absurdum. Men börjar det inte vända lite nu? Jag tycker mig höra att det viskas lite här och där,

att det inte är fel att ställa krav. Det ska inte vara vi och dem, svenskar och invandrare, utan människor med rättigheter och skyldigheter. Vi alla tillsammans.

– Ja, jag hoppas att du har rätt. Men jag blev så himla ilsken när Jonas kom hem arg och ledsen och blödande. Och rånad på både mobilen eller pengar. Och guldkedjan var ett kärt minne.

Vi pratade en stund till om krav och ansvar och hur viktigt det är att få känna sig delaktig. Och vi blev överens om att man skulle låta invandrarna i förorterna sköta sina egna lägenheter, fastigheter och grönområden. Det fanns ju säkert massor av yrkeskunskap där. Murare, målare, trädgårdsmästare. De kunde arbeta med det och lära sina ungdomar. Man förstör inte det man själv byggt upp. Det vore säkert värt att prova åtminstone, istället för alla projekt som bara går ut på fler fritidsgårdar, det är väl inte fritid de behöver utan arbete? Men vem brydde sig om våra idéer, politikerna bestämmer oss över alla, svenskar och invandrare. Tyvärr.

En natt vaknade jag av att telefonen ringde. Flera ettriga signaler hann gå fram medan jag yrvaket trevade efter sänglampan. Hjärtat bultade oroligt, hade det hänt barnen eller barnbarnen något? Flämtande nådde jag telefonen och svarade.

– Inga-Lisa förlåt att jag ringer, men du har ju sagt att du vill vara hos Hilma när det är dags, det var avdelningssköterskan på jobbet och jag andades ut. Det gällde inte barnen. Jag satte mig och svarade att jag skulle komma genast.

– Hur illa är det, jag hinner väl?

– Det kan röra sig om timmar, det är alltid svårt att säga, men det går mot slutet och du har ju blivit lite av hennes förtrogna. Hon har frågat efter dig.

– Jag kommer jag ska bara klä mig, det går fort. Jag är där om en kvart, säg henne det. Lite orolig och rädd gjorde jag mig klar och fem minuter senare var jag på väg i den snöslaskiga mörka vinternatten.

Hilma låg tyst och stilla, anletsdragen var lugna, de förgrämda vecken vid munnen var nästan borta och ögonen var slutna. Jag satte mig tyst vid sängen och tog försiktigt hennes tunna hand. Jag ville inte väcka henne om hon sov. Längre satt jag tyst och såg på kvinnan i sängen. Mindes sorgset att hon kallats för ragatan på tvåan, eftersom hon låg på rum två och var rätt gnällig och besvärlig ibland. Det var sant att Hilma inte väckte varma känslor hos någon. Hon var grinig och klagade på allt och alla med missbelåten entonig röst. Hon hittade fel på allt, maten var för kall eller för varm, för lite kryddad eller för mycket. Och om man inte kom springandes när hon ringt blev det ett rysligt jämmer för det. Då tog hon på sig martyrskapet och sa att alla önskade livet ur henne, det var väl frågan om de inte la gift i hennes mat. Jag log lite åt minnet när Hilma misstänksamt sniffande på den örtekryddade fisken, som hon sedan åt med god aptit. Men jag hade trots allt tyckt om tanten redan från början, men det var först då jag själv blivit ensam som jag lärt känna henne riktigt. Då, när satt jag hos henne och läste, pratade och

lyssnade på henne. Sköterskorna var lättade att någon tog hand om henne, de ville helst inte gå in till henne om de kunde slippa. Jag såg ömt på det gamla, trötta ansiktet. Det var nästan mörkt i rummet och Hilmas magra kropp syntes nästan bara som några veck på sängtäcket. Hon hade cancer och hade inte kunnat äta normalt på länge. Plötsligt slog hon upp ögonen och såg sig oroligt omkring, hon andades flämtande och försökte resa sig. Jag böjde mig över henne och viskade lugnande hennes namn.

– Hilma jag är hos dig och jag stannar här så länge du behöver mig.

– Åh är det syster Inga, viskade hon och såg tacksamt på mig. Hennes ögon var matta och trötta. Jag är så glad och tacksam att syster kunde komma, jag vet nog vad de andra tycker om mig, men syster är snäll.

– Jag är glad om jag kan hjälpa Hilma, säg till om det är något du vill ha. Vatten eller saft, kanske en chokladbit. Men hon hade somnat igen och höll mig lätt i handen.

En gammal dam var på väg att lämna livet. Hon hade väl inte haft mycket glädje i sitt liv, men hon hade utbildat sig till lärarinna och flyttat från sin hemort och mannen hon älskat. Men hon trivdes med sitt arbete och barnen och eftersom hon ville uppmuntra deras läsintresse, startade hon ett litet skolbibliotek. Det blev snabbt populärt och växte allteftersom folk lämnade in böcker till skolan. Så småningom flyttade hon till staden och började jobba på det riktiga biblioteket där. Och där stannade hon. Bodde i samma lägenhet i alla år, gick på samma

gator, blev ”gamla fröken” för grannar och arbetskamrater. En gammal dam var på väg att lämna livet. Ett ganska eländigt liv, tänkte jag och såg på kvinnan i sängen. Biblioteket hade hon lämnat för länge sedan, men under flera år var böckerna till stor glädje för henne. Hon hade haft flera bokhyllor fulla med böcker men det var länge sedan hon köpt nya. Hon brukade besöka sin gamla arbetsplats ett par gånger i veckan. Hon fick en pratstund med arbetskamraterna, läste tidningar och lånade hem nya böcker. En del hade väl lika gärna sluppit henne för hon hade inte varit särskilt uppskattad där heller, hade hon anförtrott mig en gång. Nej, jag hade nästan anat det, Hilma hade en viss förmåga att plocka fram det som var negativt och tråkigt. Hennes röst var missbelåten och entonig och hon skrattade sällan. Fast vad visste jag om hur hon varit på sitt jobb. Hon hade kanske varit glad och vänlig på den tiden. En gammal dam var på väg att lämna livet och jag skulle sakna henne mycket.

Hilma hade bott på äldreboendet i många år, men varit inlagd på sjukhuset i längre och kortare omgångar sedan hon fått cancer. Först opererade de bort en stor tumör i magen och efter strålning trodde de att hon skulle bli bra, men efter något år upptäcktes det att hon hade några små metastaser. Då genomled hon mycket plågsam strålbehandling och var oerhört trött och nedslagen när hon kom tillbaka. Jag försökte väl muntra upp henne lite men i början gick det inget vidare. Det var länge sedan hon själv kunnat se att läsa, men hon hade lånat talböcker och ändå fått läsbehovet tillfredställt, men sedan fick hon pro-

blem med hörseln också och det fungerade inte med hörapparaten och talböckerna. Då blev ensamheten än värre. Det var då jag började läsa för henne, ibland en tidning ibland en bok. Hilma stönade lite i sömnen, men hon somnade igen, hon hade fått smärtstillande och lugnande så hon hade inte ont.

Jag satt där hela natten. Rummet var nästan mörkt, men några stearinljus brann med flämtande lågor och kastade oroliga skuggor längs väggarna. Jag hörde Hilmas ansträngda andetag, de kom långsammare och långsammare. Mot slutet blev det långa pauser. Jag höll hennes hand och viskade ett tyst farväl medan mina ögon fylldes av tårar. I tystnaden hördes bara den döende kvinnans pressade andetag, till sist upphörde de och det blev tyst. Jag satt länge med hennes kalla hand i min. Tänkte på det liv som blivit så torftigt och ensamt. Och jag var tacksam för att jag hade fått lära känna henne. Vi hade hjälpt varandra genom en svår tid. När jag ringt på sköterskan körde jag genast hem. Tidningen hade kommit och jag tog den med mig in i sovrummet. Ögonen sved av trötthet och sorg. Jag lade mig på sängen utan att byta kläder. Jag hade tänkt läsa ett par sidor, men somnade så fort jag lagt huvudet på kudden.

Jag vaknade med ett ryck när det ringde på dörren. Lite desorienterad såg jag mig om i rummet, det var ljust ute och klockan var snart tolv. Jag satt kvar på sängkanten och undrade om jag drömt eller om det verkligen hade ringt på dörren. Då hördes signalen igen och jag reste sig för att öppna. Genom

titthålet såg jag Ellen, på väg därifrån. Jag öppnade snabbt och Ellen kom in med en kall vindpust.

– Hej jag väckte dig väl inte Inga-Lisa, frågade hon oroligt.

– Jo det gjorde du faktiskt, svarade jag och försökte gnugga sömnen ur ögonen.

– Men oh, ska jag gå igen, har du jobbat natt?

– Nej, nej gå inte, nu är jag vaken och jag har sovit sedan klockan sex. Kom in så sätter jag på kaffe. Jag har vakat hos en döende kvinna i natt, det var sorgligt, men jag är glad att jag fick möjligheten att lära känna henne. Det var en mycket ensam människa förstår du, hon var nästan nittio år och hade bott på Solbacken i flera år. Och hon dog i natt, i cancer, som så många andra.

– Usch det är en hemsk sjukdom, den drabbar nästan alla. Hade hon ingen familj, kvinnan som dog?

– Nej hon var helt ensam, hade alltid varit. Det var inte många som tyckte om henne på Solbacken, hon var väl lite av ragata ibland. Gnällig och besvärlig, men jag brukade komma övers med henne. När hon märkte att man lyssnade blev hon snällare. Och när Kjell lämnat mig har jag varit på Solbacken även på min fritid, det har varit en stor hjälp att prata med de gamla, man glömmer sitt eget för en stund. Och då har de blivit så att jag mer och mer suttit hos Hilma och lyssnat på hennes livs historia.

– Vad fint för både henne och dig, att ni fick den tiden.

– Ja det har varit mycket fängslande att lyssna på hennes

berättelser. Hon hade ett långt men ganska sorligt liv. Ensam, men hon slapp åtminstone att dö ensam.

– Tack vare dig Inga-Lisa. Du är så snäll

– Vet inte om det var så snällt, till en början gjorde jag det för min egen skull, sedan blev jag fascinerad av hennes levnadsöde och kunde knappt vänta till jag fick höra fortsättningen. Vi drack kaffe och åt ett par smörgåsar, när Ellen plötsligt la smörgåsen ifrån sig.

– Hur kan det vara att alla andra håller sig smala och snygga? Du äter lika mycket som jag, men inte rultar du fram. Och Mattias, som jag gör projektarbetet med är mager som en pinne, och äter som en häst. Medan jag blir tjockare och tjockare. Inte vill jag påstå att jag äter lite, men ändå. Kan du gissa hur mycket jag vägde igår morse.

– Nej det kan jag väl knappast, kanske uppåt de 70, du är ju ungefär lika lång som jag.

– Ja, jag vägde 70 och lite till, jag brukade väga omkring 65, det är rätt lagom för min längd, 165 centimeter. Det är länge sedan jag vägde mig, men igår kände jag att till och med underkläder stramade. Då steg jag upp på vågen.

– Ja, men du ser inte fet ut, lite kraftig kanske men absolut inte fet. Och du är ung, du kan väl börja på gympa eller ut och springa en eller ett par kvällar i veckan.

– Det orkar jag inte, hinner inte heller. Men jag ska försöka tänka på maten, så snälla du baka inte fler söta goda kakor till mig! Jag har ingen karaktär att stå emot. Baka gärna bröd och

bjud på mager mat! Det är allvar nu, jag har gått omkring som en jäkla soffpotatis länge nog. Nu ska jag bli smal och snygg, sedan ska Bengt få be mig om att få komma tillbaka!

– Vill du det då, ha honom tillbaka?

– Jag vet inte riktigt. Först ville jag skiljas, i somras när jag hittat det där fotot. Och ännu mer när min syster Astrid fått mig att fatta att jag inte måste leva ihop med Bengt hela livet. Och sedan när han slutade som långtraderchaufför tyckte jag faktiskt att det var jobbigt att ha honom hemma varje kväll! Kan man tänka sig dumt, först går jag i åratal och vill inget hellre än att han ska vara hemma, sedan när det blir så, vill jag att han ska vara borta.

– Men det är väl inte så konstigt, människan är att vanedjur, ni hade vant er vid att leva åtskilda, det behöver inte vara dåligt. Kvalité kan betyda mer än kvantitet vet du. Men ni hade väl inte särskilt kul i helgerna heller, efter vad jag förstått.

– Nej vi satt här och glodde på teve, åt och pratade om barnen. Nej vi hade aldrig särskilt roligt. Jag önskade alltid att vi hade haft några vänner att träffa i all enkelhet, man han ville vila och koppla av när han var hemma. Inte ha folk rännande, som han sa! Och vi hade ju inga vänner.

– Nej det är väl lätt att stänga in sig, vi hade inte heller så många vänner, det var ett par arbetskamrater som vi träffade ibland och så våra vuxna barn och barnbarn. Men vi trivdes ensamma. Satt och småpratade om allt och inget och somnade hand i varje kväll. Jag kände att tårarna var på väg och snöt mig.

Därför är det ett helvete att vara ensam nu.

Kjell var en del av mig och jag kommer aldrig över sorgen, jag önskar fortfarande att jag hade fått dö när han dog. Men jag försöker ta en dag i sänder, men utan dig och patienterna och arbetskamraterna hade jag inte klarat mig. Ja, också barnen förstås.

– Ja, du ska aldrig vara rädd att komma till mig om du känner dig ensam, om det så är mitt i natten för det är väl då det är värst. Ring eller kom, jag kan inte ge dig Kjell tillbaka men jag hålla om dig en stund.

– Ja jag är tacksam att jag har dig! Och egentligen förvånad att vi kom att bli goda vänner, du är som ung och har barnen hemma och jag som snart är pensionär. Men jag tycker vi har roligt på våra möten, eller hur? Jag log, lite gladare. Och Ellen instämde.

– Och vet du vad? Jo Peter, min son ringde häromkvällen och bjöd mig på en resa till Amsterdam. Vi ska åka dit till våren när tulpanerna blommar. Det ska bli underbart att komma bort ett tag, att uppleva något annat.

– Så rart av din son, hur gammal är han?

– Han är snart trettiofyra och de har en grabb på tio år. Det är inte klokt vad tiden går, jag tycker att det var igår jag höll fram pojken till dopet och nu är han på väg att bli stor. Ja tanken svindlar.

Vi plockade undan och satte oss i soffan. Ellen såg lite nyfiken på mina möbler fast hon har sett dem så ofta och hjälpt mig

att städa efter Kjells död.

– Vet du vad Inga-Lisa, sa hon och log lite tveksamt, när jag tittar på din lägenhet så verkar den mycket modernare och finare än min. Och Bengt sa alltid att jag var hopplös som aldrig ville köpa nytt. Men jag tyckte att det var onödigt, men kanske hade han haft rätt. Mattias har också skapligt modernt och snyggt. Och på fredag ska han komma med en dator.

– Men så bra att du får en dator!

– Ja, och jag ska åka in imorgon och handla lite nya kläder på rea, jag måste ha något nytt nu när jag ska banta.

– Är det inte bättre att vänta handla till du har bantat? Annars blir du kanske alltför optimistiskt och köper sådant som du aldrig kommer i! Jag skrattade lite osäkert. Nej, jag bara skojar, det är säkert bra att ha som mål att komma i en snygg kjol eller ett par fina byxor.

– Ja, men jag tänkte mest köpa underläder och ett par tröjor, kanske ett par snygga trikåbyxor, som jag kan använda även när jag blir smalare. Och när jag ser dina gardiner så kommer jag att tänka på våra som hänger i vardags rummet. De är snart antika, jag måste ha något annat till på fredag.

– Är det en trevlig kille, Mattias?

– Ja han är bra, snäll och hjälpsam, men det är inget på gång mellan oss. Vi har ett projektarbete ihop, det är allt. Och han hade en dator över, han säger att man knappt får något för en dator som är några år gammal. Ungarna blir skitlyckliga, för han ska sätta in några spel. Skulle inte du kunna följa med och

handla? Bengt brukade alltid säga att jag har så dålig smak, att jag inte ser vad som var snyggt och passar ihop och det är nog sant. När jag gick och städade i skolan var det inte så noga, men nu vill jag försöka vara lite snyggare.

– Ja, det kan jag kanske. Jag skulle ju kunna titta på lite vårkläder till resan, ett par bekväma skor och något att resa i. Vilken tid kan du då? Jag jobbar förmiddag imorgon, slutar redan till middag och nu är ju Hilma död.

– Vi har studiedag så jag är ledig, men efter middagen passar bra. Ring när du är klar så sticker vi. Ellen såg att det var tid att gå hem, Åsa skulle snart vara hemma. Hon reste sig och gav mig en snabb kram innan hon gick.

Det var mycket folk på varuhuset trots att det var en helt vanlig vardagseftermiddag. När jag parkerat tog vi en kundvagn och gick in. Överallt lyste de röda rea skyltarna. Jag fick snart syn på ett par snygga skor, ljusgrå med lagom klack, Precis sådana jag tänkt ha på resan, men när jag provat och gått i dem lite kände jag att de klämde på stortån. Synd, men skoskav skulle förstöra resan. Men sedan såg jag en marinblå klänning med tillhörande jacka som skulle vara perfekt på resan. Och till halva priset, det blir under trehundra! Jag provade och den satt perfekt. I ögonvrån såg jag att Ellen håglöst plockande bland några långbyxor i storlek 42, sedan kom hon med två par som såg rätt stora ut, kanske ska hon prova dem, det är ju någon sort jersey, men ändå inte joggingtyp. Riktigt snygga faktiskt.

– Inga-Lisa vad tycker du om de här, vänta medan jag provar och säg sedan vad du tycker. Om jag får på dem, de är kanske för små.

– Ja, jag ska också prova, jag hittade ett par byxor i samma tyg som klänningen, men de finns bara i 38, kanske de blir för trånga, annars hade det varit praktiskt med ett helt set i samma tyg. Då kan man ha blusar och tröjor som bryter av.

Ellens vinröda byxor stramade lite, men de bruna var lite större, jag tyckte att hon skulle ta dem, om hon går ner ett par kilon blir de perfekta. Och själv hade jag tur med mina. Nu ska jag bara hitta en fin blus och ett par mjuka snygga tröjor. Och skor. Vi gick omkring och plockade och tittade bland varorna, och när Ellen såg en vacker vinröd kjol tyckte hon att det kanske var bättre titta på kjolar. En lång vid kjol behöver inte passa på samma vis som byxor. Hon tog fem kjolar i olika färger och storlekar med in i provrummet och kom ut med tre, en lång rak jeanskjol med sprund och en lång svart kjol i något mjukt följsamt material med vackert fall och så den vinröde halvlånga. Med höga svarta stövlar och en svart tröja blir det väl fint, hon såg frågande på mig, som höll med. Sedan gick vi vidare till tröjor och blusar. Jag hjälpte Ellen att få ihop färgerna så det nya skulle passa ihop. Jag sa att det gör att man får större garderob eftersom man kan kombinera kläderna hur som helst.

– Det har jag aldrig tänkt på, jag brukar köpa en kjol eller ett par byxor utan att tänka hur det gick ihop med annat. Var det billigt och i rätt storlek så...

Sedan var det skor som gällde. Vi gick in på Vedins och Din Sko men hittade inget. Så vi gick vidare till Coop Forum och där var det halva priset på alla vinterskor och stövlar. Ellen hittade ett par höga svarta som passade till de nya kjolarna, men jag hade svårt att bestämma mig. Jag valde mellan ett par blå stövlar i mocka, de var visserligen rätt tunna, men kan ändå bli för varma på en bussresa till våren. Så under mycket vända lade jag dem tog ett par grå pumps som var både snygga och bekväma.

– Nu har vi väl handlat både klokt och bra Ellen, eller vad säger du?

– Jo fast jag skulle behöva några nya underkläder. Men jag har inte mer än; hon räknade oroligt, 290 kr och några kronor i växel. Kanske det räcker till något, fast då får jag ju inga gardiner.

– Men bry dig inte om gardiner Det kan du få av mig. jag har flera som ligger i skåpet, vi har ju samma storlek på fönster. Det finns väl något som passar.

– Ja det skulle vara jättefint. Jag har inte tänkt på det förr men de jag har var väl moderna på 60–70-talet. Jag fick dem av mamma.

– Vi fikar innan vi kör hem! Jag bjuder, sa jag när Ellen köpt nya underkläder. Det är skönt komma ifrån det vanliga, det har varit Solbacken och hem så länge nu.

– Ja, det här var ju jätteskoj, det får vi göra om?

– Ja det är klart fast du kanske kommer att vara mer uppta-

gen med ditt skolarbete. Det var väl ett rätt stort projekt?

– Jo det är det, men det tar inte all min tid.

Jag tänkte att det kanske det inte gör, men hur blir det med Mattias, han kommer kanske att ta all din tid? Men jag sa ingenting. Vi beställde kaffe och jag såg att Ellen hejdade sig i sista minuten när hon tänkt ta ett wienerbröd, och valde en slät bulle i stället. Men jag kunde inte motstå en fastlagsbulle och njöt i fulla drag. Jag har alltid älskat fastlagsbullar.

När vi kom hem gick vi först in till mig och tittade bland mina gardiner. Det fanns bruna i sammetsplysch och randiga i polyester, och det fanns kappor till båda. Ellen blev förtjust v i sammetsgardinerna, men sa sedan att det ju går mot vår.

– Ja men de här, de är väl lite lättare och passar till din soffa och furumöblerna. Jag visade ett par randiga i olika beige och ljusbruna nyanser.

– Ja, de är ju jättefina, men ska du inte ha dem själv att byta med?

– Nej, jag har så det räcker. Jag kommer nog inte att bry mig så mycket om byte nu.

– Ja men då tar jag dem, de kommer att förnya rummet. Följer du med upp eller är du trött. Du behöver kanske vila?

– Nej jag är inte trött, jag måste vara uppe och hålla igång på dagen så jag slipper baka på natten! Du vill ju inte ha fler kakor!

– Åh visst vill jag, men jag får inte svälla mer! Baka full-

kornsbröd vet jag, det ska vara bra för bantare, har jag läst.

– Ja det ska jag minsann göra.

Vi tog hissen upp till Ellen med alla paket, gardiner och några ljusbruna ytterkrukor med guldkant som passade till de nya gardinerna. Lägenheten var tom men det syntes att ungarna varit hemma och ätit för bordet var fullt av smulor och lite utspilld mjölk. Ellen tog bort den smutsiga duken och torkade av bordet. Sedan hjälptes vi åt att sätta upp gardinerna. Och det blev verkligen en stor förändring. Rummet fick en ny stil och krukorna blev pricken över i. Ellen var så glad, och jag föreslog att hon kunde gå på auktionen och titta, man hittar alltid något där och moderna möbler kostar nästan ingenting.

– Vi har köpt nästan alla våra möbler där, det är roligt att komma dit och se vad som finns och vara med i budgivningen. Naturligtvis får man inte alltid det man tänkt, men om man kan ge sig till tåls så kommer det alltid något som passar.

– Jaså, det har vi aldrig tänkt på. Det ska jag faktiskt prova, kan du inte följa med?

Men jag var tvungen att säga nej, för just auktionerna var så nära förknippade med Kjell och den tiden då vi inredde här hemma. Och Ellen förstod och sa att hon nog kunde ta med sig Jonas eller Åsa. Sedan bestämde vi oss för att äta kvällsmat tillsammans. Vi hjälptes åt att hacka lök, kött och potatis till pytt i panna. Ungarna verkade glada att se mig där, de sa att Ellen blivit mycket piggare nu när hon hade mig.

– Och Inga-Lisa, du är inte alls tråkig som vi trodde att du

skulle vara. Du är ju riktigt kul!

Jag skrattade och sa att jag gillade dem också och var glad att vi trivdes så bra ihop. Kvällen gick fort under trivsamt och glatt småprat och klockan var närmare tio när jag sa god natt och gick ner till mig. Jag var trött och hoppades att jag skulle få sova hela natten.

Jag hade låtit den lilla lampan i hallen vara tänd och det kändes välkomnade och tryggt med dess varma milda sken. Men jag skulle nog aldrig vänja mig vid att Kjell var borta. Att aldrig mer få hålla om honom, känna hans värme och trygghet. Men jag måste leva vidare med sorgen och saknaden. Sakta gick jag in i sovrummet öppnade fönstret och släppte in den kyliga kvällsluften. Det skulle få stå öppet medan jag gjorde mig i ordning för natten.

I badrumsspeglarna såg jag mig själv, såg mitt hår med grå utväxt och det låg platt och ovårdat. Och hyn var torr och grådaskig, ögonen trötta. Men det var inte så konstigt, jag hade knappt orkat leva, skulle jag då bry mig om hur jag såg ut. Men jag fick väl beställa tid för en klippning i alla fall. Håglöst tvättade jag ansiktet och borstade tänderna. Tänkte att det hade varit skönt att tappa upp ett riktigt hett bad och ligga länge i ett doftande skum, men jag var alltför trött.

Jag stängde fönstret och kröp ner i den kalla sängen, det var skönt att dra täcket över huvudet och stänga verkligheten ute. I mörkret kunde jag låsa att Kjell låg bredvid mig och att vi

hade ännu en dag framför oss, en dag i kärlek och lycka, en dag som alla andra. Hopkrupen och frusen mindes jag psalmen min far ibland läste

Så går en dag än från vår tid och kommer icke mer och än en natt med Herrens frid till jorden sänkes ner.